

LATVIJAS UNIVERSITĀTE
JURIDISKĀ FAKULTĀTE
Civiltiesisko zinātņu katedra

MAGISTRA DARBS

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana

Saņemts

_____ katedrā

2010.g. ____.

Sekretāra(-es) paraksts

Tiesību zinātņu maģistra studiju

programmas studente

Kristīne Kalniņa

kk09006

Zinātniskais vadītājs

Mag. iur. Mārcis Krūmiņš

RĪGA, 2010

SATURA RĀDĪTĀJS

Ievads	2
1. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūta būtība	4
2. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas pieļaujamība	13
2.1. Līgumiskās saistības, kas nodrošinātas ar publisku hipotēku	13
2.2. Līgumiskās saistības, kas nodrošinātas ar publisku komercķīlu	16
2.3. Notariāli apliecinātas līgumiskās saistības	18
2.4. No īpašuma nomas vai īres līguma izrietošās saistības	22
2.5. Saistības pēc protestētiem vekseliem	23
3. Puses lietās par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu	28
4. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas pieteikuma saturs	33
4.1. Brīdinājums saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas tiesvedībā	35
5. Tiesneša lēmums par saistību piespiedu izpildīšanu tiesas ceļā	46
6. Saistību piespiedu izpildīšanas apstrīdēšanas kārtība	59
6.1. Apvērsuma prasība	64
Kopsavilkums.....	69
Anotācijas	72
Izmantotās literatūras un juridisko aktu saraksts	75
Darba autores apliecinājums, ka darbs uzrakstīts patstāvīgi un nav plaģiāts.....	81
Izziņa par maģistra darba aizstāvēšanu.....	82

IEVADS

Civiltiesību pamatprincips ir *Pacta sunt servanda* vai *Līgumi ir jāpilda*, kas ne vienmēr tiek ievērots. Finanšu krīzes rezultātā šis jautājums ir kļuvis īpaši aktuāls, jo gan Latvijā, gan citur pasaulē ar vien biežāk personas savas pielīgtās saistības nav spējīgas vai nevēlas izpildīt. Kā pierādījums tam ir parāda piedziņu un saistību bezstrīdus piedziņas lietu straujais pieaugums.

Ja parādnieks nepilda savas saistības, kas izriet no tiesiski noslēgta līguma, kreditors ir tiesīgs prasīt šī pienākuma izpildi tiesas ceļā prasības tiesvedības kārtībā, kas prasa gana daudz resursus, laiku un līdzekļus, vai lūgt saistību bezstrīdus piespiedu izpildi. Civilprocesa likums paredz divus saistību bezstrīdus piespiedu institūtus – saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana un saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā. Savā darbā autore ir izvēlējusies izpētīt saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūtu.

Saistību neizpilde no parādnieka puses būtiski aizskar kreditora tiesiskās intereses. Parādu saistības vilcināšana un laicīga atmaksas nesauņemšana var radīt būtiskas sekas, kreditoru pārvēršot par parādnieku attiecībā pret citām personām. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūts nodrošina efektīvu parāda piedziņu Civilprocesa likumā uzskaitītos gadījumos. Tomēr ir svarīgi noskaidrot, vai ar šādu samērā vienkāršu un ātru tiesas procesu, netiek pārkāptas pušu tiesības.

Saistību bezstrīdus piespiedu institūts praksē ir radījis virkni problēmu, par ko liecina atšķirīgā tiesu prakse. Tāpēc darba mērķis ir noskaidrot saistību bezstrīdus piespiedu institūta normu saturu, to pielietojumu, nepilnības un trūkumus, kā arī to atbilstību saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūta būtībai un mērķim, un starptautisko normatīvo aktu regulējumam.

Lai sasniegtu darbā izvirzīto mērķi, darba autore izvirza sekojošus uzdevumus:

- izpētīt saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtības normatīvo regulējumu;
- izvērtēt saistību bezstrīdus piespiedu institūta atbilstību starptautisko normatīvo aktu regulējumam;
- noskaidrot saistību bezstrīdus piespiedu institūta atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam;
- izpētīt vai nepastāv nekoncekvence judikatūrā attiecībā uz saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas tiesvedības procesiem;
- izstrādāt priekšlikumus, kas sekmētu vienotu un skaidru izpratni par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūtu.

Darbā izvirzītā mērķa sasniegšanai, izmantojot tiesību teorijā sastopamās tiesību normu iztulkošanas metodes, kā vēsturisko, gramatisko, teleoloģisko un aprakstošo iztulkošanas metodi, tiek analizēti Latvijas normatīvie akti un salīdzināti ar Eiropas Savienības normatīvo aktu regulējumu, kā arī analizēta tiesu prakse un vairāku autoru zinātniskās publikācijas.

Darbs sastāv no sešām nodaļām. Pirmajā nodaļā tiek apskatīta saistību bezstrīdus piespiedu institūta būtība, mērķis un tā vēsturiskā attīstība. Darba otrās nodaļas piecās apakšnodaļās tiek apskatīti saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas pieļaujamības veidi un to normatīvais regulējums. Trešajā nodaļā aplūkotas iespējamās procesa puses – pieteicēji un parādnieki lietās par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Ceturtā nodaļā tiek analizēts pieteikuma saturs, sīkāk apakšnodaļā pievēršoties brīdinājuma tiesiskai analīzei. Darba piektā nodaļā ir apskatīti tiesneša lēmumi, to saturs un veidi lietās par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Darba sestajā nodaļā ir izvērtēta saistību bezstrīdus izpildīšanas apstrīdēšanas kārtība un apvērsuma prasības būtība, kā arī analizēta pārsūdzības neesamības atbilstība Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam.

Galvenais uzsvars priekšlikumu izstrādē tiek likts uz Civilprocesu normu pilnveidošanu un papildināšanu, novēršot nepilnības un paredzot skaidru un nepārprotamu normatīvo regulējumu saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībai.

1. SAISTĪBU BEZSTRĪDUS PIESPIEDU IZPILDĪŠANAS INSTITŪTA BŪTĪBA

Patreizējā situācijā Latvijas Republikā un ekonomiskās krīzes apstākļos, arvien vairāk pieaug parāda piedziņas lietas tiesās. Civiltiesību princips *Pacta sunt servanda* vai *Līgumi ir jāpilda* diemžēl ne vienmēr tiek ievērots un arvien vairāk pārkāpts. Līdz ar to tiesās strauji palielinās saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas lietas. 2009.gadā rajona (pilsētas) tiesās tika iesniegti 8013 pieteikumi par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, kaut gan gadu iepriekš, 2008.gadā šādu pieteikumu skaits salīdzinoši bija daudz mazāks - 2219. Arī blakus sūdzību skaits lietās par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu apgabaltiesās ir pieaudzis no 4 – 2008.gadā, līdz 54 – 2009.gadā.¹

Cilvēku maksātspēja strauji krītas, līdz ar to proporcionāli palielinās neapmierināto kreditoru skaits. Ne tikai bankas kā lielākie kreditori saskaras ar parādnieku – kredītņēmēju problēmu, bet arī daudzi uzņēmumi un privātpersonas. Laikā, kad svarīgi ir noturēt uzņēmumu stabilu pie mainīgajiem tirgus apstākļiem, liela nozīme ir ātram un vienkāršotam parāda atgūšanas procesam. Nereti laikā neatgūts parāds pašu kreditoru pārvērš par parādnieku, kas var novest pie uzņēmuma maksātnespējas. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ir veids kā kreditors var tiesas ceļā nodrošināt savu aizskarto tiesisko interešu aizsardzību.

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ir viens no Civilprocesa likuma² (turpmāk tekstā – CPL) Septītās sadaļas *Saistību izpildīšana tiesas ceļā* institūtiem. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ir regulēta CPL 50.nodaļā, kuras septiņos pantos (400.-406.pants) tiek izklāstīta saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūta būtība.

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ir tiesvedības veids kā apmierināt aizskartās tiesības. Ja parādnieks nepilda no tiesiskajām attiecībām izrietošās saistības, kreditors ir tiesīgs griezties tiesā un lūgt šo saistību piespiedu izpildi. Ja parādnieks savu pienākumu pret kreditoru neatzīst, kreditoram prasības tiesvedības kārtībā ir jāpierāda sava prasījuma pamatotība, lai tiesa varētu izšķirt strīdu un apmierināt prasījumu, jeb to noraidīt. Tas var būt laikietilpīgs un sarežģīts process, bet, pastāvot situācijai, kad parādnieks neapstrīd kreditora prasījumu un atzīst savu pienākumu, tiesa saistību piespiedu izpildi var panākt daudz ātrākā laikā. Šādu situāciju regulē CPL 50.nodaļa.

¹ Latvijas tiesu portāls. <http://juridika.tiesas.lv/>, aplūkots 2010.gada 16.aprīlī.

² Civilprocesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 3.novembris, Nr.326/330.

Lai analizētu saistību bezstrīdus piespiedu izpildes institūtu, jāaplūko tā rašanās vēsture. Saistību bezstrīdus piespiedu izpilde civilprocesā ir pazīstama jau kopš Senās Romas laikiem. „Vēl Romas laikā bija pazīstama īpatnēja vienkāršota parādu piedzišanas kārtība pēc parāda saistībām, kam lielākā vai mazākā mērā bija nepastrīdams raksturs. Romā šādos gadījumos pielaida *manus injectio* un parādnieka aizvešanu vai nu pārdošanai, vai arī nenomaksātā parāda atstrādāšanai.”³ Vēlāk, viduslaikos bija pazīstama līdzīga neapstrīdama ārpusstiesas parāda piedzišana uz neapstrīdama, rakstiska parāda dokumenta pamata. Tika izdots likums, kas aizliedza kreditoram patvaļīgi un bez tiesas realizēt savas tiesības attiecībā uz parādnieku. Izdodot parāda zīmes tika prezumēts, ka parādnieks parāda nodrošināšanai ieķīlā kreditoram ne tikai savu mantu, bet arī sevi pašu. Ar laiku, kad noteiktām parāda saistībām vēlējās piedot sevišķu neapstrīdamības spēku, puses slēdza šādas saistības tiesā. Ja parādnieks uz tiesneša jautājumu atbildēja, ka atzīst parādu (*confessio*), tad šādu atzīšanu sauca par *instrumenta confessionata coram iudice ordinario* - par dokumentiem, kas atzīti pie tiesneša. Uz šādas parādnieka atzīšanās pamata tiesa deva pavēli samaksāt parādu.⁴

Pēc notāra institūta nodibināšanās šādas parāda saistības slēdza pie notāra un pēc tam iesniedza tiesai, lai saņemtu pavēli parāda nomaksāšanai. Sevišķi izplatīta šāda forma bija Itālijā. Notāri, kas bija tiesas varas orgāni, deva pavēles par parāda samaksu.⁵ Ņemot vērā, ka notāri piederēja pie tiesu varas, laika gaitā notāri paši deva pavēles par parāda nomaksu. Dodot šādas pavēles, notāri pamatojās uz *jurisdictio voluntaria* t.i. pieņēma, ka parādnieks, kas atzīst parādu, piekrīt pavēles došanai. Līdzīga kārtība bija arī Francijā. Tomēr ņemot vērā, ka Francijā tiesu un notāru darbība aprobežojās noteiktā apgabalā, tad pastāvēja arī iespēja griezties pie karaļa, kuram bija padota visa valsts teritorija un saņemt pavēli no karaļa kancelejas.⁶

Anglija vienkāršoto izpildīšanas kārtību pārņēma no kanoniskā procesa. To sauca – warrant of attorney- galvojums no pārstāvja. Parādnieks, ņemot aizņēmumu, uzdeva noteiktam pārstāvim savā vietā atzīt tiesā parādu un saņemt kreditoram domātu attiecīgu tiesas spriedumu. Šādam „warrant of attorney” Anglijā bija notariāla akta nozīme, tikai tam vajadzēja būt parakstītam no pārstāvja puses un trīs nedēļu laikā apliecinātam tiesas kancelejā. Papildus šai kārtībai pastāvēja vēl arī otra iespēja, ka puses savā starpā noslēdza rakstisku vienošanos, kas glabājās tiesā un parādnieka maksājuma nokavējuma gadījumā, kreditors varēja griezties tiesā ar lūgumu izsniegt viņam izpildu pavēli.⁷

³ Bukovskis V., Civilprocesa mācības grāmata. Rīga, Autora izdevums, 1933, 528.lpp

⁴ Turpat, 528.lpp

⁵ Lejiņš P., Civilprocess, [B.v.],1949, 102.lpp.

⁶ Bukovskis V., Civilprocesa mācības grāmata. Rīga, Autora izdevums, 1933, 529.lpp

⁷ Turpat, 529.lpp

Vācijā vienkāršotā izpildīšana pēc apstiprinātiem aktiem atbilst Latvijā zināmajai piespiedu izpildīšanai pēc aktiem vēsturiskajai attīstībai. Tiesnesis, neuzaicinot parādnieku, izdot kreditoram pavēli par parāda nomaksāšanu, kurā parādniekam tiek uzdots nedēļas laikā apmierināt kreditora prasījumu. Līdz šīs pavēles piespiedu izpildīšanai, parādniekam ir tiesības iesniegt protestu. Protesta iesniegšanas gadījumā lietu izskata parastā strīdus izskatīšanas kārtībā.⁸

Līdz 1889.gada tiesu reformai Baltijas provincē pastāvēja kārtība, ka parādnieks, aizņemoties naudu, izdodamajā parāda rakstā piešķīra kreditoram tiesību atmaksas nokavējuma gadījumā bez tiesas ņemt savā valdījumā zināmu parādniekam piederošu mantu. Vēlāk šādu piedziņu pieļāva ar policijas vai tiesas atļauju.⁹

20. gadsimta 20.-30.gados Latvijas civilprocesā pastāvēja vienkāršota bezprasības kārtība lietu izskatīšanai par piespiedu izpildīšanu pēc publiskiem aktiem. Miertiesnesis, izskatot lūgumu par piespiedu izpildīšanu pēc akta, atbildētāju neaicinādams, taisīja par to rezolūciju uz paša akta, tajā norādot, kas īsti jāizpilda piespiedu kārtā.¹⁰

Laikā, kad Latvija ietilpa Padomju Sociālistisko Republiku Savienības sastāvā, saistību bezstrīdus piespiedu izpildes pienākums ietilpa nevis tiesas, bet notāru kompetencē. Notāri izdeva izpildu uzrakstus pēc parāda dokumentiem, kuru sarakstus apstiprināja valdība.¹¹ Parādnieks prasījumus, kas pamatots ar izpildu uzrakstu, varēja apstrīdēt prasības kārtībā.¹²

1993.gada 1.septembrī ar 1937.gada Notariāta likuma¹³ darbības atjaunošanu, izpildu uzrakstu izdošana tika izbeigta, jo šāda darbība vairs neietilpa notāru kompetencē.

1995.gada 23.februārī Civilprocesa kodekss tika papildināts ar 37.A nodaļu, kas nodeva tiesas kompetencē lietu izlemšanu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi. Ja neskaita dažas atšķirības, ar to tika atjaunota līdz 1940.gadam Latvijā pastāvējusī bezprasības piespiedu izpilde pēc publiskajiem aktiem.¹⁴

Ar 1999.gada 1.martu, kad spēkā stājās 1998.gada 14.oktobrī pieņemtais Civilprocesa likums¹⁵, Latvijas Civilprocesa kodekss zaudēja spēku.

⁸ Bukovskis V., Civilprocesa mācības grāmata. Rīga, Autora izdevums, 1933, 529.lpp

⁹ Turpat, 530.lpp

¹⁰ Konradi F., Zvejnieks T., u.c., Civilprocesa likums (1938.g.izd., 1939.g.iespeid.) ar paskaidrojumiem. Rīga: Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939. 82.lpp.

¹¹ Civilprocesa likuma komentāri. Pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna un M. Dudeļa vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001, 551.lpp.

¹² Latvijas padomju sociālistiskās republikas Civilprocesa kodekss, Oficiālais teksts ar pielikumiem, kuros izvietoti pa pantiem sistematizēti materiāli. Rīga: „Avots”, 1982, 150.lpp.

¹³ Par Latvijas Republikas 1937.gada Notāru likuma spēka atjaunošanu un grozījumiem un papildinājumiem tajā (Notariāta likums): LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1993. 9.jūnijs, Nr.48.

¹⁴ Civilprocesa likuma komentāri. Pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna un M. Dudeļa vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001, 551.lpp.

¹⁵ Civilprocesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 3.novembris, Nr.326/330.

Jau nosaukums **saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana** norāda uz šī institūta būtiskākajām pazīmēm. Saistība Juridisko terminu skaidrojošā vārdnīcā tiek skaidrota kā – *civiltiesībās tiesiska attiecība, kurā vienai personai – parādniekam – jāizdara par labu otrai – kreditoram – zināma darbība, kam ir mantiska vērtība.*¹⁶ Savu aizskarto interešu aizstāvēšanai personas ir tiesīgas griezties tiesā, jo, kā to nosaka Latvijas Republikas Satversmes (turpmāk tekstā - Satversme) 92. Pants, *ikviens var aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā.*¹⁷ Tomēr saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtība no prasības tiesvedības kārtības atšķiras ar to, ka par saistības esamību starp līgumslēdzēja pusēm nepastāv strīds. Kreditors nav guvis apmierinājumu, jo parādnieks nav izpildījis savu saistību, bet starp pusēm nepastāv domstarpības par šādas saistības esamību un pielīgtajām tiesībām un pienākumiem. Starp pusēm nav strīds par saistību pēc būtības. Tomēr, lai gan puses ir uzņēmušās kādu saistību un parādnieks ir apņēmis pildīt savus pienākumus, rodas situācijas, kad kreditors nesaņem no tiesiskajām saistībām izrietošo apmierinājumu un pats saviem spēkiem nav spējīgs panākt, ka parādnieks izpilda savu apsolījumu. Līdz ar to, kreditoram ir tiesības lūgt tiesu piespriet piespiedu kārtā izpildīt saistības, ko parādnieks ir uzņēmis. Tomēr jāsecina, ka saistību bezstrīdus nosacījums CPL pantos burtiskā nozīmē nav ietverts, tas izriet tikai no likuma jēgas konteksta. To, ka saistībai ir jābūt bezstrīdus, nosaka tikai CPL 50.nodaļas un 400.panta nosaukums. 20.gs. 20 un 30 gados šis institūts saucās – piespiedu izpildīšana pēc aktiem, kas būtībā vairāk atbilsts likuma mērķim. Pušu saistības, kas nodrošinātas ar kādu no CPL 400.panta pirmās daļas saistību aktu, kreditors var iesniegt tiesā saistību piespiedu izpildīšanai. Uz šādu rīcību kreditors ir mudināts, jo parādnieks nepilda savas ar līgumu uzņemtās saistības. Līdz ar to, kreditora tiesiskās intereses ir aizskartas un pastāv neapmierinājums attiecībā pret parādnieka rīcību. Ir pieņemams, ka parādniekam ir savi rīcības motīvi, kāpēc pienākums, ko tas uzņēmis ar saistību aktu, no viņa puses netiek pildīts. Tomēr, ņemot vērā, saistību apliecinošā akta dabu, kreditors ir tiesīgs savu aizskarto interešu aizstāvībai griezties tiesā un lūgt nodot saistību piespiedu izpildīšanai. Līdz ar to, formulējums saistību izpildīšana pēc aktiem daudz precīzāk raksturo šī institūta būtību, jo saistības bezstrīdus fakts izriet no saistību akta sevišķās dabas, ne no pušu savstarpējām attiecībām. Kā uz to norāda Satversmes tiesa, no materiāli tiesiskā viedokļa akts, kura piespiedu izpildi prasa pieteicējs, pēc sava rakstura ir tāds, kurā paredzētie nosacījumi ir iestājušies, parādnieks to neapstrīd un kurš tādēļ kļuvis neapstrīdams (bezstrīdus) akts.¹⁸

¹⁶ Juridisko terminu vārdnīca. Rīga: Nordik, 1998. 233.lpp.

¹⁷ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997.13.jūnijs, Nr.143.

¹⁸ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā Nr.2009-93-01.

Saistību bezstrīdus nosacījums tiek nodrošināts ar likumā ietvertu stingru uzskaitījumu par kādām saistībām kreditors var griezties tiesā piespiedu izpildīšanai. Visām šīm saistībām kopīgā iezīme ir, ka tās ietvertas publiskos aktos un/vai publiskos reģistros, kas rada saistību neapstrīdamo dabu.

CPL nosaka, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpilde ir pieļaujama likumā noteiktos konkrētos gadījumos. CPL 400.panta pirmā daļā ir uzskaitītas saistības, pēc kurām pieļaujama bezstrīdus piespiedu izpilde:

- 1) pēc līgumiem par saistībām, kas nodrošinātas ar publisku hipotēku vai komercķīli;
- 2) pēc notariāli apliecinātiem un tiem juridiskā spēka ziņā pielīdzinātiem terminētiem līgumiem par naudas samaksu vai par kustamās mantas atdošanu;
- 3) pēc notariāli apliecinātiem vai zemesgrāmatā ierakstītiem terminētiem īpašuma nomas vai īres līgumiem, kas paredz nomnieka vai īrnieka pienākumu termiņa notecējuma dēļ atstāt vai nodod nomāto vai īrēto īpašumu (izņemot dzīvokli), kā arī pienākumu samaksāt nomas vai īres maksu;
- 4) pēc protestētiem vekseliem.

Tikai iepriekš minētajos gadījumos kreditors var vērsties tiesā ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, lūdzot pakļaut piespiedu izpildīšanai attiecīgās parādsaistības.

Saistību bezstrīdus piespiedu izpilde nav pieļaujama, ja:

- 1) šī izpildīšana vērsta pret valsts īpašumu;
- 2) saistība ir dzēsta ar noilgumu, kura notecējums neapšaubāmi redzams no paša akta.¹⁹

Ja kreditora prasījums atbilsts CPL 400.panta pirmās daļas prasībām, viņš ir tiesīgs ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu griezties rajona (pilsētas) tiesā. Pieteikumi par bezstrīdus piespiedu izpildīšanu naudas maksājumu saistībās vai kustamās mantas atdošanas saistībās iesniedzami rajona (pilsētas) tiesai pēc parādnieka dzīvesvietas, bet pēc nekustamā īpašuma ieķīlājuma aktiem un pēc saistībām atstāt vai atdod nomāto vai īrēto nekustamo īpašumu iesniedzami rajona (pilsētas) tiesā pēc nekustamā īpašuma atrašanās vietas, turklāt pēc kuģa hipotēkas obligācijas - rajona (pilsētas) tiesai pēc hipotēkas reģistrācijas vietas.

Griežoties ar pieteikumu tiesā, kreditors pieteikumā norāda, kādu saistību un pēc kāda akta kreditors lūdz pakļaut bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Pieteikumā par bezstrīdus

¹⁹ Civilprocesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 3.novembris, Nr.326/330, 400.panta otrā daļa.

piespiedu izpildīšanu par naudas samaksu norāda piedzenamo galveno parādu, līgumsodu un procentus, kā nolīgtos, tā arī likumā noteiktos, bet pēc vekseļa – arī ar protestu saistītos izdevumus un likumā noteikto atlīdzību. Saskaņā ar CPL 404.panta trešo daļu pieteikumam klāt pievieno bezstrīdus kārtībā izpildāmo aktu un tā norakstu, bet pēc vekseļa - arī protesta aktu, dokumentu par valsts nodevas samaksu, kas ir 2 procenti no parāda summas, bet ne vairāk par 200 latiem (CPL 34.panta pirmās daļas 7.punkts) un pierādījumu par brīdinājuma izsniegšanu parādniekam, ja no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams.

Tiesnesis vienpersoniski septiņu dienu laikā no pieteikuma un tam pievienoto dokumentu saņemšanas dienas, izlemj jautājumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, par to nepaziņojot ne pieteicējam, ne parādniekam. Ja tiesnesis pārbaudot iesniegtā pieteikuma pamatotību atzīst, ka tas ir apmierināms, viņš pieņem lēmumu ar kuru nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir izpildāma bezstrīdus piespiedu kārtībā. Lēmuma noraksts trīs dienu laikā tiek nosūtīts pieteicējam un parādniekam. Tiesneša lēmums stājas spēkā nekavējoties un tam ir izpildu dokumenta spēks. Ar šo lēmumu kreditors var griezties pie tiesu izpildītāja parāda piedziņai no parādnieka.

Ja tiesnesis atzīst, ka pieteikums nav pamatots vai pieteikumā norādītā līgumsoda apmērs ir nesamērīgs ar galveno parādu, vai izpildāmais akts satur patērētāju tiesību aizskarošus netaisnīgus līguma noteikumus, viņš pieņem lēmumu par tā noraidīšanu. Lēmuma norakstu kopā ar iesniegtajiem dokumentiem tiesnesis nosūta pieteicējam.

Kā redzams saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas procedūra ļauj ietaupīt kreditoram ne tikai šim nolūkam nepieciešamos naudas līdzekļus par parāda piedziņu, jo valsts nodeva ir salīdzinoši zemāka, nekā iesniedzot tiesā prasības pieteikumu par parāda piedziņu, bet arī laiku, jo tiesneša lēmums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu nav pārsūdzams un tam ir izpildu dokumenta spēks. Tomēr, parādniekam pastāv iespēja tiesneša lēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu apstrīdēt ceļot prasību tiesā. CPL 406.pants nosaka, ka ja parādnieks uzskata, ka kreditora prasījums nav pamatots pēc būtības, viņš sešu mēnešu laikā no lēmuma nosūtīšanas dienas var celt prasību pret kreditoru, lai apstrīdētu prasījumu. Prasības celšana automātiski neaptur piedziņas vēršanu uz parādnieka mantu, tas var notikt tikai tad, ja tiesa apmierina parādnieka lūgumu apturēt bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Toties, ja piedzinējs jau saņēmis apmierinājumu, parādniekam sniedzot prasības pieteikumu ir tiesības lūgt tiesu nodrošināt prasību.

Piespiedu izpildei piemīt sekojošas to raksturojošās pazīmes:

1. Tā iespējama tikai par likumā noteiktajām saistībām.

2. Lietas šādā kārtībā tiesa nekad neizspriež koleģiāli. Tiesnesis vienpersoniski iepazīstas ar pieteikumu un tam pievienotajiem dokumentiem un pieņem lēmumu.

3. Atbildētājs uz tiesas sēdi netiek aicināts, tāpēc sacīkstes princips atkrīt. Saņemot kreditora brīdinājumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi, parādniekam ir pēdējā iespēja celt iebildumus, pirms kreditors griežies tiesā. Par to, ka kreditors saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai ir griežies tiesā, parādnieks uzzina jau saņemot tiesas lēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Ja kreditors ir griežies tiesā, bet tiesa ir pieņēmusi lēmumu noraidīt pieteicēja pieteikumu, parādnieks to neuzzina. Šī procesa ietvaros parādniekam netiek dota iespēja izteikt savus iebildumus vai iesniegt pierādījumus.

4. Lietas izskatīšana notiek ātri. Septiņu dienu laikā tiesnesim ir jāpieņem lēmums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi vai pieteikuma noraidīšanu.

5. Nevar pārsūdzēt lēmumu apelācijas kārtībā, bet tikai ceļot prasību vispārīgā kārtībā, tā saucamo apvērsuma prasību. Ja parādnieks uzskata, ka prasījums nav pamatots pēc būtības, viņš var celt prasību pret kreditoru prasības tiesvedības kārtībā. Tas ir daudz laikietilpīgāks un dārgāks process, nekā saistību bezstrīdus piespiedu izpilde, ko izmantoja kreditors.

Prof. K.Torgāns rakstā „Saistību izpildes juridiskais nodrošinājums” raksta: „Līgumu slēdzot, gandrīz kā aksioma tiek uztverti Civillikuma noteikumi par to, ka tiesiski noslēgts līgums uzliek līdzējiem pienākumu izpildīt apsolīto un ka katra saistība jāizpilda īstā vietā, īstā laikā, pienācīgā kārtā un attiecībā uz īsto personu. Pārsvārā gadījumu puses sākotnēji arī patiesi vēlas savus pienākumus izpildīt un cer saņemt pretizpildījumu. Taču dzīvē ne viss noris atbilstoši sākotnējām iecerēm: parādnieks vai nu nespēj, vai nu negrib savus pienākumus izpildīt. Tad kreditors nonāk lūdzēja lomā, kas savukārt vēlāk pārveidojas par prasītāja un piedzinēja lomu”.²⁰

Ja kreditora vienīgā iespēja būtu griezties tiesā prasības kārtībā, tas būtu garš un laikietilpīgs process. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana process ļauj kreditoram sasniegt savu mērķi daudz ātrāka laika posmā.

Saistību piespiedu kārtības būtība ir ātrs un salīdzinoši vienkāršs saistību izpildošs process, pēc noteiktiem aktiem, starp pusēm, starp kurām nepastāv strīds, līdz ar to bezstrīdus noteicošais faktors nedrīkstētu būt ietverts tikai nodaļas un panta nosaukumā. Gramatiski

²⁰ Saistību izpildes juridiskais nodrošinājums. LU Zinātniskie raksti. Prof.K.Torgāna redakcijā. Rīga: Latvijas Universitāte, 1999.,3.lpp.

tulkojot CPL 50.nodaļas normas, no tām neizriet, ka starp pusēm nedrīkstētu pastāvēt strīds un šī strīda pastāvēšanas gadījumā, kreditoram neviens neliedz īstenot savas likumā noteiktās tiesības- lūgt tiesu piespiedu kārtībā nodot saistības izpildei. Izmantojot normu teoloģisko tulkošanas metodi, ir redzams, ka likumdevēja mērķis bija izveidot vienkāršotāku saistību izpildes procedūru saistībām, par kurām nepastāv strīds. Līdz ar to, šāds nosacījums ir jāietver arī pastāvīgi tiesību normā. Lai novērstu situāciju, ka parādnieks uz šāda nosacījuma pamata, par strīdu uzskatītu kreditoram izteiktos iebildumus par atmaksas grafika kavējumu, vai kādu citu pušu nesaskaņu, strīdus pamatojumam būtu jābūt par pašu saistību pēc būtības, par ko iesniegts pieteikums prasījuma kārtībā tiesā. Sekojoši CPL 400.panta otrā daļa būtu papildināma ar nosacījumu, ka CPL 400.panta pirmajā daļā norādītās **saistības nav pakļautas bezstrīdus piespiedu izpildīšanai, ja starp pusēm pastāv strīds par pirmā daļā minēto saistību pēc būtības, par ko iesniegt pieteikums tiesā.**

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtība ir process, kas mūsdienu ekonomiskajos apstākļos tiek ļoti izmantots, tā ātrā un lētā procesa dēļ. Līdz ar to, pieaugot pieteikumu skaitam, ar vien vairāk tiesu praksē parādās problēmas ar CPL 50.nodaļas normu piemērošanu. Ir vērojama tiesu nekoncekvence minēto lēmumu pieņemšanā. Tas veidojas, jo CPL regulējums ir ļoti skops un daudzos jautājumos nepilnīgs. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildi regulē tikai septiņi panti, kuros nav ietverts viss nepieciešamais regulējums. Aizpildot šo tiesību robu, tiesas veido savu praksi. Ņemot vērā, ka pieteikumu izskata pilsētas (rajona) tiesas un lēmums nav pārsūdzams, veidojas nekoncekventa tiesu prakse.

Eiropas Savienībā spēkā ir akts, kas regulē šādu vienkāršotu un paātrinātu saistību izpildīšanas procedūru. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvas 2000/35/EK (2000. gada 29. jūnijs) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos²¹ ievadu daļā ir minēts, ka pārmērīgi ilgu maksājumu laiku un kavētu maksājumu dēļ uzņēmumiem, jo īpaši maziem un vidējiem uzņēmumiem, ir ievērojamas administratīvas un finanšu grūtības. Turklāt šīs problēmas ir viens no galvenajiem maksātnespējas iemesliem, un tās apdraud uzņēmumu dzīvotspēju un rada daudzu darbavietu zudumu. Direktīvas 5.pants nosaka, ka dalībvalstīm jānodrošina, ka izpildāmu spriedumu neatkarīgi no parāda summas parasti varētu saņemt 90 kalendāra dienās pēc kreditora prasības iesniegšanas vai pieteikuma tiesā, vai citā kompetentā iestādē ar nosacījumu, ka parāds vai procedūras jautājumi netiek apstrīdēti. Šo pienākumu dalībvalstis pilda atbilstoši saviem attiecīgiem normatīviem un administratīviem aktiem.

²¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/35/EK (2000. gada 29. jūnijs) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0035:LV:HTML>, (aplūkots 2010.gada 3.maijā).

Ar saistību bezstrīdus piespiedu izpildi saistītie problēmjaucējumi plaši atspoguļoti Eiropas Savienības „Zaļajā grāmatā” (Green Paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation)²². Dokumenta mērķis ir rast risinājumus cita starpā parādu piedziņas lietām, par kurām nepastāv strīds, jeb kuru prasību apmērs ir neliels. Šādām vienkāršotām prasībām nevajadzētu piemērot standarta tiesvedības procesu, jo šeit nav nepieciešams vērtēt pušu argumentus, izvērtēt pierādījumus, kā arī veikt citas iztiesājošas darbības, kādas veic standarta civillietās. Akcents minētajā dokumentā tiek likts uz nepieciešamību panākt ātrāku, lētāku un resursus taupošāku tiesvedības procesu šādām lietām. Citiem vārdiem sakot, neveikt garas standarta procesuālās darbības lietās, kur pēc tām nav vajadzības.

²²Green Paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52002DC0746:EN:HTML>, (aplūkots 2010.gada 2.maijā).

2. SAISTĪBU BEZSTRĪDUS PIESPIEDU IZPILDĪŠANAS PIEĻAUJAMĪBA

Ja tiek aizskartas puses tiesiskās intereses, tā savu interešu aizstāvībai var griezties tiesā. CPL 1.pants nosaka, ka *katrai fiziskai un juridiskajai personai ir tiesības uz savu aizskarto vai apstrīdēto civilo tiesību vai ar likumu aizskarto interešu aizsardzību tiesā*. Līdz ar to, ja kreditoru tiesiskās intereses no parādnieka puses ir aizskartas, kreditors var celt prasību prasības tiesvedības kārtībā vai sniegt pieteikumu saistību piespiedu izpildīšanas kārtībā. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana kā viens no saistību piespiedu izpildes veidiem ir pieļaujams tikai CPL 400.panta minētajos gadījumos.

2.1. Līgumiskās saistības, kas nodrošinātas ar publisku hipotēku

CPL 400.panta pirmās daļas 1.punkts nosaka, ka *saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc līgumiem par saistībām, kas nodrošinātas ar publisku hipotēku*.

Slēdzot mantiska rakstura līgumus, pusēm ir svarīgi nodrošināties pret gadījumiem, ja otra puse atsakās pildīt savus pienākumus. Hipotēka ir kā garants, ka parādnieks pildīs līguma nosacījumus vai tā nepildīšanas rezultātā kreditors varēs vērst piedziņu pret parādnieka īpašumu. Hipotēka uz nekustamo īpašumu ir viens no ķīlas tiesības veidiem. Hipotēkas priekšmets var būt nekustams īpašums vai arī kuģis.²³ Civillikuma (turpmāk tekstā – CL) 1279.pants²⁴ nosaka, ka *nekustamas lietas ieķīlājumu, nenododot valdījumu, sauc par hipotēku*. CL 1367.pants savukārt nosaka, ka *hipotēka dod kreditoram lietu tiesības uz ieķīlāto nekustamo īpašumu tikai pēc ierakstīšanas zemes grāmatā*, savukārt CL 1477.panta pirmajā daļā minēts, ka *korroborācija nepieciešama tajos gadījumos, kad ar darījumu iegūst lietu tiesības uz nekustamo īpašumu*. Līdz ar to publiskumu hipotēka iegūst tikai ar ierakstīšanu zemesgrāmatā attiecībā uz konkrēto īpašumu. Turklāt saskaņā ar Jūras kodeksa 15.pantu kuģa hipotēka publisko spēku iegūst tikai pēc tās reģistrācijas Kuģu reģistrā. Tādejādi bezstrīdus piespiedu izpilde pieļaujama tikai attiecībā uz tām saistībām, kuru izpilde nodrošināta ar Zemesgrāmatā vai Kuģu reģistrā ierakstītām ķīlas tiesībām. Pirms ieraksta izdarīšanas ķīlas tiesības nerodas. Zemesgrāmatā var ierakstīt tikai rakstveidā slēgtus līgumus. Attiecībā par ķīlu var būt taisīts atsevišķs līgums, bet ķīla var būt pielīgta arī līgumā, no kura

²³ Rozenfelds J. Ķīlas tiesības., Rīga: Zvaigzne ABC, 1998, 35.lpp

²⁴ Civillikums. Trešā daļa. Lietu tiesība: LR likums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, Nr.29.

izriet ar ķīlu nodrošinātā saistība (aizdevuma līgums, pirkuma līgums, uztura līgums u.tml.).²⁵ Komentējamais punkts neuzliek nekādas īpašas prasības līguma formai, tas var būt gan kā notariāls akts, gan kā privāts dokuments.

Praksē ir sastopami gadījumi, kad ķīlas tiesība ir ierakstīta uz nekustamo īpašumu, kurš nav vēl reģistrēts Zemesgrāmatā. Runa ir par privatizētajiem dzīvokļiem, kuri tika nodoti īpašumā līdz dzīvojamās mājas privatizācijai. Īpašuma tiesības uz dzīvokli līdz dzīvojamās mājas nodošanai privatizācijā netiek reģistrētas Zemesgrāmatā, līdz ar to nav iespējams ierakstīt Zemesgrāmatā hipotēku. Likuma „Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju”²⁶ 73.⁷ pants pirmais punkts nosaka, ka *pamatojoties uz privatizācijas komisijas pieņemto lēmumu un dokumentu, kas apliecina, ka ir izdarīta samaksa par dzīvokļa nodošanu īpašumā līdz dzīvojamās mājas privatizācijai, Valsts zemes dienests izsniedz īrniekam apliecību par īpašuma tiesībām uz dzīvokli līdz dzīvojamās mājas privatizācijai, bet 73.⁸ pantā minēts, ka dzīvoklis, mākslinieka darbnīca, neapdzīvojamā telpa un to īpašnieki līdz dzīvojamās mājas privatizācijai tiek reģistrēti Kadastra reģistrā. Kadastra reģistrā reģistrējamas arī ķīlas tiesības, kas nodibinātas uz dzīvokļa īpašumu, un citi dzīvokļa īpašuma apgrūtinājumi. Reģistrācija Kadastra reģistrā pēc juridiskām sekām pielīdzināma reģistrācijai zemesgrāmatā.*

Līdz ar to saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ir iespējam arī pret nekustamajiem īpašumiem, kas reģistrēti Valsts zemes dienesta Kadastra reģistrā. „Tā kā izņēmums no vispārējās kārtības par īpašuma tiesību nostiprināšanu noteikts arī šo dzīvokļu īpašnieku tiesības rīkoties ar tiem, ir pamats atzīt ķīlas līgumu uz šādu dzīvokli par hipotēku, bet tiesai, pieņemot izskatīšanai pieteikumus, jāpārlicinās par to, vai tai piešķirts publiskuma raksturs, reģistrējot Valsts zemes dienesta kadastra reģistrā, un vai šis reģistrs ir spēkā.”²⁷

Diemžēl, tādu īpašumu, kuriem privatizācijas process valsts vai paša īpašnieka vainas dēļ nav pabeigts, nav mazums. Visbiežāk kreditors, slēdzot ar parādnieku līgumu par hipotēkas uzlikšanu nekustamajam īpašumam, kas nav reģistrēts Zemesgrāmatā, uzliek par pienākumu, noteiktā laika posmā reģistrēt īpašumu Zemesgrāmatā. Ja parādnieks savus pienākumus nepilda un līgumā ir noteikts, ka pienākumu nepildīšanas gadījumā kreditors var vienpusēji lauzt līgumu, tad uz šāda pamata laužot līgumu var lūgt atmaksāt visu līguma summu pirms

²⁵ Višņakova G., Balodis K., Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans Īpašums, 1998, 223.lpp.

²⁶ Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995.11.jūlijs, Nr. 103 (386).

²⁷ Saulīte R., Tiesu prakse pieteikumu izskatīšanā par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi. *Juristu žurnāls*, 1998, Nr.8, 228.lpp.

termiņa, neraugoties uz to, ka parādnieks veicis maksājumus vadoties pēc atmaksas grafika. Ņemot vērā, ka lielākie kreditori ir bankas, šāda prakse nav daudz sastopama, jo līgumu pirmstermiņa laušanas galvenais iemesls ir maksājuma kavējumi.

Ķīlas nodibināšanai nepieciešams, lai starp pusēm pastāvētu kāda noteikta tiesiska attiecība, no kuras kreditoram var rasties prasījuma tiesība. Šajos gadījumos ķīlas līgums nodrošina nevis jau pastāvošo tiesisko attiecību, bet gan prasījumu, kas varētu rasties nākotnē sakarā ar pastāvoša līguma neizpildīšanu vai nepienācīgu izpildi. Tā kā hipotēkas uzdevums ir nodrošināt nākotnē iespējamu prasījumu, ķīlas ņēmējs var dabūt apmierinājumu no ieķīlātā nekustamā īpašuma tikai tad, kad prasījuma tiesība patiesi radusies.²⁸

Iepazīstoties ar tiesu praksi, autore secina, ka tiesneši dažkārt paplašināti tulko CPL 400.panta normas. Izskatos pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi, kas pieļaujama pēc CPL 400.panta pirmās daļas, jāvadās tikai pēc minētajā punktā noteiktā. Tiesneši pieļauj kļūdas sasaistot visus CPL 400.panta pirmās daļas nosacījumus kopā, bet ir jāievēro, ka katrs CPL 400.panta pirmās daļas punkts ir atšķirīga saistība un tās rada atšķirīgas tiesiskās sekas. Tiesību normas piemērošana, neievērojot tās robežas ir konstatēts 2006.gada 25.janvāra Latvijas Republikas Augstākās tiesas (turpmāk tekstā – LR AT) Senāta Civillietu departaments lietā Nr. SPC-7²⁹. Tiesa konstatēja, ka ar publisku hipotēku nodrošinātas saistības bezstrīdus piespiedu izpilde nav obligāti saistāma ar saistības izpildes galējo termiņu. No iepriekš minētā lēmuma redzams, ka 2005.gada 15.augustā Cēsu rajona tiesā peticēja bija griezusies ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi pēc hipotekārā kredīta līguma, kura atmaksas termiņš ir 2013.gada 6.jūlijs, bet parādnieks kopš 2005.gada 6.janvāra nav pildījis ar kredīta līgumu uzņemtās saistības. Cēsu rajona tiesa pieteicējas pieteikumu noraidīja, norādot, ka nav iestājies saistību izpildes termiņš un tiesa bezstrīdus kārtībā nevar lemt par līguma vienpusēju laušanu. Par Cēsu rajona tiesas lēmumu, LR AT Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs iesniedza protestu. LR AT Senāts konstatēja, ka pieteikums tiesā iesniegts par tādas saistības izpildi, kas nodrošināta ar publisku hipotēku, un kas saskaņā ar CPL 400.panta pirmās daļas 1.punktu var tikt izpildīta bezstrīdus piespiedu kārtībā. Tiesas lēmums, ar kuru pieteikums noraidīts, pamatots uz secinājumu, ka nav iestājies saistību izpildes termiņš, un atzinumu, ka tas neļauj nodot saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Tiesas secinājums un uz to balstītais atzinums neatbilst lietas apstākļiem un likumam. Starp pusēm noslēgtā hipotekārā kredīta līguma vispārīgo noteikumu 8.2., 8.2.1.punktā ir noteikts

²⁸ Višņakova G., Balodis K., Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans Īpašums, 1998, 162 lpp.

²⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2006.gada 25.janvāra lēmums lietā Nr. SPC-7.

ka, pieteicējai ir tiesības pieprasīt kredīta atmaksu pirms termiņa, ja kredītņēmējs kavē kādu no kredīta pamatsummas vai procentu maksājumiem vairāk par 30 dienām. Parakstot šāda satura līgumu, parādnieks ir uzņēmies saistību pēc pieteicējas pieprasījuma atmaksāt kredītu pirms līgumā noteiktā saistību izpildes galējā termiņa. Pieteikums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi pamatots tieši uz pušu noslēgtā kredīta līguma 8.2.punktu un norādi uz to, ka parāds bija atmaksājams saskaņā ar kredīta atmaksas un procentu samaksas grafiku, bet parādnieks pieļāvis maksājumu kavējumus. Līdz ar to tiesai nebija pamata lemt pieteikumu saistībā ar līgumā noteikto kredīta atmaksas galējo termiņu. Pieteikuma noraidīšana uz šī pamata ir pretrunā ar CPL 400.panta pirmās daļas 1.punktu, kas ar publisku hipotēku nodrošinātas saistības izpildi nesaista ar kredīta atmaksas galējo termiņu, kā arī CL 1326.pantu un pušu noslēgtā ķīlas līguma 2.3.1.1.punktu, kas ļauj ķīlas ņēmējam vērst piedziņu uz ķīlas priekšmetu, ja nodrošinātā kredītlīguma jebkurā noteiktajā termiņā kredītņēmējs neveic kredīta pamatsummas vai procentu par kredīta izmantošanu samaksu.

2.2. Līgumiskās saistības, kas nodrošinātas ar publisku komercķīlu

CPL 400.panta pirmās daļas pirmais punkts nosaka, ka *saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc līgumiem par saistībām, kas nodrošinātas ar publisku komercķīlu.*

Kā raksta G.Višņakova „Ķīlas tiesība ir lietu tiesība, kuras uzdevums ir aizsargāt kreditoru un dot viņam iespēju pārdot parādnieka īpašumu, lai ar iegūto peļņu segtu parādu.”³⁰ Komerčķīla ir ķīlas tiesība, kas Komerčķīlas likuma³¹ noteiktajā kārtībā reģistrēta komercķīlu reģistrā. Komerčķīlu nodibina uz līguma pamata. Par komercķīlas priekšmetu var būt Komerčķīlas likuma 3.panta pirmā daļā minētās lietas: kustama ķermeniska vai bezķermeniska lieta, kas pieder komersantam vai lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvai sabiedrībai; iepriekš minēto lietu kopība; visa komersanta vai lauksaimniecības pakalpojumu kooperatīvās sabiedrības manta. Par komercķīlas priekšmetu nevar būt kuģis, finanšu instruments, finanšu līdzekļi, kā arī no čeka vai vekseļa izrietošs prasījums.

Komerčķīlas likuma 9.pants nosaka, ka *komerčķīlu nodibina uz līguma vai tiesas nolēmuma pamata un reģistrē komercķīlu reģistrā atbilstoši Komerčķīlas likuma prasībām.* Ja puses ir noslēgušas līgumu par komercķīlas nodibināšanu, bet komercķīla nav reģistrēta, komercķīlas ņēmējs nevar izlietot savu tiesību un komercķīla nav spēkā pret trešajām personām, bet komercķīlas līgums savu spēku nezaudē. Komerčķīlas ņēmējs var celt

³⁰ Višņakova G., Balodis K., Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans Īpašums, 1998, 158 lpp.

³¹ Komerčķīlas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 11.novembris, Nr.337/338.

personīgu prasību pret komercķīlas devēju. Prasības priekšmets ir reģistrācija, un neviena no pusēm nevar bez otras puses piekrišanas atkāpties no saistības tāpēc, ka komercķīla nav reģistrēta. Pirmtiesība šādai komercķīlai tiek noteikta no reģistrācijas brīža. Komercķīlu reģistra turētājs reģistrē komercķīlu, izdarot par to ierakstu komercķīlu reģistrā un piešķirot tai reģistrācijas numuru. Uzreiz pēc reģistrācijas, bet ne vēlāk kā tās pašas darbadienas laikā, noformē komercķīlas reģistrācijas aktu, bet uz komercķīlas līguma izdara atzīmi, norādot komercķīlas reģistrācijas numuru un reģistrācijas datumu. Komercķīlas reģistrācijas akts ir komercķīlu reģistra turētāja izsniegts dokuments, kurā ietverta komercķīlu reģistrā iekļautā informācija. Šis dokuments tiesā apliecina ar komercķīlu nodrošinātās saistības bezstrīdus piespiedu izpildes pieļāvumu.

Ar komercķīlu nodrošināto prasījumu saistības neizpildes gadījumā, ne vienmēr nepieciešams realizēt piespiedu kārtībā tiesas ceļā. Komercķīlas likuma 36.panta otrā daļa nosaka, ka ja komercķīlas ņēmējs nav pārņēmis ieķīlāto mantu savā valdījumā, viņš likumā noteiktajā kārtībā var lūgt saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Turpretim, ja komercķīlas ņēmējs ir īstenojis Komercķīlas likuma 36.panta pirmajā daļā minētās tiesības un pārņēmis ieķīlāto mantu savā valdījumā, tad ieķīlāto mantu var realizēt Komercķīlas likuma noteiktajā kārtībā pārdodot to. Turklāt saskaņā ar Komercķīlas likuma 41.pantu likumā noteiktajos gadījumos komercķīlas ņēmējs ir tiesīgs izlietot komercķīlas tiesību un apmierināt savu nodrošināto prasījumu arī pirms saistību izpildes termiņa iestāšanās. Saskaņā ar CL 1326 pantu, ķīlu var pārdot ne tikai tad, kad pienācis parāda samaksas termiņš, bet arī tad, ja laikus netiek samaksāti procenti. Prasīt tiesas ceļā ķīlas līguma pirmstermiņa laušanu un parāda piedziņu nav nepieciešams.³² Līdz ar to, nodrošinot savu prasījumu ar komercķīlu kreditors var negriezties tiesā savu interešu aizsardzībai. Ņemot vērā tiesu lielo noslogotību, komercķīlas realizēšanas iespēja atvieglo tiesas darbu.

Gan attiecībā uz komercķīlu, gan hipotēku saskaņā ar CL 1282.pantu ķīlas tiesība nevar pārsniegt to prasījumu, par kuru tā atbild. Ķīlas tiesība kā prasījuma blakus tiesība nevar pārsniegt tā apmēru. Pārdodot prasījuma apmierināšanai ieķīlāto lietu, kreditors nevar saņemt lielāku summu nekā viņa prasījums un kreditoram jāatdod atpakaļ ieķīlātājiem pārpalikums.³³

Tas ir jāievēro sniedzot pieteikumu tiesā, jo ja ķīla nenosedz visa parāda summu, tad par atlikušo summu kreditors var celt prasību prasības tiesvedības kārtībā. Kā to norāda

³² Višņakova G., Balodis K., Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans Īpašums, 1998, 200 lpp.

³³ Turpat, 163.lpp.

J.Rozenfelds, pēc saistības un papildsaistības izpildes un pārdošanas, kā arī lietas glabāšanas izdevumu segšanas, pārējā summa ir jāatdod ķīlas devējam.³⁴

2.3. Notariāli apliecinātas līgumiskās saistības

CPL 400.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka *saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc notariāli apliecinātiem un tiem juridiskā spēka ziņā pielīdzinātiem terminētiem līgumiem par naudas samaksu vai par kustamas mantas atdošanu.*

Šādu saistību bezstrīdus piespiedu izpildei ir obligāti divi nosacījumi. Pirmkārt, līgumam, kas paredz izpildāmo saistību ir jābūt notariāli apliecinātam vai tam juridiskā ziņā pielīdzinātam, otrkārt – bezstrīdus piespiedu izpilde pieļaujama tikai attiecībā uz tām, no notariāli apliecināta līguma izrietošām saistībām, kurām iestājies izpildes termiņš. Līdz 2003.gada 1.janvārim zvērināti notāri darījumus varēja apliecināt, rakstot apliecinājuma uzrakstu uz paša dokumenta. Pēc Notariāta likuma 2002.gada 24.oktobra grozījumiem ar 2003.gada 1.janvāri, apliecinot darījumus (gribas izteikumus), notārs taisa notariālos aktus, ierakstot tos notariālo aktu grāmatā.³⁵ Saskaņā ar Notariāta likuma 82.pantu *aktus, kurus taisa zvērināts notārs, ierakstot tos aktu grāmatā, sauc par notariāliem aktiem* un 82.¹ pantu *apliecinot gribas izteikumu, zvērināts notārs taisa notariālo aktu.*³⁶ Iepriekš minētā likuma 108.¹ pants nosaka, ka *apliecinājumu zvērināts notārs taisa kā notariālo aktu, izņemot gadījumus, kad likums noteic, ka apliecinājums rakstāms uz paša dokumenta (apliecinājuma uzraksts), vai paredz citu sevišķu apliecināšanas kārtību.* CPL 400.panta pirmās daļas 2.punkts nosaka, ka līgumiem ir jābūt notariāli apliecinātiem, kas tiek apliecināti notariālā akta veidā. Notariāla akta pamatā ir rakstīts dokuments, kam valsts piešķirusi īpašu spēku – pierādījuma spēku un izpildu spēku.

Notariāliem aktiem valsts ir noteikusi sevišķu ticamību, piešķirot autentiskumu, sabiedrības ticamības auru, pierādījumu spēku un izpildīšanu. Autentiska rakstura jēdziens ietver sevī tādu ticamības, pareizības garantijas ideju, kas nevar tikt apstrīdēta. Notariālā akta izpildu spēks izriet no tā pierādījuma spēka un publiskā akta satura.³⁷

³⁴ Rozenfelds J. Ķīlas tiesības. Rīga: Zvaigzne ABC, 1998, 28.lpp.

³⁵ 24.10.2002 likums „Grozījumi Notariāta likumā”: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002. 13.novembris, Nr.165(2740).

³⁶ Par Latvijas Republikas 1937.gada Notāru likuma spēka atjaunošanu un grozījumiem un papildinājumiem tajā (Notariāta likums): LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1993. 9.jūnijs, Nr.48.

³⁷ Matuzāle I., Notariālā akta kā autentiska dokumenta pierādījums un izpildes spēks. Civilprocesa aktuālie jautājumi. 2007.gada zinātniskās konferences materiālu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007., 135-156.lpp.

Šīs normas tulkošanā praksē ir novērotas vairākas problēmas un neskaidrības. Vairākas tiesas par notariāli apliecinātiem līgumiem uzskatīja līgumus uz kuriem tiek notariāli apliecināti paraksti. Notāri var taisīt gan aktus, gan apliecinājumus. Ja CPL 400.panta pirmās daļas 2.puntu tulko tikai gramatiski, veidojas situācija, ka spēkā ir tiesību normas, kas ļauj saistību bezstrīdus piespiedu izpildi pēc tādām saistībām, par kurām nav nepārprotami zināms, ka līdzēji ir tās pilnībā apzinājušies. Saskaņā ar Notariāta likuma 116.pantu *dokumenti, uz kuriem apliecināts tikai parakstu īstums, atzīstami par privātiem dokumentiem, un tas atzīmējams apliecinājumā.*

Iepazīstoties ar tiesu praksi, nākas konstatēt, ka tiesneši nekompetenti piemērojuši 400.pantu. Tas uzskatāmi redzamas 2008.gada 9.janvāra LR AT Senāta Civillietu departamenta lēmumā lietā SPC- 2. Pieteicējs Madonas rajona tiesā bija iesniedzis pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu par aizdevuma līgumu saskaņā ar CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktu norādot, ka aizdevuma līgums ir notariāli apliecināts. Madonas rajona tiesa lēmumā par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu norādīja, ka līgums ir notariāli apstiprināts, tomēr tas neatbilda faktiskajiem lietas apstākļiem. No līguma noraksta bija redzams, ka zvērināta notāre nav apliecinājusi aizņēmuma līgumu, bet gan pārliecinājusies par darījuma dalībnieku identitāti un apliecinājusi viņu parakstu īstumu uz līguma. Saskaņā ar Notariāta likuma 116.pantu *dokumenti, uz kuriem apliecināts tikai parakstu īstums, atzīstami par privātiem dokumentiem.* No lietā esošā aizdevuma līguma noraksta redzams, ka notāre precīzi izpildījusi likuma prasības, norādīdama, ka līgums atbilst privāta dokumenta statusam. Līdz ar to konkrētais aizdevuma līgums neatbilda CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktā izvirzītajiem kritērijiem un nevarēja būt pamats pieteikuma iesniegšanai par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Saskaņā ar CPL 400.panta pirmo daļu, lai saistību varētu nodot bezstrīdus piespiedu izpildīšanai, ir jābūt drošai pārliecībai, ka šāda saistība tiešām pastāv. Likums ir noteicis tos gadījumus, kad šāda publiska ticamība saistībai ir un kad iespējama saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšana.³⁸

Ar līdzīgu gadījumu ir sastapusies arī Jūrmalas pilsētas tiesa 2008.gada 21.februāra lēmumā³⁹ par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi. Pieteicējs nepamatoti bija griezies tiesā ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi pēc CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktu. Tiesa gan konstatēja, ka pieteikums un tam pievienotie dokumenti neatbilst CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktam, tomēr nenoraidīja pieteikumu. Tiesa konstatēja, ka pieteikums atbilst

³⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 9.janvāra spriedums lietā Nr. SPC-2.

³⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 27.augusta spriedums lietā Nr. SPC-49.

400.panta pirmās daļas 1.punktam un patstāvīgi grozot prasījuma pamatu, apmierināja pieteicēja pieteikumu.⁴⁰ Saskaņā ar CPL 192.pantu *tiesa taisa spriedumu par prasībā noteikto prasības priekšmetu un uz prasībā norādītā pamata, nepārsniedzot prasījuma robežas*. Līdz ar to konstatējams, ka tiesa pieņēma lēmumu, neievērojot savu pilnvaru robežas.

Līdzīgs gadījums ir LR AT Senāta Civillietu departamenta lietā SPC-85⁴¹, kur tiesa konstatēja, ka pirmās instances tiesnesis izskatot lietu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi pretēji CPL 400.panta pirmās daļas 2.punkta noteikumiem ir pakļāvis bezstrīdus piespiedu izpildīšanai saistību, kuras īstums un piedziņas pamatotību var izlemt tikai prasības tiesvedības kārtībā.

Līgumam nav jābūt noteikti notariāli apliecinātam, lai no tā izrietošās saistības būtu bezstrīdus piespiedu kārtā izpildāmas, bet tādā gadījumā, tam ir jābūt nodrošinātam ar publisko hipotēku vai komerčķīlu, vai iekratītam zemesgrāmatā.

Par notariālam apliecinājumam juridiskā ziņā pielīdzināmiem dokumentiem tiek uzskatīti arī **līgumi, ko savas kompetences ietvaros ir apliecinājušas bāriņtiesas**. Līdz 2007.gada 1.janvārī spēkā bija likums „Par bāriņtiesām un pagasttiesām”⁴². Saskaņā ar likuma „Par bāriņtiesām un pagasttiesām” 1.panta pirmo daļu, 2.panta pirmo daļu un 42.panta otro daļu pagasttiesas un bāriņtiesas apliecinājumi juridiskā ziņā bija pielīdzināmi notariāliem aktiem. Bāriņtiesas un pagasttiesas bija tiesīgas apliecināt darījumus, kurus noslēdz pagastā dzīvojošas personas savā starpā un ar citām personām, ja darījuma summa nepārsniedz 1000 latus. Ar 2007.gada 1.janvāri, kad spēkā stājās „Bāriņtiesas likums”⁴³ likums „Par bāriņtiesām un pagasttiesām” zaudēja spēku. Bāriņtiesas likuma Pārejas noteikumu 5.punkts noteica, ka līdz 2007.gada 31.janvārim pagasttiesas jāpārdēvē par bāriņtiesām. Līdz 2007.gada 31.janvārim pagasttiesām, kuras nav pārdēvētas par bāriņtiesām, ir saistoši Bāriņtiesas likums un citi normatīvo aktu noteikumi, kas attiecas uz bāriņtiesām. Līdz ar to līgumi, kas noslēgti saskaņā ar likumu „Par bāriņtiesām un pagasttiesām” līdz 2006.gada 31.decembrim, ievērojot likumā minētās prasības, juridiskā ziņā ir pielīdzināmi notariāli apliecinātiem līgumiem un par šajos līgumos minēto saistību neizpildi ir iespējams griezties tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildei.

Saskaņā ar Bāriņtiesas likuma 61.pantu pirmās daļas 1.punktu bāriņtiesa savā darbības teritorijā drīkst apliecināt darījumu, ja to slēdz attiecīgās bāriņtiesas darbības teritorijas

⁴⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 27.augusta spriedums lietā Nr. SPC-49.

⁴¹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 12.novembra spriedums lietā Nr. SPC-85.

⁴² Par bāriņtiesām un pagasttiesām: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995.23.novembris Nr.182 (465).

⁴³ Bāriņtiesas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2006.7.jūnijs, Nr.107(3475).

iedzīvotāji savstarpēji un ar citām personām un darījuma summa nepārsniedz 6000 latus. Iepriekš minētā likuma 61.panta otrā daļa nosaka, ka *Bāriņtiesas apliecinājums juridiskā ziņā pielīdzināms notariālajam apliecinājumam.*

Tomēr saskaņā ar Bāriņtiesas likuma 77.pantu ir noteikti ierobežojumi bāriņtiesām izdarīt apliecinājumu. Bāriņtiesas priekšsēdētājam, bāriņtiesas priekšsēdētāja vietniekam vai bāriņtiesas loceklim aizliegts izdarīt apliecinājumu savās paša lietās, sava laulātā (arī bijušā), savu un laulātā radnieku taisnā līnijā visās pakāpēs, sānu līnijā — līdz ceturtajai pakāpei un svainiešu — līdz trešajai pakāpei, kā arī sava paša vai sava laulātā aizbildnībā vai aizgādībā esošu personu vai sava paša vai sava laulātā adoptētāju vai adoptēto lietās.

Notariālam apliecinājuma juridiskā ziņā pielīdzināmi arī tie līgumu apliecinājumi, kas apliecināti **Latvijas Republikas konsulārās un diplomātiskās pārstāvniecībās ārvalstīs.** Diplomātiskais un konsulārais dienests veic konsulārās funkcijas saskaņā ar Konsulāro reglamentu.⁴⁴ Saskaņā ar Konsulārā reglamenta⁴⁵ 14.pantu *Konsuls veic notariālās funkcijas saskaņā ar Notariāta likumu.* Ministru kabinets (turpmāk tekstā – MK) nosaka notariālās funkcijas, kuras veic Latvijas Republikas diplomātiskajās un konsulārajās pārstāvniecībās, kā arī to veikšanas kārtību. Notariālajiem aktiem, kas ir pienācīgi sastādīti un ar konsula parakstu un zīmogu apliecināti, piešķirama tāda pati publiska ticamība un tiem ir tādas pašas juridiskas sekas kā tad, ja tie būtu sastādīti pie Latvijas zvērināta notāra.

Saskaņā ar CPL 1474.pantu, bez notāra vai bāriņtiesas līgumu var apliecināt: pulka komandieris vai cita viņam tiesībās līdzīga amatpersona - aktus, kuros kara laikā piedalās kara dienestā esoša persona; kara kuģa komandieris - aktus, kuros piedalās kara laikā uz kara kuģiem dienestā esoša persona; konsuli - ārvalstīs dzīvojošo personu aktus pēc konsulārā reglamenta noteikumiem.

Lai iestātos saistību bezstrīdus piespiedu izpildes pieļaujamība notariāli apliecinātiem vai tiem juridiskā ziņā pielīdzinātiem līgumiem, ir jābūt terminētiem. Saistību piespiedu izpildes pieļaujamība iestājas tikai ar izpildes termiņa iestāšanos. Izņēmumi var būt beztermiņa līgumi ar uzteikuma termiņu, kurš ir iestājies.⁴⁶

⁴⁴ Diplomātiskā un konsulārā dienesta likums.: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995.10.oktobris, Nr.155 (438). 2.pnata 5.punkts

⁴⁵ Konsulārais reglaments: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1994. 18.jūnijs, Nr.72(203).

⁴⁶ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006,553.lpp.

2.4. No īpašuma nomas vai īres līguma izrietošās saistības

CPL 400.panta pirmās daļas 3.punkts nosaka, ka *saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc notariāli apliecinātiem vai zemesgrāmatā ierakstītiem terminētiem īpašuma nomas vai īres līgumiem, kas paredz nomnieka vai īrnieka pienākumu termiņa notecējuma dēļ atstāt vai nodod nomāto vai īrēto īpašumu (izņemot dzīvokli), kā arī pienākumu samaksāt nomas vai īres maksu.*

Bezstrīdus piespiedu izpilde pieļaujama attiecībā uz divām īres vai nomas saistībām:

- 1) nomas vai īres maksu;
- 2) nomātā vai īrētā īpašuma atstāšanu vai nodošanu iznomātājam vai izīrētājam.⁴⁷

Uzreiz jāpiemin, ka šī kārtība neattiecas uz dzīvokļa īres līguma saistībām. Ar nomāto vai īrēto īpašumu jāsaprot visas tās lietas, kas saskaņā ar Civillikuma 2113.pantu var būt nomas vai īres līguma priekšmets. Civillikuma 2113.pants nosaka, *ka par īres un nomas līguma priekšmetu var būt kā visas ķermeniskas lietas, ko nav aizliegts atsavināt, tā arī tiesības. Reālservitūtus drīkst iznomāt tikai kopā ar nekustamo īpašumu. Lietas, ko nevar lietot citādi, kā patērējot, nav izīrējamas.*

Saistības bezstrīdus piespiedu kārtā ir iespējams izpildīt, ja nomas vai īres līgumi ir terminēti un ir notariāli apliecināti vai arī ierakstīti Zemesgrāmatā.

Par notariālā kārtībā apliecinātiem nomas un īres līgumiem uzskatāmi tie līgumi, kurus apliecinājuši zvērināti notāri, kompetentas diplomātiskās vai konsulārās amatpersonas, vai bāriņtiesās, ja līgumā paredzēto maksājumu kopsumma nepārsniedz 6000 latus. Visos apliecinājuma gadījumos norādīto maksājuma kopsummu nosaka, aprēķinot nomas vai īres maksu par visu līguma termiņa laiku, bet ne vairāk, kā par 20 gadiem.⁴⁸

Sīkāku līguma apliecināšanu pie zvērināta notāra notariālā akta formā, kā arī līgumu apliecināšanu bāriņtiesās un pie diplomātiskajām un konsulārajām amatpersonām autore apskatīja analizējot saistību bezstrīdus piespiedu izpildi pēc notariāli apliecinātiem un tiem juridiskā spēka ziņā pielīdzinātām terminētām līgumiskām saistībām par naudas samaksu vai kustamas mantas atdošanu.

CL paredz tiesību nomniekam un īrniekam ierakstīt attiecīgos līgumus zemesgrāmatā, lai tie varētu nodrošināt sevi gadījumā, ja līguma priekšmets tiktu atsavināts. CL 2174.panta nosaka, ka kad iznomātājs vai izīrētājs nomas vai īres priekšmetu atsavina, ieguvējam jāievēro nomas vai īres līgums tikai tad, ja tas ierakstīts zemesgrāmatā. Arī iznomātāji un izīrētāji ir

⁴⁷ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006,553.lpp.

⁴⁸ Noteikumi par valsts nodevu par īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā: MK noteikumi Nr.1250. *Latvijas Vēstnesis*, 2009.4.novmbris, Nr.175(4126), 12.punkts.

ieinteresēti īres un nomas līguma ierakstīšanā zemesgrāmatā, jo tas tiem dot tiesības īrnieka vai nomnieka saistību neizpildīšanas gadījumā, griezties tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildei. Ja nomas vai īres līgums ir ierakstīts zemesgrāmatā nav nepieciešams notariāls apliecinājums, lai izīrētājs vai nomnieks varētu griezties tiesā izmantot savas procesuālās tiesības.⁴⁹

2.5. Saistības pēc protestētiem vekseliem

CPL 400.panta pirmās daļas 4.punkts nosaka, ka *saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc protestētiem vekseliem*.

Vekselis (no vācu valodas – Wechsel) – formāls abstrakts saistības vērtspapīrs, kas satur vekseļa devēja saistību sagādāt zināmā termiņā vekseļa turētājam noteiktu naudas summu, vai nu tieši apsolot samaksāt šo summu, vai uzdodot to izdarīt trešajai personai.⁵⁰

Vekseļa nesamaksas faktu apliecina ar protestu. Saskaņā ar Vekseļa likuma⁵¹ trešo nodaļu vekselis noteiktā kārtībā protestē notārs, vai saskaņā ar Konsulāro reglamentu diplomātiskās un konsulārās amatpersonas.⁵²

Vekseli protestē nesamaksas dēļ un par to sastāda protesta aktu, ja pēc notāra vai citas kompetentas amatpersonas uzaicinājuma personas, kurām jāpilda vekseļa saistība, to līdz likumā noteiktajam brīdim nav izdarījušas. Protests tiek sastādīts notariāla akta veidā. Tā saturs un rekvizīti norādīti Vekseļa likuma 81.pantā, savukārt MK 1995.gada 21.februāra noteikumos Nr.40 „Vekseļu izrakstīšanas un apgrozības noteikumi”⁵³ ir izstrādāti vekseļa protesta akta paraugi. Saskaņā ar Notariāta likuma 45.panta 4.punktu *zvērinātam notāram jāved vekseļu protesta aktu grāmatā*. Protestēts vekselis ir pamats tajā ietverto saistību bezstrīdus piespiedu izpildei.

CPL 400.pantā ir dots pilnīgs to saistību uzskaitījums attiecībā pret kurām pieļaujama saistību bezstrīdus piespiedu izpilde. Šo uzskaitījumu nevar tulkot paplašināti.

Iepriekš minētā panta otrajā daļā ir precizēts uzskaitījums saistībām, pret kurām nav pieļaujama saistību bezstrīdus piespiedu izpilde. Papildus no CPL 400.panta pirmās daļas 3.punkta izriet, ka *saistību bezstrīdus piespiedu izpilde pieļaujama pēc notariāli apliecinātiem*

⁴⁹ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006,554.lpp.

⁵⁰ Juridisko terminu vārdnīca. Rīga: Nordik, 1998,291.lpp

⁵¹ Vekseļu likums: LR likums. *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1992. 24.septembris, Nr.37.,79.pants.

⁵² Konsulārais reglaments: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1994. 18.jūnijs, Nr.72(203), 14.pants.

⁵³ Vekseļu izrakstīšanas un apgrozības noteikumi: 21.02.1995. MK noteikumi Nr.40. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. 28.februāris, Nr.31 (314).

vai zemesgrāmatā ierakstītiem terminētiem īpašuma nomas vai īres līgumiem, izņemot dzīvokļa īpašumu. Lietas par šo saistību izpildi izskatāmas tiesās prasības tiesvedības kārtībā.

Otrs izņēmums, kad saistību piespiedu izpilde nav pieļaujama, ir minēts CPL 400.panta otrās daļas 1.punktā – *ja šī izpildīšana vērsta pret valsts īpašumu*. Arī par šādu saistību izpildi ceļama prasība tiesā prasības tiesvedības kārtībā.

Kā trešais izņēmums ir minams CPL 400.panta otrās daļas 2.punkts – *ja saistība ir dzēsta ar noilgumu, kuru notecējums neapšaubāmi redzams no paša akta*. Saskaņā ar CL 1910.pantu *ar noilguma termiņa notecējumu izbeidzas ne vien prasības tiesība, bet arī pati saistību tiesība. Tādēļ noilgušu prasību nevar izlietot arī kā ierunu, piemēram, ieskaitam*. „Pati saistība noilguma dēļ pēc likuma ir zaudējusi spēku, tā vairs nepastāv to apsvērumu dēļ, kāpēc ir ieviests noilguma institūts.”⁵⁴ Saskaņā ar CL 1895.pantu vispārējais saistību tiesību noilguma termiņš ir desmit gadi.

Saistību tiesību noilguma iestāšanās, tā pat kā jebkurš juridisks fakts ir jāpierāda. Tā kā saistību bezstrīdus piespiedu izpildes process notiek bez mutiskas lietas izskatīšanas un atbildētāja paskaidrojumiem, līdz ar to, lai atteiktu saistību bezstrīdus izpildīšanu noilguma dēļ, šim noilgumam ir jābūt pietiekami labi redzamam no paša saistību saturošā akta. Ja pieteicējs nepiekrīt tiesneša atteikumam, viņš var griezties tiesā un lūgt izskatīt lietu prasības tiesvedības kārtībā.

Griežoties tiesā prasītājam ir jāizvērtē vai saistība, ar kuru vēlas vērsties tiesā bezstrīdus piespiedu izpildes kārtībā, atbilst kādam no CPL 400.panta pirmās daļas punktiem. Tiesu praksē ir satopami gadījumi, kad prasītājs griežas tiesā ar lūgumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi, lūdzot bezstrīdus piespiedu izpildi pamatojoties uz nepareizu CPL pantu. 2008.gada 27.augusta LR AT Senāta Civillietu departamenta lietā Nr. SPC-49⁵⁵ redzams, ka prasītājs griežies Jūrmalas pilsētas tiesā lūdzot izpildīt saistību saskaņā ar CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktu. Tiesnesis, izskatot lietu, konstatēja, ka pieteikums neatbilst 400.panta pirmās daļas 2.punktam prasībām, bet atbilst 400.panta pirmās daļas 1.punkta nosacījumiem. Līdz ar to, Jūrmalas tiesas tiesnesis pieņēma lēmumu apmierināt pieteikumu, pamatojoties uz CPL 400.panta pirmās daļas 1.punktu. Šāds tiesneša lēmums ir nepamatos, ko atzina arī LR AT Senāts, minot, ka „apmierinot pieteikumu, tiesnese savu lēmumu pamatojusi nevis uz CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktu, kā to lūgusi pieteicēja, bet gan uz CPL 400.panta pirmās daļas 1.punktu, kas nosaka, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc līgumiem par saistībām, kas nodrošinātas ar publisku hipotēku vai komercķīlu. Tādējādi

⁵⁴ Torgāns K., Grūtups A., Balodis K., Višņakova G., Petrovičs S., Kalniņš E., Bitāns A., Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. Rīga: Mans Īpašums, 1998. 365.lpp.

⁵⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 27.augusta spriedums lietā Nr. SPC-49.

bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama tikai attiecībā uz tām saistībām, kuru izpilde nodrošināta ar Zemesgrāmatā ierakstītām ķīlas tiesībām. No lietai pievienotā aizdevuma līguma noraksta redzams, ka ķīla pielīgta aizdevuma līgumā, bet lietas materiālos nav nekādu pierādījumu par ķīlas ierakstīšanu Zemesgrāmatā. Līdz ar to konkrētais aizdevuma līgums neatbilst CPL 400.panta pirmās daļas 1.punktā izvirzītajiem kritērijiem un tādēļ tiesnesei, apmierinot pieteikumu, nebija pamata atsaukties uz minēto tiesību normu. Tiesnese kā pamatu pieteikumu apmierināšanai lēmuma motīvu daļā norādījusi CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktu, bet lēmuma rezolutīvajā daļā kā pamatojums norādīts CPL 400.panta pirmās daļas 1.punkts. Pieņemot šādu pretrunīgu lēmumu, tiesnese nav ņēmusi vērā, ka CPL 400.panta pirmās daļas 1. un 2.punktā norādīti pilnīgi patstāvīgi pamati saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Atkarībā no tā, vai saistība pakļauta bezstrīdus piespiedu izpildīšanai pēc CPL 400.panta pirmās daļas 1.punkta vai 2.punkta, tiesneša lēmuma sekas ir dažādas. Tiesneša lēmums par saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšanu saskaņā ar CPL 540.pantu ir izpildu dokuments. Pakļaujot atbilstoši minētā panta 2.punktam bezstrīdus piespiedu izpildīšanai naudas prasījumu, piedziņu var vērst uz visu parādnieka mantu līdz pilnīgai saistības izpildei. Taču, pakļaujot atbilstoši minētā panta 1.punktam bezstrīdus piespiedu izpildīšanai līgumu par saistību, kas nodrošināta ar hipotēku, iestājas CL 1329. un 1330.pantā paredzētās sekas. Tas nozīmē, ka ķīlas pārdošanā ieņemtās summas pārpalikums, kas pārsniedz ķīlas ņēmēja prasījumu, atdodams pārdotās ķīlas īpašniekam, bet, ja pārdošanas rezultātā tiek iegūta summa, kura ir nepietiekoša ķīlas ņēmēja apmierinājumam, tad viņam paliek tiesības parāda atlikumu prasīt no parādnieka prasības tiesvedības kārtībā. Tādējādi, tiesnese, piedzenot no parādniekiem visu parāda summu neatkarīgi no nodrošinājuma vērtības, ir pārkāpusi minētās materiālo tiesību normas. CPL 405.panta otrā daļa nosaka, ka tiesnesis, pārbaudījis iesniegtā pieteikuma pamatotību un atzinis, ka tas apmierināms, pieņem lēmumu, ar kuru nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir izpildāma bezstrīdus piespiedu kārtībā. Ignorējot šo tiešā tekstā izteikto tiesību normu, tiesnese lēmuma rezolutīvās daļas sākuma daļā nolēmusi nodot bezstrīdus piespiedu izpildei saistību pēc aizdevuma un galvojuma līguma un piedzīt solidāri no parādniekiem par labu prasītājam pamatparādu, procentus par aizdevuma lietošanu un līgumsodu. Tādējādi tiesnese lēmuma rezolutīvo daļu sastādījusi kā prasības tiesvedības kārtībā izskatītā lietā (Civilprocesa likuma 193., 193.pants), kas ir pretrunā ar Civilprocesa likuma 405.panta otro daļu. Senāts atzīst, ka pie šādiem apstākļiem Jūrmalas pilsētas tiesas tiesneses 2008.gada 21.februāra lēmumu nevar atzīt par likumīgu un pamatotu, tādēļ tas atceļams.⁵⁶

⁵⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 27.augusta spriedums lietā Nr. SPC-49.

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildes nosacījumi ir:

- 1) bezstrīdus kārtībā var pieļaut piespiedu izpildīšana tikai CPL 400.pantā uzskaitītās saistības un to loku var paplašināt tikai likumdošanas ceļā;
- 2) bezstrīdus piespiedu kārtībā izpildāmām saistībām jābūt ietvertām publiskos aktos un skaidri apliecinātām ar tiesā iesniegtajiem dokumentiem;
- 3) saistību izpildes termiņam un citiem nosacījumiem jābūt kategoriski noteiktiem, izpilde nevar būt saistīta ar nosacījumiem, kuru iestāšanās iepriekš jāparedz.⁵⁷

Tiesu praksē satopami gadījumi, kad tiesneši apmierinājuši prasības, kas neatbilst visiem iepriekš uzskaitītajiem nosacījumiem. 2008.gada 9.janvārī LR AT Senāta Civillietu departaments lietā Nr. SPC-3⁵⁸ atcēla Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas lēmumu ar kuru tika apmierināta prasība par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi, norādot, ka bezstrīdus piespiedu saistību izpilde nav iespējama, ja tā ir saistīta ar nosacījumiem, kuru iestāšanās iepriekš ir jāpierāda. Pieteicēja pirmās instances tiesā norādīja, ka starp viņu un parādnieku tika noslēgts priekšlīgums ar kuru parādnieks apņēmās līdz noteiktam datumam pārdot, bet pieteicēja nopirkt skuju koku lietkoksnes. Pirkuma līguma izpildījuma nodrošinājumam prasītājs bija samaksājis rokasnaudu. Taču, iestājoties termiņam, pārdevējs ar līgumu uzņemtās saistības neizpildīja. Līdz ar to pieteicējs bezstrīdus piespiedu izpildes kārtībā lūdza tiesu pieteikumu apmierināt. Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesa pieteikumu apmierināja, bet par tiesas lēmumu Augstākās tiesas priekšsēdētājs iesniedza protestu. LR AT Senāta Civillietu departaments Rīgas pilsētas Ziemeļu rajona tiesas lēmumu atcēla un pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi noraidīja. Saskaņā ar CL 1730.panta otro daļu, ja līgumu neizpilda aiz viena līdzēja vainas, tad, ja vainīgs rokasnaudas saņēmējs, viņam tā jāatdod tās devējam divkārsā apmērā, bet ja neizpildījumā vainojams rokasnaudas devējs, tad viņš zaudē tiesību prasīt to atpakaļ. No minētās tiesību normas nepārprotami izriet, ka rokasnaudas devējs var prasīt tās piedziņu divkārsā apmērā no rokasnaudas saņēmēja, ja pierāda, ka pēdējais vainojams līguma neizpildē. Tādejādi ir pamats secinājumam, ka rokasnaudas divkārsā apmērā samaksas pienākuma uzlikšana tās saņēmējam ir saistīta ar nosacījumiem, kuru iestāšanās iepriekš jāpierāda. Šādu saistības nodošanu bezstrīdus piespiedu izpildīšanai CPL 400.pants nepieļauj. Ņemot vērā, ka pieteikumam nav pievienoti pierādījumi, kuros konstatēta rokasnaudas saņēmēja vainojamība pirkuma līguma nenoslēgšanā un ka lietas apstākļu pārbaude, kā arī pierādījumu vērtēšana, izlemjot CPL Septītās sadaļas 50.nodaļā

⁵⁷ Civilprocesa likuma komentāri. Pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna un M. Dudaļa vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2001, 551.lpp.

⁵⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 9.janvāra spriedums lietā Nr. SPC-3.

ietvertu tiesību normu kārtībā iesniegtu pieteikumu, nenotiek, par pamatotiem atzīstami protesta argumenti, kuriem atbilstoši konkrētais strīds varēja tikt izšķirts, vienīgi izskatot lietu vispārējās prasības kārtībā, piedaloties procesā abiem līdžiem. Līdz ar to Senāts secināja, ka tiesa, apmierinot pieteikumu, pārkāpusi CPL 400.,405., panta noteikumus, kā arī nepareizi iztulkojusi CL 1730.panta otro daļu, kas novedis pie nelikumīga lēmuma taisīšanas, tādēļ tas atceļams. Ievērojot, ka pieteikumā norādīto saistību nodošanu bezstrīdus piespiedu izpildīšanai Civilprocesa likuma 400.pants nepieļauj, Senāts uzskatīja, ka, atceļot tiesneses lēmumu, ir pamats jautājumu izlemt pēc būtības un noraidīt pieteikumu, kā tas paredzēts CPL 448.panta pirmās daļas 3.punktā.⁵⁹

Ņemot vērā CPL 400.panta regulējumu un saistību bezstrīdus piespiedu institūta būtību, ir stingri jāievēro, par kādām saistībām un kādos gadījumos pieļaujama to piespiedu izpildīšana. Saskaņā ar likuma mērķa konkrēto dabu, tā regulējumam ir jābūt nepārprotamam, neradot plašu interpretācijas iespējamību. Sekojoši, kaut gan tiesu praksē ir izveidojies un vairāki Senāta spriedumi ir atzinuši, ka saskaņā ar CPL 400.panta pirmās daļas 2. un 3.punktu pieļaujamā saistība ir pēc notariālā akta formā noslēgtiem līgumiem, šāds konkretizējums būtu nepieciešams arī CPL 400.panta pirmās daļas 2. un 3.punktā. Tādējādi tiktu novērsta CPL 400.panta pirmās daļas 2. un 3.punkta neatbilstību Notariāta likuma 82.pantam. CPL 400.panta pirmās daļas 2. un 3.punktā, terminu „notariāli apliecināti”, aizstājot ar terminu „notariāli akti”, tiktu precizēts, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujam pēc notariāliem aktiem vai tiem juridiskā ziņa pielīdzinātiem terminētiem līgumiem par naudas samaksu vai par kustamas mantas atdošanu, vai īpašuma nomas vai īres līgumiem.

⁵⁹ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 9.janvāra spriedums lietā Nr. SPC-3.

3. PUSES LIETĀS PAR SAISTĪBU BEZSTRĪDUS PIESPIEDU IZPILDĪŠANU

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildes lietās ir divas puses: pieteicējs un parādnieks CPL 401.pants uzskaita tās personas, kas var būt par pieteicējiem, bet CPL 402.pants norāda uz personām, kas var būt parādnieki.

CPL 401.pants nosaka, ka par prasītāju var būt ne tikai saistību tiesību sākotnējais subjekts – kreditors, bet arī citas personas, kam pārgājušas kreditora tiesības – mantinieki, cesionāri, iznomātā vai izīrētā īpašuma ieguvēji. Par prasītājiem var būt arī personas, kam radušās regresa tiesības pret parādnieku, kā galvinieks, indosāti un starpnieki.

Saskaņā ar CPL 402.pantu persona, pret kuru pieļaujama saistību bezstrīdus piespiedu izpilde, var būt gan pats parādnieks, ar kuru noslēgt līgums (līgumslēdzējs), gan arī galvinieks, kurš uzņēmis parādnieka saistības kā savas, mantinieki un arī visas atbildīgās personas par vekseli. Ar vekseļatbildīgajām personām jāsaprot kā vekseļa devējs, tā arī indosanti un galvinieki. Jēdziens „parādnieks” kā piedziņas lietas puse lietots plašākā nozīmē, nekā pienākuma subjekts saistību tiesiskajā attiecībā, t.i., parādnieks materiāltiesiskajā nozīmē.⁶⁰

CPL 401.un 402.pants nosaka ne tikai to personu loku, kuras var būt par pieteicējiem vai parādniekiem bezstrīdus piespiedu izpildes lietās, bet arī norāda tos konkrētos pierādījums, ar kuru palīdzību tiesai jāpārbauda, vai pieteikumu par saistības bezstrīdus piespiedu izpildi patiešām iesniegusi tā persona, kam likums šādas tiesības piešķir, un vai šāda izpilde vērsta pret tieši to personu, kurai saistība jāpilda. Pušu leģitimācijas faktu tiesa var pārbaudīt tikai ar CPL 401. un 402.pantā norādītajiem pierādījumiem saskaņā ar CPL 95.panta otro daļu nevar izmantot citus pierādīšanas līdzekļus, jo faktus, kurus saskaņā ar likumu var pierādīt tikai ar noteiktiem pierādīšanas līdzekļiem, nevar pierādīt ne ar kādiem citiem pierādīšanas līdzekļiem.⁶¹

Pieteicējam ir pienākums iesniegt tādus pierādījumus, kas leģitimē viņu pašu un arī parādnieku. Ja puses ir līguma vai vekseļa saistību dalībnieki, kreditors un parādnieks, tad viņu tiesības un pienākums piedalīties lietā pierāda pats darījuma akts, no kura izriet saistība, par kuras bezstrīdus piespiedu izpildi lems tiesa. Tā pat ir jāpierāda galvinieka pienākums izpildīt saistību parādnieka vietā.⁶² Saskaņā ar CL 1702.panta pirmo daļu, kad pret galvinieku

⁶⁰ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vīspārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 557.lpp.

⁶¹ Turpat, 557.lpp.

⁶² Turpat, 557.lpp.

ceļ prasību, viņš var prasīt, lai kreditors griežas ar to papriekš pie galvenā parādnieka, ja piedziņa no tā izdarāma tikpat sekmīgi un viegli. Bet Civillikuma 1702.panta otrā daļa nosaka, ka šī tiesība atkrīt, ja galvnieks noteikti no tās atteicies. Par tādu atteikšanos uzskatāms jau arī tas, ja galvnieks uzņemas saistību kā pats parādnieks. Līdz ar to, vērsoties pret galvnieku, pieteicējam ir jāiesniedz pierādījumi, ka galvnieks saistību uzņēmis ar CL 1702.panta otrās daļas nosacījumiem. Lielākoties, iepazīstoties ar galvojuma līgumiem, galvnieks ir uzņēmis atbildību kā pats parādnieks, apejot pašu parādnieku. Dažkārt kreditors savu saistību ir nodrošinājis ar vairākiem galvniekiem, kuri visi apliecina, ka pilnībā galvo par visu parādnieka summu. Tad kreditora ziņā paliek izvērtēt, ja parādnieks savas saistības nepilda, pie kura no galvniekiem tas griezīsies ar brīdinājumu segt parādnieka parādu.

Pieteikumus pēc protestēta vekseļa var iesniegt pret visām par to atbildīgajām personām, tajā skaitā arī pret galvnieku. Galvnieka pienākumu atbildēt kā pašam parādniekam apskatījis ir arī 2008.gada 20.februāra LR AT Senāta Civillietu departaments lēmumā lietā SPC-14.⁶³ Saskaņā ar CPL 400.panta pirmās daļas 4.punktu saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc protestētiem vekseļiem. Lietā nav strīda par to, ka vekseļa devēja (trasanta), kas lietā ir parādniece, izrakstītais pārvedu vekselis ir protestēts. CPL 402.panta pirmajā daļā noteikts, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pret personu, kuras vārdā akts izdots (līgumslēdzējs), bet pēc protestēta vekseļa – pret visām par to atbildīgajām personām. Vekseļu likuma 31.pantā noteikts, ka galvojumu dod uzrakstā uz tratas vai piemetinātas lapas. Galvojums jāuzskata par izrietošu tikai no galvnieka paraksta tratas priekšpusē. Izrakstītās tratas (pārvedu vekseļa) priekšpusē ir vekseļa devēja paraksts un galvnieku paraksti. Līdz ar to galvnieki, parakstot ratu „kā galvnieks”, izteikuši savu galvojumu, tādējādi nodrošinādami tratas samaksu. Vekseļu likuma normas, kas attiecas uz galvnieka atbildību, ir speciālas attiecībā pret Civillikuma normām. Tajās nav noteikuma, ka galvnieka atbildība iestājas tikai tad, ja viņš uzņēmis saistības kā pats parādnieks. Saskaņā ar Vekseļu likuma 32.panta pirmo daļu galvnieks atbild tādā pašā veidā kā tas, par kuru galvojums dots. Galvojums ir spēkā pat tad, ja pati nodrošinātā saistība nebūtu spēkā kādu iemeslu dēļ, izņemot tikai formas trūkumus. Savukārt Vekseļu likuma 47.panta pirmā daļa nosaka, ka visi, kas ratu izrakstījuši, pieņēmuši, indosējuši vai uzņēmušies galvojumu, atbild solidāri turētājam. Tādējādi saskaņā ar minētajām Vekseļu likuma normām galvniekiem ir solidāri jāatbild ar vekseļu devēju tratas turētājam- pieteicējam. Izlemjot pieteicēja pieteikumu par tratas (pārvedu vekseļa)saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, pirmās instances

⁶³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 20.februāra spriedums lietā Nr. SPC-14.

tiesnese nepamatoti piemērojusi CPL 402.panta otro daļu, uzskatīdama, ka bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pret galvinieku, ja viņš uzņēmis saistību kā pats parādnieks, neskatoties uz to, ka šā panta pirmajā daļā noteikts, ka bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pret personu, kuras vārdā akts izdots, bet pēc protestēta vekseļa – pret visām par to atbildīgajām personām. Noraidot pieteikumu daļā par galvinieka atbildību, tiesnese pārkāpusi iepriekš norādītās procesuālās tiesību normas un Vekseļu likuma 31., 32. un 47.panta prasības – nav piemērojusi tās materiālo tiesību normas, kuras vajadzēja piemērot, t.i., pieļāvusi CPL 451.panta 1.punkta pārkāpumu, kura rezultātā nepamatoti no atbildības par samaksu atbrīvoti galvinieki. Šie pārkāpumi uzskatāmi par būtiskiem.⁶⁴

J.Rozenbergs uzskata, ka tā kā saistību bezstrīdus piespiedu izpilde pieļaujama tikai pēc publiskiem aktiem, arī prasījuma tiesību cesija nevar notikt jebkādā veidā, kā to pieļauj CL 1801.pants, bet gan jānoformulē notariāli. Saskaņā ar CL 1802.pantu ja par cedējamo prasījumu sastādīt akts, tad bez tā nodošanas personai, kurai to cedē, vēl vajadzīgs par šo cesiju vai nu taisīt uzrakstu uz akta, vai sastādīt sevišķu dokumentu. Cedentam jānodod cesionāram tos saistību dokumentus, kuri noslēgti starp kreditoru un parādnieku un no kuriem izriet konkrētais prasījums, kurš tiek cedēts. Līdz ar to cesionārs savas tiesības prasīt saistības bezstrīdus piespiedu izpildi var pierādīt:

- 1) Ar uzrādījuma kārtībā notariāli apliecinātu cesijas uzrakstu uz akta;
- 2) Ar uzrādījuma kārtībā notariāli apliecinātu atsevišķu cesijas līguma aktu;
- 3) Ar izrakstu no zvērinātu notāru vai diplomātisko un konsulāro amatpersonu notariālo aktu grāmatas, kurā ierakstīts cesijas līgums.⁶⁵

Savukārt LR AT Senāta Civillietu departaments 2007.gada 3.janvāra lietā Nr.SPC-16⁶⁶ nonāca pie pretēja secinājuma. Pieteicējs Jelgavas rajona tiesā ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi bija griezies, pamatojoties uz aizdevuma līgumu, kas nodrošināts ar hipotēkas līgumu. Starp aizdevēju un prasītāju tika noslēgts cesijas līgums un zemesgrāmatas nodalījumā tika izdarīts ieraksts par prasījuma tiesību, kas nodrošināts ar hipotēku cedēšanu. Jelgavas rajona tiesa prasību noraidīja, norādot, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpilde pieļaujama tikai pēc publiskiem aktiem un prasījuma tiesību cesija ir jānoformē notariāli. Senāts norādīja, ka ja saistības ir nodrošinātas ar publisku hipotēku, tad

⁶⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 20.februāra spriedums lietā Nr. SPC-14.

⁶⁵ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 558.lpp.

⁶⁶ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007.gada 3.janvāra lēmums lietā Nr. SPC-16.

CPL 400.panta pirmās daļas 1.punkts pieļauj šīs saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Saskaņā ar CPL 401.panta 2.punktu iesniegt pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu var persona, kurai akts nodots ar uzrādījuma kārtībā apliecinātu uzrakstu, atsevišķu zemesgrāmatas aktu, uzrādījuma kārtībā apliecinātu aktu vai notariālu aktu. (CPL 400.panta pirmās daļas 1.punkts, 401.panta 2.punkts). Ja saistība nodrošināta ar publisku hipotēku un prasījuma tiesības cedēšana ir ierakstīta zemesgrāmatā, cesionārs, atbilstoši CPL 401.panta 2.punktam, ir tiesīgs prasīt saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. (CPL 401.panta 2.punkts).⁶⁷

Savas regresa prasības tiesības pret parādnieku var prasīt galvinieks, kurš samaksājis parādu parādnieka vietā, tiesā iesniedz notariālu apliecinātu kvīti vai uzrakstu uz izpildītā akta. Saskaņā ar Notariāta likuma 108¹.pantu apliecinājumu zvērināts notārs taisa kā notariālo aktu, izņemot gadījumus, kad likums noteic, ka apliecinājums rakstāms uz paša dokumenta (apliecinājuma uzraksts), vai paredz citu sevišķu apliecināšanas kārtību. Akti, kas sastādīti uzrādījuma kārtībā, ir spēkā tikai tad, ja tie izdoti līdz 2002.gada 31.decembrim, kad no Notariāta likuma izslēdza 110.-112.pantus, kuri paredzēja aktu apliecināšanu uzrādījuma kārtībā. Kā jau autore savā darbā iepriekš minēja, visa veida darījumus notārs apliecina, sastādot par to notariālu aktu un ierakstot tos notariālo aktu grāmatā. Notariālo aktu grāmatā ierakstītais akts ir uzskatāms par oriģinālu saskaņā ar Notariāta likuma 100.pantu. Par notariālo aktu grāmatā ierakstīto notariālo aktu zvērināts notārs izdod notariāli apliecinātus notariālo aktu grāmatas izrakstus un notariālo aktu norakstus. Notariālo aktu grāmatas izrakstam ir tāds pats spēks kā notariālā akta oriģinālam. Līdz ar to kā pušu leģitimitācijas pierādījums ir vienīgi izraksti no notariālo aktu grāmatas vai notariālo aktu norakti, ja saistību bezstrīdus piespiedu izpilde balstās uz tiesisku darījumu.

Kreditora vai parādnieka mantinieki leģitimitāti pierāda ar dokumentiem, kas pierāda viņa mantojuma tiesību un ir minēti CPL 401.panta 3.punktā. CPL 401.panta 3.punkts piešķir tiesības iesniegt pieteikumu tiesā par saistības bezstrīdus piespiedu izpildi arī tiem kreditora mantiniekiem, kuri vēl nav apstiprināti mantojuma tiesībās, bet ir mantojumu pieņēmuši. Starp citiem mantojuma pieņemšanas pierādījumiem norādīs notāra apliecinājums. Tas neatbilst Notariāta likumam. Kopš 2003.gada 1.janvāra saskaņā ar 2002.gada 24.oktobra grozījumiem Notariāta likumā mantošanas iesniegumu, kurā izteikta griba par mantojuma pieņemšanu, neatkarīgi no tā vai tā izteikta pēc paša mantnieka iniciatīvas vai arī pēc personu, kurām ir tiesības mantot pēc mantot aicinātā, kā substitūti un pēcmantinieki vai arī

⁶⁷ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007.gada 3.janvāra lēmums lietā Nr. SPC-16.

pēc mantojuma atstājēja kreditoru vai legātu uzaicinājuma⁶⁸ zvērināts notārs taisa kā notariālu aktu, nevis kā apliecinājumu. Notariāta likuma 254.pants nosaka, ka mantošanas iesniegumu, kurā izteikta griba par mantojuma pieņemšanu vai atraidīšanu, zvērināts notārs taisa kā notariālo aktu. Pat tad, kad pēc mantojuma atstājēja kreditora vai legatāru pieprasījuma zvērināta notāra noteiktajā uzaicinājuma termiņā mantinieks mantojumu pieņem, jātaisa notariāls akts par mantojuma pieņemšanas faktu. Visos gadījumos saskaņā ar Notariāta likuma 82.¹pantu, apliecinot gribas izteikumu, zvērināts notārs taisa notariālu aktu.

Ja griba pieņemt mantojumu izsacīta mutiski vai arī rakstiski nenotariālā kārtībā, vai arī klusējot, ar noteiktām darbībām, mantojuma pieņemšanas faktu var konstatēt tiesa sevišķā tiesāšanas kārtībā pēc mantinieka pieteikuma, taisnot par to spriedumu. Kaut gan Civillikuma 691.pants nosaka, ka gribu pieņemt mantojumu var izsacīt vai nu noteikti, mutiski vai rakstiski, vai arī klusējot, ar tādu darbību, kuru attiecīgajos apstākļos var iztulkot vienīgi tā, ka zināma persona atzīst sevi par mantinieku, šie apstākļi katrā gadījumā ir jāvērtē tiesai.⁶⁹

Kā to norāda V. Bukovskis: „Visos norādītajos gadījumos par atbildētāja personību nedrīkst būt nekādu šaubu, un tai jābūt apliecinātai iesniegtos dokumentos, lai tiesneša rīcībā būtu neapstrīdami dati par to, ka atbildētājs pēc akta ir tieši tā persona, pret kuru vērsts lūgums par piespiedu izpildīšanu pēc akta.”⁷⁰

⁶⁸ Notariāta likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 9.jūnijs, Nr.48, 301.pants.

⁶⁹ Krauze R., Gencs Z., Latvijas Republikas Civillikuma komentāri, Mantojuma tiesības. Rīga: Mans Īpašums, 1997., 244.lpp.

⁷⁰ Bukovskis V., Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga, Autora izdevums, 1933., 534.lpp.

4. SAISTĪBU BEZSTRĪDUS PIESPIEDU IZPILDĪŠANAS PIETEIKUMA SATURS

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ir pieļaujama tikai konkrētos likumā noteiktos gadījumos un tā pieteikuma saturam ir jāatbilst CLP 404.pantā noteiktajam. Saskaņā ar CPL 404.panta pirmo daļu *pieteikumā norāda, kādu saistību un pēc kāda akta kreditors lūdz pakļaut bezstrīdus piespiedu izpildīšanai*. Iepriekš minētā panta daļā ir minēti divi būtiski nosacījumi. Pirmkārt, pieteicējam ir jānorāda konkrētā saistība saskaņā ar CPL 400.panta pirmo daļu pēc kuras tas lūdz saistību piespiedu izpildi. Otrkārt, CLP 404.panta pirmā daļa norāda saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas veidu, kurā lūdz tiesu pakļaut saistību bezstrīdus piespiedu izpildei. Līdz ar to pieteicējiem pieteikumā par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu tiesā jālūdz nevis piedzīt no parādnieka kādu summu, bet jālūdz pakļaut saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai parādnieka saistību pret kreditoru.

Papildus CPL 404.pantā norādītajiem rekvizītiem pieteicējam jānorāda arī CPL 128.panta otrās daļas 1., 2., 6., 7., un 9. punktā prasītā informācija. Sastādot pieteikumu, jāņem vērā arī CPL 128.panta trešā daļa, bet, iesniedzot pieteikumu tiesā, arī CLP 130.panta prasības.⁷¹

Viens no pozitīvajiem aspektiem, kamdēļ kreditori izvēlas saistību bezstrīdus piespiedu izpildes tiesvedību, ir salīdzinoši zemā valsts nodeva. Valsts nodeva maksājama saskaņā ar CPL 34.panta pirmās daļas 7.punktu, kas nosaka, ka par pieteikumu par bezstrīdus piespiedu izpildīšanu maksājama valsts nodeva 2 procenti no parāda summas, bet ne vairāk kā 200 lati.

Pieteikumu un tam pievienotos dokumentus pieteicējam jāiesniedz rajona (pilsētas) tiesā. Saskaņā ar CPL 403.pantu visas lietas par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi piekrīt rajonu (pilsētu) tiesām neatkarīgi no tā, vai saistības priekšmets ir kustam vai nekustama manta, kā arī neatkarīgi no maksājamās naudas summas apmēra vai atstājamās mantas vērtības. Līdz ar to uz šīs kategorijas lietām neattiecas CPL 25.panta noteikumi. Sniedzot pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, ir jāievēro CPL 403.panta nosacījumi par piekritību. Pieteikumi par bezstrīdus piespiedu izpildīšanu naudas maksājumu saistībās vai kustamās mantas atdošanas saistībās iesniedzami rajona (pilsētas) tiesai pēc parādnieka dzīvesvietas. Savukārt pieteikumi par bezstrīdus piespiedu izpildīšanu pēc nekustamā īpašuma ieķīlājuma aktiem un pēc saistībām atstāt vai atdot nomāto vai īrēto nekustamo īpašumu iesniedzami rajona (pilsētas) tiesai pēc nekustamā īpašuma atrašanās vietas, bet pieteikumi par bezstrīdus piespiedu izpildīšanu pēc kuģa hipotēkas obligācijas

⁷¹ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 560.lpp.

iesniedzami rajona (pilsētas) tiesai pēc hipotēkas reģistrācijas vietas. Līdz ar to atkarībā no CPL 400.pantā paredzētās saistību par ko tiek sniegt pieteikums, jāraugās kurai rajona (pilsētas) tiesai lieta ir piekritīga.

Pieteikumam pievienojami bezstrīdus piespiedu kārtībā izpildāmo aktu noraksti nav obligāti oficiāli jāapliecina, ja tie tiek iesniegti kopā ar oriģināliem un tamdēļ norakstus saskaņā ar CPL 111.panta otro daļu var apliecināt tiesnesis. Turklāt pieteikumam jāpievieno dokumenti, kas norādīti CPL 401. un 402.pantā, kā arī citi rakstveida pierādījumi, kas apliecina pieteikuma pamatotību un norāda, kāda saistība un kādā apmērā ir izpildāma bezstrīdus piespiedu kārtībā.⁷²

Protesta akts tiek rakstīts vekseļa otrā pusē vai uz tam pievienotas lapas saskaņā ar Vekseļa likuma 82.pantu. Tāpēc vekseļa protesta akts vienmēr atrodas kopā ar pašu protestēto vekseli. Atšķirībā no citiem notariāliem aktiem, vekseļa protesta aktu sastāda divos eksemplāros, no kuriem viens tiek izsniegts personai, kura lūgusi protestēt vekseli, bet otrs tiek iešūts vekseļa protestu aktu grāmatā.

CPL 404.panta otrā daļa nosaka, ka par bezstrīdus piespiedu izpildīšanu par naudas samaksu norāda piedzenamo galveno parādu, līgumsodu un procentus – kā nolīgtos, tā likumā noteiktos, bet pēc vekseļa – arī ar protestu saistītos izdevumus un likumā noteikto atlīdzību. Likums ļoti konkrēti nosaka kādas naudas samaksas saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībā piedzenamas. Ar vekseļa protesta izdarīšanu saistītie izdevumi sastāv no: valsts nodevas, atlīdzības notariālajai amatpersonai par protesta izdarīšanu un izdevumiem par uzaicinājumu un paziņojumu izdarīšanu.⁷³ Citus ar saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu radītos izdevumus saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībā piedzīt nevar. Par tādu izdevumu piedziņu, ceļama prasība prasības tiesvedības kārtībā. Šādi izdevumi var būt atlīdzība par juridisko palīdzību, izdevumi par brīdinājuma nosūtīšanu u.c.

Prasījumi par naudas summās, kas nav minēti CPL 404.panta otrajā daļā ir noraidāmi. Nereti kreditors līgumos ir iekļāvis visdažādākos prasījumus, kas viņam rastos, ja parādnieks nepildīs savas saistības. Kā redzams no 2009.gada 16.oktobra Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas lēmuma⁷⁴, kreditors lūdz nodod saistību bezstrīdus piespiedu izpildei galveno parādu, likumiskos procentus, līgumsodu un kavējuma naudu. Šādas kavējuma naudas piedziņa, kas vērtējama līdzīgi kā zaudējumu piedziņa saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībā nav

⁷² Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 561.lpp.

⁷³ Turpat, 561.lpp.

⁷⁴ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 16.oktobra lēmums lietā Nr.3.12-2030/1, 2009.

iespējama, jo CPL 404.pants stingri nosaka prasījumu iespējas. Ja pieteicējs ir iesniedzis pieteikumu neatbilstoši CPL 404.panta pirmās daļas 2.punktam, daļā par neparedzēto prasījumu, prasījums noraidām. Kā piemēru var minēt Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas tiesa 2010.gada 11.februāra lēmumā lietā Nr. 3-12/0379-2010⁷⁵ kurā norādīts, ka CPL 50.nodaļa neparedz, ka tiesnesim, izskatot pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, būtu tiesības lemt par pieteikumā izvirzīto prasījumu materiāli tiesisko pamatotību (Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2009.gada 14.janvāra lēmums lietā Nr. SPC-26). Tādējādi, izlemjot pieteikumu, pieteicējas norādīto summu aprēķini nav vērtējami, un saistība nododama bezstrīdus piespiedu izpildei tādā apmērā, kā to savā pieteikumā lūgusi pieteicēja, bet nepārsniedzot hipotēkas vērtības apmēru. Tiesnese bez ievēribas atstāj pieteicēja izteikto lūgumu noteikt bankas tiesības saņemt izpildījumu no bankai ieķīlātā nekustamā īpašuma, jo atbilstoši Civilprocesa likuma 405.panta otrai daļai tiesnesis lemj un nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir izpildāma bezstrīdus kārtībā.

Pirms pieteikuma iesniegšanas par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi, pieteicējam par to ir jābrīdina parādnieks. Brīdinājumam ir jābūt rakstiskam. To var nodot parādniekam personīgi, nosūtīt pa pastu ierakstītā sūtījumā ar atpakaļ paziņojumu, kā arī ar notāra starpniecību. Par pierādījumiem brīdinājuma izsniegšanai var noderēt parādnieka parakstīts uz brīdinājuma otra eksemplāra vai cits parādnieka rakstiski izdots dokuments, par brīdinājuma saņemšanu, pasta paziņojums par brīdinājuma nodošanu, notariāla apliecība par paziņojuma nodošanu parādniekam.⁷⁶

4.1. Brīdinājums saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas tiesvedībā

Kā to min tiesību zinātnieks J. Rozenbergs, parādnieka brīdināšana par saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšanu ir nozīmīga viņa tiesību aizsardzības garantija, jo pieteikumi tiesā tiek izskatīti bez saistības dalībnieku klātbūtnes un nepaziņojot viņiem par to izskatīšanu. Tāpēc likumā paredzētais brīdinājums ir vienīgā parādniekam dotā iespēja celt iebildums pret saistības bezstrīdus piespiedu izpildes pieļaušanu vai arī pārsūdzēt brīdinājumu tiesā, ja to pieļauj likums.⁷⁷

⁷⁵ Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas 2010.gada 11.februāra lēmums lietā Nr. 3-12/0379-2010.

⁷⁶ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 561.lpp.

⁷⁷ Turpat, 561.lpp.

CPL 404.panta trešās daļas 3.punkts nosaka, ka pieteikumam kā obligāta sastāvdaļa ir pievienojams pierādījums par brīdinājuma izsniegšanu parādniekam. Līdz ar to ir izvērtējams jautājums, ko tiesa uzskata par pietiekošu pierādījumu un kādām būtiskām sastāvdaļām ir jābūt ietvertām brīdinājumā. CPL nenosaka brīdinājuma satura būtiskās sastāvdaļas, minot, tikai, ka šāds brīdinājums būtu izsniedzams parādniekam. Iepazīstoties ar tiesu praksi ir secināms, ka visās lietās par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi pieteicēji pievieno brīdinājuma, paziņojuma vai vēstules norakstu, kurā parādnieks tiek informēts par parāda esamību un brīdināts, ja parāda saistības nenokārtos, kreditors griezīsies tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Brīdinājuma saturs katrā lietā ir atšķirīgs un nekonsekvents. Ņemot vērā, ka saistību bezstrīdus piespiedu institūtu visbiežāk izmanto bankas attiecībās ar parādniekiem, banku sūtītie paziņojumi ne vienmēr atbilst visām likuma prasībām. Praksē ir nācies sastapties ar banku sūtītiem paziņojumiem, kas sastādīti elektroniski, neminot parāda apmēru, līgumsodu vai procentu apmēru. Vēl būtiskāk, ka šādos banku paziņojumos pat nav minēts parādnieka vārds, uzvārds, personas kods un adrese, tie nav parakstīti no kreditora puses un sūtīti parastā pasta sūtījumā. Protams, likums nenosaka, kādam ir jābūt brīdinājumam un kas var tik uzskatīts par pietiekošu pierādījumu, ka parādnieks brīdinājumu ir saņēmis.

Ņemot vērā, ka brīdinājuma formu un saturu likumdevējs ir atstājis paša kreditora ziņā, brīdinājumu veidi ir visdažādākie. Nereti kreditors parādniekam nosūta dokumentu ko nosaucis par „Paziņojums par līguma laušanu”, vai „Par parāda esamību”, vai vienkārši vēstuli, kurā min par līguma laušanu, parāda atmaksu un vēršanos tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. CPL 404.panta trešās daļas 3.punkts nenosaka, ne brīdinājuma saturu, ne veidu. Rodas jautājums, par ko ir jābrīdina parādnieks, vai parāda esamību, vai par kreditora nodomu griezties tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildei? Vai brīdinājumam ir jābūt sastādītam atsevišķa dokumenta veidā, vai pietiek, ja tas tiek izteikts pušu savstarpējā korespondencē? Tie ir jautājumi, uz kuriem CPL 404.pants nesniedz atbildes.

CLP 50.¹nodaļā, kas regulē „Saistību piespiedu izpildīšanu brīdinājuma kārtību”, kas būtībā ir līdzīgs saistību piespiedu izpildes institūts starp pusēm, starp kurām nepastāv strīds par saistībām, ir noteikts, ka brīdinājums noformulējams atbilstoši Ministru kabineta apstiprinātam paraugam. MK noteikumos „Noteikumi par saistību piespiedu izpildīšanas brīdinājuma kārtībā izmantojamām veidlapām”⁷⁸ ir izstrādātas noteikta parauga veidlapas, kādas izmanto saistību piespiedu izpildes brīdinājuma kārtībā institūta ietvaros. Lai novērstu

⁷⁸ Noteikumi par saistību piespiedu izpildīšanas brīdinājuma kārtībā izmantojamām veidlapām: 21.07.2009. MK noteikumi Nr.792. *Latvijas Vēstnesis*, 2009. 28.jūlijs, Nr. 118 (4104).

nepilnības pieteicēju nepareizi sagatavotos brīdinājumos, šādas veidlapas būtu nepieciešams izstrādāt arī saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūtā.

Līdz ar to CPL 50.nodaļa, līdzīgi kā CPL 50.¹ nodaļā, būtu papildināms ar normu, kurā būtu izvērst brīdinājuma saturs nosakot būtiskākās brīdinājuma sastāvdaļas. Izstrādājot brīdinājuma saturu, ka paraugu var ņemt jau Eiropas Parlamenta un Padomes Regulā (EK) Nr. 1896/2006 (2006. gada 12. decembris), ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru⁷⁹, minētos nosacījumus. Iepriekš minētās regulas pielikumos ir izstrādātas veidlapas, pēc kurām vadoties līdzīgas veidlapas var izstrādāt un piemērot Latvijas prasībām. Kā būtiskām sastāvdaļām brīdinājumā būtu jābūt:

- vārds, uzvārds/iestādes nosaukums, personas kods/reģistrācijas numurs un adreses - pusēm un, vajadzības gadījumā, pušu pārstāvjiem;
- izteikts brīdinājums griezties ar pieteikumu tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai un tiesa, kurā pieteikumu plāno iesniegt;
- prasījuma apjomu, vajadzības gadījumā, procentus, līgumsodus, kā arī to aprēķināšanas kārtību;
- pieteikuma iesniegšanas iemeslu, tostarp to apstākļu aprakstu, kas ir pieteikuma pamatā;
- to pierādījumu aprakstu, kas pamato pieteikumu;
- normatīvo aktu uz kura pamata tiks sniegts pieteikums;
- iebildumu iesniegšanas vieta un termiņš.

Iepriekš minētās būtu minimālās sastāvdaļas, kas būtu jāietver brīdinājumā, tomēr vislabāk, ja brīdinājuma saturs būtu izstrādās ar MK noteikumiem un vienots visiem kreditoriem. Tas noteikti atvieglotu tiesas, izlemjot jautājumu par pievienoto dokumentu pamatotību un pieteikuma apmierināšanu vai noraidīšanu, kas sekmētu saskaņotāku tiesas dabu izvairoties no atšķirīgiem tiesas lēmumiem.

Šādu noteikta paraugu brīdinājumu kreditors pirms griešanās tiesā ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu aizsūtītu parādniekam un tā noraksts ar pierādījumiem, ka parādnieks šādu brīdinājumu ir saņēmis, iesniegtu tiesai. Līdz ar to, tiesai nebūtu šaubas, ka parādnieks ir brīdinājumu saņēmis, tam ir skaidrs tā saturs un tiesiskās sekas.

Iepazīstoties ar tiesu praksi un tiesā iesniegtajiem dokumentiem, brīdinājuma saturu ir ļoti dažādi. Tā piemēram Rīgas pilsētas Centra rajona tiesa lietā Nr.3.12-2030/09/1, pēc civillietas materiāliem redzams, ka pieteicējs brīdinājumu ir aizsūtījis vairākām personām,

⁷⁹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1896/2006 (2006. gada 12. decembris), ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, <http://eur-lex.europa.eu> (aplūkots 2010.gada 10.maijā).

tajā skaitā parādniekam un vairākiem galvniekiem. Līdz ar to rodas neskaidrība, pret kuru no vēstulē minētām personām kreditors plāno vērsties bezstrīdus kārtībā un kādā apmērā. Ja pret visiem galvniekiem, tad kādā apmērā pret katru. Ja kreditors vispirms griežas tiesā pret parādnieku, bet parādnieka manta nenodrošina visu kreditora prasījumu, vai šāds brīdinājums tiek uzskatīts par izsūtītu arī galvniekiem un atkārtos brīdinājums nav jāšūta? Kāds ir saistības apmērs? Šādu brīdinājumu katra vēstulē minētā persona var iztulkot dažādi, uzskatot, piemēram, ka kreditors savu prasījumu vispirms vērsīs pret parādnieku un tad nezināmā secībā pret galvotājiem, par ko tie tiks atsevišķi brīdināti. Līdz ar to, galvotājs var uzskatīt, ka šāda vēstule ir informatīvs dokuments, ka kreditors plāno vērsties tiesā savu aizskarto interešu apmierināšanai.

Ņemot vērā, ka šādas vēstules saturs ir neviennozīmīgi tulkojams, tā drīzāk ir uzskatāma par informatīvu vēstuli, nevis par brīdinājumu, ka pret konkrētu personu kreditors griezīsies tiesā par konkrētas saistības apmierināšanu. Kā tas redzams Valmieras rajona tiesas 2009.gada 23.novembra lēmuma⁸⁰ un no lietas materiāliem, kreditors brīdinājumu nosūtīja gan parādniekam, gan galvniekiem. Galvnieks brīdinājumu uztvēra kā informatīvu dokumentu, ka parādnieks nav nokārtojis savas saistības, līdz ar to uzskatīja, ka, ja parādnieks nesešs parādu un viņa personīgā iekšlātā manta to nenodrošinās, tikai tad kreditors vērsīsies pret viņu. Šāds neviennozīmīgs likuma tulkojums izriet nolikuma nepilnības, kas nenosaka konkrētu brīdinājuma formu un saturu. CPL 50.nodaļa nedod pilnīgu saistību bezstrīdus piespiedu institūta regulējumu. Līdz ar to, izstrādājot noteiktus brīdinājuma obligātos elementus, daudzas no šīm problēmām atkristu un tiesām būtu vieglāk lemt jautājumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu.

Turpinot analizēt CPL 404.pantu, ir neatbildēts vēl kāds jautājums. Kas var būt par pierādījumu, ka brīdinājums parādniekam ir izsniegts?

Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas lietā 3.12-1876/10 2009.gada 11.septembra lēmumā minēts, ka *pieteikuma pievienoti pierādījumi, ka parādniekam izsniegti brīdinājumi par pieteikuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu iesniegšanu tiesā.*⁸¹ CPL 229.pants pirmā daļa nosaka, ka tiesas nolēmumu, ar kuru lieta netiek izspriesta pēc būtības, pieņem lēmuma veidā, savukārt CPL 230.panta pirmās daļas 5.puntā noteikts, ka lēmumā tiesa vai tiesnesi norāda lēmuma motīvus. Saskaņā ar CPL 193.panta piekto daļu motīvu daļā norāda lietā konstatētos faktus, pierādījumus, uz kuriem pamatoti tiesas secinājumi un argumentus, ar kuriem noraidīti tie vai citi pierādījumi. Konkrētajā lēmumā tiesa nav minējusi uz kādiem pierādījumiem ir balstīts tiesas atzinums, ka parādniekam ir izsniegts brīdinājums.

⁸⁰ Valmieras rajona tiesas 2009.gada 23.novembra lēmums lietā Nr.3-12/249809.

⁸¹ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 11.septembra lēmums lietā Nr.3.12-1876/10, 2009.

Iepazīstoties ar lietas materiāliem, redzams, ka lietas materiāliem pievienots brīdinājuma noraksts, uz kura nav parādnieka paraksts par saņemšanu, kā arī nav pierādījumu, ka brīdinājums tiktu izsūtīts pa pastu. Līdz ar to ir konstatējams, ka tiesa tikai pieteicēja apgalvojumu, ka brīdinājums ir izsniegts parādniekam, uzskatīja par pieteikto pierādījumu. Likums diemžēl neparedz kādā kārtībā kreditoram brīdinājums parādniekam būtu izsniedzams. Tomēr ir uzskats, ka ik vienai personai vajadzētu zināt, ja kāda persona plāno vērsties pret viņu tiesā. Likumdevējs brīdinājuma izsniegšanas veidu un pierādīšanu ir atstājis kreditora ziņā, tomēr uzliekot par pienākumu kreditoram pierādīt, ka brīdinājums ir izsniegts.

Kā viens no brīdinājuma izsniegšanas pierādījumiem var būt brīdinājuma otrs eksemplārs ar parādnieka parakstu par saņemšanu, ko izsniedzis pats kreditors. Tas gan iespējams, ja pieteicējam ir iespējams sastapt parādnieku, paziņojot tam par saistībām un saņemot apliecinājuma parakstu par brīdinājuma saņemšanu uz otra brīdinājuma eksemplāra. Saskaņā ar 1996.gada 23.aprīļa MK noteikumiem Nr.154 „Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi”⁸² 212.pants nosaka, ka *Ja ir nepieciešams dokumentēt kādas personas iepazīstināšanu ar dokumentu, paraksta zonā zem rekvizīta "paraksts" raksta atzīmi par iepazīšanos ar dokumenta saturu.* Noteikumu 213. pants nosaka, ka *atzīmē par iepazīšanos ar dokumenta saturu jābūt: vārdam "Iepazinos" vai "Lasīju", attiecīgās personas personiskajam parakstam, datumam.* Ja nepieciešams, atzīmi par iepazīšanos ar dokumenta saturu var papildināt ar attiecīgās personas amata nosaukumu un paraksta atšifrējumu. Savukārt noteikumu 221.pants nosaka, ka *uz dokumenta, ko saņem organizācija, pirmās lapas apakšējās malas labajā pusē jāizdara atzīme par dokumenta saņemšanu vai atzīme par dokumenta saņemšanu un reģistrēšanu.* Atzīmē par dokumenta saņemšanu jābūt: ar lielajiem burtiem rakstītam vārdam "SAŅEMTS"; pilnam vai saīsinātam dokumenta saņēmēja organizācijas nosaukumam; dokumenta saņemšanas datumam. Šāds apliecināts brīdinājuma uzskatāms par atbilstošu CPL 404.panta trešās daļas 3.punktam.

Vēl viens veids, kā kreditors var izsniegt brīdinājumu ir nosūtīt to ierakstītā sūtījumā ar paziņojumu par saņemšanu. Šis brīdinājuma izsniegšanas veids arī ir vispopulārākais. Tomēr arī ar tā piemērošanu ir saistītas vairākas problēmas.

Kā to norāda D.Ose rakstā „Tiesas paziņojumi un izsaukumi, tiesas dokumentu izsūtīšana” pasta sūtījumi ir visplašāk izplatītais veids, taču tas negarantē un nevar garantēt, ka adresāts attiecīgo sūtījumu saņems.⁸³

⁸² Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi : 23.04.1996. MK noteikumi Nr.154, *Latvijas Vēstnesis*, 1996.30.aprīlis Nr.74/74 (559/560).

⁸³ Civilprocesa aktuālie jautājumi. 2007.gada zinātniskās konferences materiālu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007., 109.lpp

Kreditora informācija par fiziskas personas adresi ir no starp pušu starpā noslēgtā līguma. Tomēr var būt gadījumi, kad persona ir mainījusi savu dzīves vietu, neizformējot par to kreditoru. Saskaņā ar Dzīvesvietas deklarēšanas likuma⁸⁴ 3.pantu *dzīvesvieta ir jebkura personas brīvi izraudzīta ar nekustamo īpašumu saistīta vieta (ar adresi), kurā persona labprātīgi apmetusies ar tieši vai klusējot izteiktu nodomu tur dzīvot, kurā dzīvot tai ir tiesisks pamats un kuru šī persona atzīst par vietu, kur tā sasniedzama tiesiskajās attiecībās ar valsti un pašvaldību.* Tā ir personas deklarētā dzīves vieta attiecībās ar valsti un pašvaldību, bet ne starp fiziskām un juridiskām personām. Līdz ar to pušu starpā var būt norādīta kāda cita korespondences adrese.

Ja parādnieks ir juridiska persona, tad saskaņā ar Komerclikuma 8.pantu⁸⁵ komercrēģistrā ierakstāma juridiskās personas juridiskā adrese. Par juridiskās personas juridisko adresi uzskatāma tās vietas adrese, kurā atrodas tās vadība. Juridiskās adreses maiņa piesakāma ierakstīšanai komercrēģistrā. Turklāt Komerclikuma 12.panta ceturtā daļa nosaka, ka ja komersantam tiek nosūtītas ziņas, dokumenti vai cita korespondence uz komercrēģistrā ierakstīto tā juridisko adresi, uzskatāms, ka komersants šos dokumentus, ziņas vai citu korespondenci ir saņēmis, ja nosūtītājs dokumentāri pierādījis, ka šāda nosūtīšana ir veikta.

Nemot vērā, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ir pieļaujama starp līgumiskām saistībām, puses līgumos var norādīt savu korespondences adresi uz kuru kreditors var sūtīt brīdinājumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi. Gadījumā, ja parādnieks neatrodas norādītajā adresē, kreditors nosūtīto brīdinājuma saņem atpakaļ un līdz ar to ir uzskatāms, ka parādnieks brīdinājumu nav saņēmis. Kaut gan parādnieks ir norādījis savu kontakta adresi var būt vairāki iemesli, kamdēļ parādnieks brīdinājumu nesaņem. Nav izslēgta situācija, ka parādnieks uz pastu neiet apzināti, jo apzinās, ka pret viņu var tikt vērsta paradu piedziņa. Tomēr, var būt situācija, ka parādnieks ir izbraucis no valsts ilgākā atvaļinājumā vai darba komandējumā. To, vai parādnieks brīdinājumu ir saņēmis kreditors var uzzināt tikai pēc mēneša, jo saskaņā ar MK 2005.gada 21.jūnija noteikumiem Nr.445 „Pasta noteikumi”⁸⁶ 182.pantu *pasta sūtījumus, kurus nevar izsniegt adresātam un kuru adresāta atrašanās vieta nav zināma, glabā pasta nodaļā vienu mēnesi.* Pēc šī termiņa attiecīgais sūtījums tiek nogādāts atpakaļ sūtītājam pēc norādītās adreses. Līdz ar to, var būt no parādnieka puses ļaunprātīga rīcība novilcināt parāda piedziņas procedūru, bet var būt gadījumi, kad parādniekam fiziski nav iespējams saņemt sūtījumu pasta nodaļā vai tieši no pastnieka, jo pasta un pastnieka darba laiki sakrīt ar parādnieka darba laiku. Nav izslēdzami arī gadījumi,

⁸⁴ Dzīvesvietas deklarēšanas likums: LR Likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002.1.jūnijs, Nr.104(2679).

⁸⁵ Komerclikums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2000.4.maijs, Nr.158/160 (2069/2071).

⁸⁶ Pasta noteikumi: 21.06.2005. MK noteikumi Nr.445. *Latvijas Vēstnesis*, 2005.7.jūlijs Nr.105(3263).

kad kādas kļūdas dēļ, pasniegs paziņojumu par ierakstīto sūtījumu iemet nepareizā pasta kastītē, vai adresāts to nepamana reklāmas materiālu kopumā un nejauši izmet laukā.

Pastāv arī iespēja brīdinājumu parādniekam nosūtīt ar notāra starpniecību. Saskaņā ar Notariāta likuma⁸⁷ 108.pantu zvērināti notāri apliecina paziņojuma nodošanu. Paziņojumus zvērināts notārs var nodod mutvārdos vai rakstveidā, ja tos nodod rakstveidā, adresātam izsniedz ar valsts nodevu neapmaksājamu iesniegtā lūguma norakstu, ko zvērināta notāra uzdevumā var nodot viņa darbinieks. Notariāta likuma 136.pants paredz, ka *rakstveida paziņojumu var nodot adresātam personiski vai nosūtīt pa pastu ierakstītā vēstulē, saņemot pasta apliecinājumu par tā izsniegšanu*. Visbiežāk zvērināti notāri paziņojumu nodošanai izmanto Latvijas pasta pakalpojumus, līdz ar to mēs atgriežamies pie iepriekš aprakstītās problēmas, ka parādnieks pasta sūtījumu dažādu iemeslu dēļ, var arī nesaņemt. Zvērināts notārs var paziņojumu nodod arī parādniekam personīgi un šādā gadījumā tas nav noteikti jānodod parādnieka dzīves vietā, bet var to nogādāt arī uz darba vietu, vai uz kādu citu vietu, kur atrodas parādnieks. Šāda iespēja gan sadārdzinātu kreditora izmaksas un izdevumi par brīdinājuma nodošanu parādniekam nav piedzenami saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībā. Notariāta likuma 137.pants nosaka, ka ja adresāts nav mājās, paziņojumu atstāj viņa mājiniem, nama pārvaldniekam, sētniekam vai tam kaimiņam, kas ir ar mieru paziņojumu nodot adresātam. Ja brīdinājums tiek atstāts kaimiņam, tas nevar kalpot par pierādījumu, ka parādnieks ir saņēmis brīdinājumu par kreditora nodomu griezties tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai.

Tomēr pastāv vēl kāda problēma brīdinājuma nodošanas sakarā. Konverta nosūtīšana parādniekam, uz kura ir uzrakstīts tā vārds un adrese, vēl nepierāda, ka konvertā iekšā ir brīdinājums par saistību izpildīšanu brīdinājuma kārtībā. Līdz ar to, pastāv iespēja, ka kreditors aizsūta kārtējo rēķinu vai tukšu vēstuli, jo pasta paziņojums apliecina tikai to, ka parādniekam ir sūtīta vēstule, nevis saturs, kas tika sūtīts. Latvijas normatīvajos aktos šādas problēmas risināšanai ir paredzēts Notariāta likumā paredzētai notāri apliecināts paziņojums. Notariāta likums 139.pants paredz, ka *Par paziņojuma nodošanu zvērināts notārs pēc iesniedzēja vai adresāta lūguma izdod apliecību, kurā norāda iesniedzēja un adresāta vārdu, uzvārdu un dzīvesvietu, paziņojuma saturu, laiku, kad paziņojums nodots, un adresāta atbildi, ja tāda ir dota*. Šāds notariāli apliecināts paziņojums var būt ticams pierādījums, ka parādnieks brīdinājumu ar tieši šādu saturu ir saņēmis. Tomēr šāda brīdinājuma sūtīšana, kā

⁸⁷ Par Latvijas Republikas 1937.gada Notāru likuma spēka atjaunošanu un grozījumiem un papildinājumiem tajā (Notariāta likums): LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1993. 9.jūnijs, Nr.48.

jau iepriekš minēts, būtiski sadārdzinātu parāda piedziņas procesu un negarantē, ka parādnieks atradīsies savā dzīves vietā, vai aizsies uz pastu sūtījumu izņemt.

Līdzīgi kā zvērinātu notāru pienākumos, arī zvērinātu tiesu izpildītāju pienākumos atbilstoši Tiesu izpildītāju likuma⁸⁸ 74.panta 1.punktam ir minēts, ka pēc ieinteresētās personas lūguma zvērināts tiesu izpildītājs piegādā pavēstes un citus dokumentus. Arī šis dokumentu piegādes veids praksē tiek izmantots ļoti reti. Šāds process līdzīgi kā iepriekš aprakstītais būs dārgs un laikietilpīgs. Tomēr, ja persona atsakās pieņemt brīdinājumu, zvērināts tiesu izpildītājs, saskaņā ar Tiesu izpildītāju likuma 74.panta otro daļu sastāda aktu, kurā fiksē šo faktu. Šāds dokuments uzskatāms par pierādījumu, ka kreditors ir centies izsniegt parādniekam brīdinājumu, bet tas atteicies to pieņemt.

Kā to min D.Ose vairums Eiropas Savienības valstu uzskata, ka šāda veida piegāde ar tiesu izpildītāju starpniecību sevi maksimāli attaisno, jo paredz dokumenta nodošanu adresātam personīgi rokās. Turklāt tiek fiksēts fakts, kas izslēdz jebkādas turpmākās diskusijas un tiesas nolēmumu pārsūdzēšanas iespējas, atsaucoties uz to, ka nebija ievērotas personas tiesības tikt informētam par tiesas procesu. Tiesu izpildītājam papildus ir iespējams fiksēt faktu par minētās personas atrašanos vai neatrašanos norādītajā adresē. Pozitīvais dokumentu izsniegšanā ar tiesu izpildītāja starpniecību ir arī tas, ka minētās personas var informēt adresātu par viņa tiesībām un likuma prasībām, kā arī informēt par iespējamām sekām, ja persona izvairās no likumā noteikto pienākumu pildīšanas. Turklāt, paredzot „nodošanu personīgi adresāta rokās”, tiesu izpildītāju atšķirībā no pasta darbinieka nesaista tikai norādītā adrese, bet ļauj viņam pēc iespējas atrast atbildētāju gan viņa darbavietā, gan citā zināmā uzturēšanās vietā. Tātad tiesu izpildītājs savas kompetences ietvaros var veikt adresāta meklēšanu, pat ja prasītājam nav zināma personas darbavieta, vai arī iegūstot informāciju no citiem avotiem par adresāta atrašanās vietu.⁸⁹

Juridiskajā literatūrā, kā arī velkot paralēles ar CPL 59.pantā par aicinājuma uz tiesu ar publikāciju laikrakstā, tiek izteikti viedokļi, ka brīdinājumu pret personu, kuras dzīves vieta nav zināma, var izteikt publicējot to laikrakstā „Latvijas Vēstnesis”. Diemžēl šāds viedoklis neatbilst CPL 404.panta trešās daļas 3.punktā noteiktajam, kurā ir teikts, ka nepieciešami pierādījumi par brīdinājuma izsniegšanu parādniekam. Publikācija laikrakstā pilda informējošo funkciju, bet tā nepierāda, ka brīdinājums ir saņemts.

Brīdinājums par kreditora nodomu vērsties tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai ir tamdēļ, lai informētu parādnieku par neizpildītajām saistībām un iespējamajām

⁸⁸ Tiesu izpildītāju likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002.13.novembris, Nr. 165(2740).

⁸⁹ Ose D., Tiesas paziņojumi un izsaukumi, tiesas dokumentu izsūtīšana. Civilprocesa aktuālie jautājumi. 2007.gada zinātniskās konferences materiālu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007., 114-115.lpp.

sekām. Likumdevēja izteiktajam mērķim neatbilstoši ir uzvelt uz kreditoru atbildību par parādnieka kontakta adreses maiņu, vai korespondences apzinātu vai nejaušu nesaņemšanu. Saistību apliecinošajos dokumentos puses ir norādījušas savus rekvizītus, tajā skaitā arī korespondences adresi, kuras maiņas gadījumā pusei ir pienākums par to paziņot otrai pusei. Korespondences apzināta vai neapzināta nesaņemšana no parādnieka puses, liedz kreditoram izmantot likumā paredzētās tiesības. Kreditoram parādnieka brīdināšana nedrīkstētu sagādāt papildus šķēršļus un grūtības, jo tā tiesiskās intereses jau tā ir aizskartas. Ņemot vērā, ka saistību apliecinošos dokumentos puses norāda savas kontakta adreses, tām pašam ir jāuzņemas atbildība par korespondences saņemšanu to norādītajā adresē. Līdz ar to, ja kreditors nosūta brīdinājumu uz saistību dokumentā norādīto adresi, tam ir jābūt pietiekamam pierādījumam, ka parādnieks brīdinājumu ir saņēmis. Nevar uzlikt par kreditora pienākumu meklēt parādnieka atrašanās vietu. Tomēr CPL 404.panta trešās daļas 3.punkts ir kategorisks un nosaka, ka pieteicējam jāiesniedz pierādījumi par brīdinājuma izsniegšanu parādniekam. Ņemot vērā iepriekš minēto CPL 404.panta trešās daļas 3.punkts būtu izsakāms konkrētāk, lai gan kreditoriem būtu skaidrs kā pierādīt brīdinājuma izsniegšanu, gan tiesām kā vērtēt pierādījuma pietiekamību par brīdinājuma izsniegšanu. Līdz ar to CPL 404.panta trešās daļas 3.punkts būtu papildināms nosakot, **ka pieteikumam pievieno brīdinājuma norakstu un pierādījumu par brīdinājuma izsniegšanu parādniekam personīgi pret parakstu vai nosūtīšanu to uz saistību aktā norādīto adresi, ja no paša akta vai likuma neizriet, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams.** Līdz ar to būtu precizēts, ka brīdinājuma noraksts, ne tikai pierādījumi par tā izsniegšanu ir iesniedzami tiesā kopā ar pieteikumu. Kā arī nosūtot parādniekam brīdinājumu uz saistību aktā norādīto adresi, kreditors būtu veicis visas nepieciešamas darbības parādnieka brīdināšanai un kā pierādījumu varētu iesniegt pasta paziņojumu par dokumenta nosūtīšanu. Tas, ka parādnieks kāda iemesla dēļ brīdinājumu nesaņēma, vairs nebūtu šķērslis kreditoram griezties tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai.

Papildus jāmin, ka likums nenosaka, kādā kārtībā parādniekam būtu jāceļ iebildumi par saistības bezstrīdus piespiedu izpildi. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai nododamas saistības, kurās parādnieks neapstrīd ne savu pienākumu, ne tam atbilstošas kreditora tiesības, tas ir, saistības, par kurām nepastāv strīds starp pusēm. Nosūtot brīdinājumu, pieteicējs ir devis iespēju parādniekam celt iebildumus pret saistības bezstrīdus piespiedu izpildīšanas pieļaujamību. Līdz ar rodas uzskats, ka ja jau parādnieks ir saņēmis brīdinājumu, bet iebildums nav cēlis, tad uzskatāms, ka starp pusēm strīds nepastāv un saistība nododama bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Tomēr, šāds uzskats nevar būt viennozīmīgs. Par pieteikuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu iesniegšanu tiesā parādnieks netiek informēts.

Līdz ar to, iebildumus par šāda parāda saistības pieļaušanu parādnieks tiesai nevar iesniegt. Šādus iebilduma parādnieks var celt tikai pret pašu kreditoru pirms lietas ierosināšanas tiesā. Kreditora kompetencē paliek izvērtēt šādus parādnieka iebildumus un lemt vai informēt, vai neinformēt par to tiesu. Jāņem vērā, ka tiesa izvērtē tikai vienas puses iesniegtos pierādījumus un to pamatotību. Parādnieka iebildumi nav šķērslis kreditoram izmatot savas CPL 50.nodaļā minētās tiesības.

Tiesību zinātnieks J. Rozenbergs uzskata, ka brīdinājumi jāizsniedz parādniekam visos CPL 400.panta minētajos gadījumos, kad pieļaujama saistību bezstrīdus piespiedu izpilde, izņemot gadījumus, kad puses pašā aktā vienojušās, ka šāds brīdinājums nav nepieciešams. Likums neparedz gadījumus, kad brīdinājums nebūtu nepieciešams.⁹⁰ CPL 404.pants paredz divus izņēmumus – brīdinājums nepieciešams tad, ja no akta vai likuma neizriet tas, ka parādnieks nav jābrīdina. Ņemot vērā, ka likums neparedz gadījumus, kad brīdinājums nebūtu nepieciešams, uzākstāms, ka 404.panta trešās daļas 3.punktā vārds „likums” ir lieks un no likuma svītrojams.

Rīgas apgabala zvērināta notāre I.Matuzāle savā rakstā norāda, ka, ja visos 400.pantā paredzētajos gadījumos būtu nepieciešams parādnieka iepriekšēja brīdināšana par tiesvedības uzsākšanu un ja gadījumos, kad parādnieks nav sasniedzamas, pieteikums tiktu noraidīts, tad saistību bezstrīdus piespiedu izpildes tiesvedība pēc būtības neatšķirtos no tiesvedības saistību piespiedu izpildīšanas brīdinājuma kārtībā.⁹¹ Šim apgalvojuma daļēji piekriņ arī darba autore. Likumdevējs CPL 400.panta pirmā daļā ir norādījis konkrētus dokumentus, uz kuru pamata ir pieļaujama saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana, un kurus tas atzinis par publiskiem un autentiskiem dokumentiem, kuru apstrīdēšana ir pieļaujama tikai atsevišķos gadījumos. CPL 178.panta trešajā daļā noteikts, ka Zemesgrāmatu, notariālo un citu likumā noteiktajā kārtībā apliecināto aktu patiesīgumu nevar apšaubīt. Tos var apstrīdēt, ceļot atsevišķu prasību. Līdz ar to, ja saistības pamatā ir CPL 400.panta pirmajā daļā minēts akts, tad parādnieka brīdināšana un viņa iespējamie iebildumi nevar būt par pamatu akta apstrīdēšanai bez atsevišķas prasības celšanas. Likums neparedz, ka tiesai būtu tiesības pieteikumu noraidīt, ja parādnieks sniedz iebildumus par brīdinājumu. Bezstrīdus piedziņas lietās parādniekam ir jāpierāda prasījuma nepamatotība un jāceļ apstrīdēšanas prasība pret kreditoru CPL 406.pantā paredzētajā kārtībā, ja parādnieks uzskata, ka kreditora prasījums nav pamatots pēc būtības. Zvērināta notāre I.Metuzāle savā rakstā min, ka viņas rīcībā ir tiesas spriedums, kurā, neraugoties uz to, ka saistību dokumentā – notariāli apliecinātā aizdevuma līgumā, ir minēts, ka aizdevuma

⁹⁰ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006., 561.lpp.

⁹¹ Matuzāle I., Notariālā akta kā autentiska dokumenta pierādījums un izpildes spēks. Civilprocesa aktuālie jautājumi. 2007.gada zinātniskās konferences materiālu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007., 150.lpp.

atmaksas kavējuma gadījumā kreditors var vērs piedziņu bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībā, tiesnesis uzskata, ka parādnieka brīdināšana par pieteikuma iesniegšanu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi ir nozīmīga viņa tiesību aizsardzības garantija, jo pieteikumi tiesā tiek izskatīti bez saistības dalībnieka klātbūtnes un nepaziņojot viņiem par to izskatīšanu, līdz ar to likumā paredzētais brīdinājums ir vienīgā parādniekam dotā iespēja celt iebildumus pret saistību bezstrīdus izpildes pieļaušanu.”⁹² Šāds tiesneša apgalvojums gan netiek noteikts CPL pantos par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas tiesvedību. Turklāt jāmin, ka CPL pat neparedz parādniekam tiesības celt iebildumus par brīdinājumu, un vēl jo vairāk, nav noteikts, ka tiesai parādnieka iebildumu gadījumā būtu jānoraida kreditora pieteikums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Iespēja, kad tiesnesis noraida pieteikumu, ja ir saņemti iebildumi no parādnieka ir saistību piespiedu izpildīšanas brīdinājuma kārtības tiesvedībā. Tomēr tas ir atšķirīgs tiesību institūts, kur saistību piespiedu izpilde ir pieļaujama maksājuma saistībās, kas pamatotas ar privātiem dokumentiem, t.i., jebkuru dokumentu, kam iestājas izpildes termiņš. Līdz ar to saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtībā paredz parādnieka brīdināšanu, lai parādniekam būtu iespējas iesniegt iebildumus par saistības pamatotību uz privāta dokumenta pamata, un katra puse pēc tam prasības tiesvedības kārtībā var pierādīt prasījuma pamatotību vai nepamatotību. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas tiesvedībā, saistība ir pamatota ar publiskiem, autentiskiem aktiem. Līdz ar to, ja šo aktu publiskais spēks būtu atkarīgs no tā vien, vai parādnieks atzīst savu saistību vai nē, tad šādi akti zaudētu valsts piešķirto uzticību un pareizības garantiju, kā arī to īpašo statusu, kas saistīts ar drošības garantiju, ka saistības ir zināmas un tiks pildītas.

Sekojoši, darba gaitā autore nonāk, pie vēl kāda no likumdevēja puses neatbildēta jautājuma. Cik dienas iepriekš pirms griešanās tiesā ar pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, parādnieks par to jābrīdina? Vai pēc brīdinājuma izsniegšana jau nākamajā dienā var griezties tiesā, vai ir jāgaida, līdz parādnieks samaksās parādu? Ņemot vērā, ka likums nenosaka, brīdinājuma saturu šie jautājumi paliek neatbildēti. Kreditors var izvēlēties, vai dod parādniekam laiku atbildēt uz brīdinājumu, vai tikai paziņot, ka ņemot vērā, ka aizdevuma atmaksā kavējas, kreditors brīdina, ka griezīsies tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai.

Līdz ar to, ņemot vērā visu iepriekš minēto, lai novērstu visas šīs neskaidrības, likumdevējam ir jānoregulē jautājums par brīdinājuma formu, termiņiem un pierādīšanas viediem.

⁹² Matuzāle I., Notariālā akta kā autentiska dokumenta pierādījums un izpildes spēks. Civilprocesa aktuālie jautājumi. 2007.gada zinātniskās konferences materiālu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007., 150-151.lpp.

5. TIESNEŠA LĒMUMS PAR SAISTĪBU PIESPIEDU IZPILDĪŠANU TIESAS CEĻĀ

Saistību piespiedu izpildes tiesas ceļā procesuālā kārtība būtiski atšķiras no prasības tiesvedības un arī no sevišķās tiesāšanas kārtības. Lietas izskatīšanai un izlemšanai ir noteikta rakstiska procedūra bez mutiskas iztiesāšanas tiesas zālē. Pieteikumu par saistību piespiedu izpildīšanu bezstrīdus kārtībā tiesnesis izlemj, pusēm nepiedaloties uz lietā esošo rakstisko pierādījumu pamata. Citi pierādīšanas līdzekļi netiek pieļauti. Protokols par lietas izskatīšanu arī netiek sastādīts. Lietas izskatīšana noslēdzas ar lēmuma pieņemšanu. Puses tiek informētas par lietas izskatīšanas rezultātiem ar tiesneša lēmuma norakstu, kas pēc tā pieņemšanas pusēm nekavējoties tiek izsūtīts.⁹³

Tiesnesis lēmumu lietās par saistību piespiedu izpildi sastāda atsevišķa procesuālā dokumenta veidā un tam jāsaturs visas CPL 230.panta prasības.

Lēmuma rezultatīvajā daļā tiesnesim jānorāda vai pieteikums tiek apmierināts, vai noraidīts un vai ir vai nav nododams bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Tiesnesis saskaņā ar CPL 404.pantu un CPL 405.pantu lemj par saistības nodošanu vai nenodošanu bezstrīdus piespiedu izpildei. Saskaņā ar CPL 404.pantu kreditors lūdz saistību pakļaut bezstrīdus piespiedu izpildei, nevis piedzīt parādu kā tas būtu prasības tiesvedības kārtībā. Līdz ar to tiesnesim, lemjot lietu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi, ir jālemj par saistības nodošanu piedziņai, nevis par parāda piedziņu. Kā to min R.Saulīte, izpildot likuma noteikumus, tiesai būtu jālemj, vai nododama bezstrīdus piespiedu izpildīšanai A saistība pret B par ... samaksu (atdošanu, atstāšanu, nodošanu) pēc ... līguma (vekseļa).⁹⁴ Kā redzams no tiesu prakses, tiesneši atšķirīgi tulko likuma normas un tādejādi arī atšķirīgi raksta rezultatīvo lēmuma daļu. 2009.gada 16.oktobra Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas tiesnese lietā Nr.3.12-2030/1⁹⁵, lēmumā nolemj – piedzīt bezstrīdus kārtībā, pamatojoties uz ...Aizdevuma līgumu, kura saistības nodrošinātas ar publisku hipotēku, par labu ... parādu ... LVL apmērā. CPL 128.panta otrās daļas 7.punkts nosaka, ka prasības pieteikumā norādāmi prasītāja prasījumi. Līdz ar to, griežoties tiesā prasības kārtībā prasītājs vienas lietas ietvaros var lūgt tiesai vairākus prasījumus, kurus tiesa, izskatot lietu apmierina vai noraida. Ņemot vērā, ka lietās par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu nepastāv strīds par saistību esamību, bet tās ir

⁹³ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. 562.lpp

⁹⁴ Saulīte R., Tiesu prakse pieteikumu izskatīšanā par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi. Juristu žurnāls, 1998, Nr.8, 231.lpp.

⁹⁵ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 16.oktobra lēmums lietā Nr.3.12-2030/1, 2009.

lietas, kur ar tiesas starpniecību kreditors var apmierināt savas aizskartās intereses tiesā piespiedu izpildes kārtībā, ir stingri noteikts, ar kādiem prasījumiem pieteicējs var griezties tiesā. CPL 404.pants nosaka, ka pieteicējs lūdz tiesu pakļaut saistību bezstrīdus izpildei, nevis lemt par parāda piedziņu, zaudējumu atlīdzināšanu vai līguma pirmstermiņa izbeigšanu. Līdz ar to iepriekš minētajā tiesas lēmumā tiesnese ir kļūdaini sastādījusi lēmuma rezultatīvo daļu. Toties tās pašas tiesas tiesnesis 2009.gada 25.augusta lietā Nr.3.12-1759/10⁹⁶ lēmuma rezultatīvajā daļā raksta – *pieteikumu apmierināt, nodot bezstrīdus piespiedu izpildei IL saistību pēc /../*. Līdz ar to, ir konstatējams, ka pat vienas tiesas ietvaros, tiesneši dažādi tulko CPL 50.nodaļā ietvertās normas. CPL 405.panta otrā daļa nosaka, ka *tiesnesis, pārbaudījis iesniegtā pieteikuma pamatotību un atzinis, ka tas apmierināms, pieņem lēmumu, ar kuru nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir izpildāma bezstrīdus piespiedu kārtībā*. Ņemot vērā, ka saistību bezstrīdus lietās nav strīds par saistībām, tiesa izvērtējot lietā pievienotos dokumentus, lemj tikai, par to, vai saistība nodoma piespiedu izpildei vai nē un kādā apmērā. Saistību nodošana piespiedu izpildīšanai nozīmē, ka tiesas lēmums izpildāms saskaņā ar sprieduma izpildes nosacījumiem.

Saskaņā ar CPL 548.pantu tiesas un citus šā likuma 539.panta norādītos nolēmumus izpilda tiesu izpildītājs. CPL 539.pants nosaka, ka likumā noteiktajā tiesas spriedumu izpildes kārtībā izpildāmi tiesu nolēmumi, tiesnešu lēmumi un citu institūciju nolēmumi. Savukārt CPL 540.panta 4.punkts nosaka, ka izpildu dokuments ir tiesneša lēmumi par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Līdz ar to piespiedu izpildi veiks zvērināti tiesu izpildītāji CPL un Tiesu izpildītāju likuma noteiktajā kārtībā. No iepriekš minētā ir secināms, ka pati tiesa piespiedu izpildi neveiks, tā lemj vai saistība ir nododama tiesu izpildītājiem saistības piespiedu izpildei. Līdz ar to, lai neveidoties tik atšķirīga tiesu prakse, būtu nepieciešams konkretizēt CPL 405.panta otro daļu papildinot ar vārdu „nododama” un izteikt CPL 405.panta otrās daļas pirmo teikumu sekojošā redakcijā - **Tiesnesis, pārbaudījis iesniegtā pieteikuma pamatotību un atzinis, ka tas apmierināms, pieņem lēmumu, ar kuru nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir nododama izpildīšanai bezstrīdus piespiedu kārtībā.**

CPL 230.panta 5.punkts nosaka, ka lēmumā tiesai vai tiesnesim ir jānorāda lēmuma motīvs. Saskaņā ar CPL 193.panta piekto daļu motīvu daļā tiesa norāda arī normatīvos aktus, pēc kuriem tiesa vadījies, un konkrētos lietas apstākļu juridisko novērtējumu, kā arī tiesas secinājumu par prasības pamatotību vai nepamatotību. CPL 405.panta otrā daļa nosaka, ka tiesnesis, pārbaudījis pieteikuma pamatotību un atzinis, ka tas apmierināms, pieņem lēmumu,

⁹⁶ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 25.augusta lēmums lietā Nr.3.12-1759/10, 2009.

ar kuru nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir izpildāma bezstrīdus piespiedu kārtībā. Ņemot vērā iepriekš minēto, tiesnesim, taisot lēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, ir jāmin konkrētā saistība, balstoties uz CPL 400.pantā minēto uzskaitījumu, kurā ir minēts saistības, pret kurām ir iespējama saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana. Iepazīstoties ar tiesu praksi, ir vērojama šo nosacījumu neievērošana. Tā Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 11.septembra lēmumā lietā Nr.3.12-1876/10⁹⁷ tiesnesis min, ka „Iepriekš minētais līgums ir atzīstams Civilprocesa likuma 400.panta pirmās daļas izpratnē par saistību, kas ir pieļaujama bezstrīdus piespiedu izpildīšanai.” Saskaņā ar CPL 400.panta pirmo daļu ir četri punkti par saistībām, par kurām ir pieļaujama saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana. Tiesnesi savā lēmumā nav norādījis kāda saistība uz kāda CPL 400 panta punktu ir nododama saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Iepriekš minētā tiesneša lēmumā ir konstatējam vēl viena būtiska kļūda. Saskaņā ar CPL 230.panta 7.punktu lēmumā tiesai vai tiesnesim ir jānorāda lēmuma pārsūdzēšanas kārtība un termiņi. Tiesnesis 2009.gada 11.septembra lēmumā lietā Nr.3.12-1876/10 norāda, ka lēmums nav pārsūdzams un stājas spēkā nekavējoties, lēmumam ir izpildu dokumenta spēks, kas iesniedzams izpildei kopā ar bezstrīdus piespiedu izpildei pakļautā akta norakstu. Lai gan lēmums stājas spēkā nekavējoties, tomēr pastāv CPL 406.panta minētā tiesība – bezstrīdus piespiedu izpildīšanas apstrīdēšanas kārtība. Šī ir būtiska parādnieka tiesība apstrīdēt lēmumu, ja parādnieks uzskata, ka kreditora prasījums nav pamatots pēc būtības.

Kā to min J.Rozenbergs tiesneša lēmums stājas spēkā ar tā sastādīšanu un parakstīšanu. Tas nav pārsūdzams, ne ar blakus sūdzību, ne apelācijas kārtībā. Parādnieks to var apstrīdēt tikai CPL 400.pantā noteiktajā kārtībā, ceļot prasību tiesā.⁹⁸ No CPL 405.panta sākotnēji tā izriet, tomēr iepazīstoties ar tiesu praksi ir vērojams atšķirīgs viedoklis tiesnešu vidū.

Tiesnesis pārbaudījis iesniegtā iesnieguma pamatotību un atzinis, ka tas apmierināms, pieņem lēmumu, ar kuru nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir izpildāma bezstrīdus piespiedu kārtībā. (CPL 405.panta otrā daļa). Lēmums stājas spēkā nekavējoties un tam ir izpildu dokumenta spēks. No minētā panta izriet, ka tiesa, nosakot saistības apmēru var pieņemt lēmumu nodod saistību izpildei visu pieteicēja prasījumu vai tikai kādā tā daļā. Tā Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas 2010.gada 11.februāra pieņēma lēmumu lietā Nr. 3-12/0379-2010⁹⁹ apmierināt prasījumu daļēji. Tiesnese bez ievērības atstāj pieteicēja izteikto lūgumu noteikt bankas tiesības saņemt izpildījumu no bankai ieķīlātā nekustamā īpašuma, jo

⁹⁷ Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 11.septembra lēmums lietā Nr.3.12-1876/10, 2009.

⁹⁸ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. 563.lpp.

⁹⁹ Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas 2010.gada 11.februāra lēmums lietā Nr. 3-12/0379-2010.

atbilstoši Civilprocesa likuma 405.panta otrai daļai tiesnesis lemj un nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir izpildāma bezstrīdus kārtībā. Šāds lēmums nav pārsūdzams ne ar blakus sūdzību, ne apelācijas kārtībā. Lēmumu var apstrīdēt tikai CPL 406.panta kārtībā.

Ja tiesa atzīst, ka pieteikums nav pamatots, vai pieteikumā norādītā līgumsoda apmērs ir nesamērīgs ar galveno parādu, vai izpildāmais akts satur patērētāju tiesības aizskarošus netaisnīgus līguma noteikumus, viņš pieņem lēmumu par tā noraidīšanu. (CPL 405.panta ceturtnā daļa). Rodas jautājums, vai lēmumu par tiesvedības izbeigšanu var pārsūdzēt? Par saistību piespiedu izpildi brīdinājuma kārtībā. CPL 406.⁸ panta pirmā daļa nosaka, ka „Lēmums par tiesvedības izbeigšanu nav pārsūdzams”. Šādas norādes CPL 405.pantā nav. Turpretī, ja tiek celta prasība tiesā, CPL 224.panta otrā daļa nosaka, ka *par tiesas lēmumu izbeigt tiesvedību var iesniegt blakus sūdzību*. Vai minēto lēmumu būtība ir tik atšķirīga, ka var būt pretējas pārsūdzēšanas iespējas?

No iepriekš minētā panta izriet, ka tiesnesis pieteikumu var noraidīt iepriekš minētajos trīs apstākļos: pieteikums nav pamatots, nesamērīgs līgumsods vai patērētāju tiesību aizskaroši līguma noteikumi. Līdz ar to rodas jautājums, kas ir nepamatots pieteikums? Ņemot vērā iepriekšējās nodaļas analīzi, pieteikuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu ir jāatbilst CPL 404.panta prasībām un jābūt pamatotam ar kādu 400.panta pirmās daļas saistību aktu, ko iesniedz 401.pantā minētā persona pret CPL 402.pantā personu, pret kuru ir pieļaujam bezstrīdus piespiedu izpildīšana. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūta būtība izriet no tā, ka starp pusēm nav strīda par saistību, līdz ar to pieļaujama ātra un vienkāršāka saistību piespiedu izpildīšanas procedūra. Kā vērtēt gadījumus, ja starp pusēm pastāv strīds, bet saistība ir pamatojama ar kādu no 400.panta pirmās daļas saistību aktiem, jo CPL 50.nodaļa nenosaka, ka saistību bezstrīdus piespiedu kārtā pieļaujama tikai gadījumos, kad nepastāv strīds. CPL 406.pants nosaka, ka gadījumā, ja parādnieks uzskata, ka pieteicēja prasījums nav pamatots pēc būtības, tas var celt prasību prasības kārtībā. Bet, ja prasība par saistību apstrīdēšanu ir jau celta pirms pieteikuma par prasības bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, vai tiesnesis var tādu pieteikumu apmierināt, vai noraidīt, jo CPL 405.panta trīs minētajos pieteikuma noraidīšanas variantos, nav minēts, ka prasība noraidāma, ja ir apstrīdēts saistību akts un pati saistība. Līdz ar to, piemērojot CPL 405.pantu, nevar vadīties tikai no gramatiskās iztulkošanas metodes, bet jāpiemēro arī teoloģiskā iztulkošanas metode. Tas nozīmē, ka norma jātulko saskaņā ar normā saskatāmajiem nolūkiem un pamatprincipiem. Atsevišķa norma jātulko tās iespējamās jēgas ietvaros un saskaņā ar nozīmju kontekstu likuma tādā nozīmē, kas optimāli atbilst likuma regulējuma nolūkiem un šo nolūku svarīguma

secībai.¹⁰⁰ Līdz ar to ir svarīgi noskaidrot likumdevēja gribu un juridisko mērķi, vadoties no konkrētās normas teksta gramatiskās, sistēmiskās un vēsturiskās izpratnes. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtība ir veidojusies, lai pēc iespējas vienkāršākā un ātrākā veidā tiktu apmierinātas saistības pēc publiskiem aktiem. Publiskais akts ir kā nodrošinājums personu tiesībām un pienākumiem, bet tas nav neapšaubāms un neapstrīdams. Arī neapstrīdot aktu, nav izslēgts, ka starp pusēm nepastāv strīds par kāda līguma punkta interpretāciju vai piemērošanu. Apskatot tiesu praksi, redzams, ka tiesnešu viedoklis ir atšķirīgs.

Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas¹⁰¹ tiesā pieteicējs iesniedza pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu pēc CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktu, kurā lūdza nodod saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai pieteicēja saistību pret parādnieku pēc notariāli apliecināta parāda atmaksas līguma. Parādnieks iesniedza tiesai pieteikumu, ar kuru informēja, ka Rīgas apgabaltiesā ir pieņemta izskatīšanai parādnieka prasība pret pieteicēju par darījuma atzīšanu par spēkā neesošu un atsvabināšanu no apsolījuma. Tiesa, uzskatot, ka no CPL regulējuma izriet, ka saistības piespiedu izpildīšana ir pieļaujama vienīgi attiecībā uz tādām saistībām, par kuru esamību, apmēru un to izpildes pienākumu starp pusēm strīds nepastāv. Ņemot vērā to, ka no lietas materiālos esošajiem dokumentiem izriet, ka starp pusēm pastāv strīds par saistību esamību, tiesa nolēma, ka pieteikuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu ir noraidāms. Tiesnesis, lēmumā par pieteikuma noraidīšanu norāda, ka lēmumu var pārsūdzēt 10 dienu laikā, iesniedzot blakus sūdzību.

CPL 405.panta ceturtā daļa nenosaka, vai lēmums par pieteikuma noraidīšanu ir pārsūdzams vai nē. Vai attiecībā uz šādu lēmumu ir piemērojams 405.panta trešās daļas pirmā teikuma pirmā daļa, kas nosaka, ka tiesneša lēmums stājas spēkā nekavējoties, jo teikuma otrā daļa nosaka, ka lēmumam ir izpildu dokumenta spēks. Lēmums par pieteikuma noraidīšanu nevar būt ar izpildu dokumenta spēku. Saskaņā ar CPL 441.pantu pirmo daļu lietas dalībnieki var pārsūdzēt pirmās instances tiesas lēmumu, iesniedzot blakus sūdzību divos gadījumos:

- 1) CPL noteiktajos gadījumos;
- 2) ja tiesas lēmums kavē lietas virzību.

Par citiem pirmās instances lēmumiem blakus sūdzību neiesniedz.

Par iepriekš minētās Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas lēmumu par pieteikuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas noraidīšanu, pieteicējs iesniedza blakus sūdzību. Rīgas apgabaltiesa, izskatot blakus sūdzību lēmumā¹⁰² norādīja, ka CPL 405. un 406.pants ir vienīgie panti CPL, kas regulē lēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu

¹⁰⁰ Neimanis J., Ievads tiesībās. Rīga: zv. adv. J. Neimanis, 2004, 154.lpp.

¹⁰¹ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 2010.gada 19.janvāra lēmums lietā Nr.3-12/255/9,2010.g.

¹⁰² Rīgas apgabaltiesas 2020.gada 12.februāra lēmums lietās Nr. 3-12/255/9, CA-2659-10/26.

izpildīšanu, tā stāšanos spēkā un apstrīdēšanu, un šie panti neparedz iespēju pārsūdzēt lēmumu, ar kuru noraidīts pieteikums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Vienlaicīgi nevar atzīt, ka pārsūdzētais lēmums kavētu tālāku lietas virzību CPL 441.panta pirmās daļas 2.punkta izpratnē, jo pieteicējam ir tiesības celt prasību tiesā vispārējā prasības kārtībā, realizējot savu aizskarto vai apstrīdēto tiesību aizsardzību, un tādejādi šis aizsardzības virzība būs netraucēta. Tāpat nav pārsūdzams lēmums, ar kuru noraidīts pieteikums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu.

Atbilstoši CPL 405.panta ceturtajai daļai, pieteikums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu noraidām, ja pieteikumā norādītais līgumsods ir nesamērīgs ar galveno parādu. Šāds CPL 405.panta ceturtais daļas regulējums ir no 2009.gada 1.marta¹⁰³. Līdz ar to, likumdevējs noteica, ka ja prasītais līgumsods pārsniedz galvenā parāda summu, pieteicējs nav tiesīgs izmantot CPL noteikto vienkāršoto procedūru saistības piespiedu izpildīšanai. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildes procesā tiesa neizšķir strīdu pēc būtības, bet tās pienākumos ir izvērtēt dokumentu pamatotību, kā arī parāda un līgumsodu samērīgumu. Ja tiesnesis konstatē, ka līgumsods ir nesamērīgs ar galveno parādu, tas noraida pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Pieteikuma noraidīšana neliedz kreditoram griezties tiesā prasības tiesvedības kārtībā.

Kā minēts Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/35/EK par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos,¹⁰⁴ ja vien debitors ir atbildīgs par nokavējumu, kreditoram ir tiesības prasīt saprātīgu kompensāciju no debitora par visām attiecīgajām piedziņas izmaksām, kas radušās debitora kavētā maksājuma dēļ. Prasot šādas piedziņas izmaksas attiecībā uz minēto parādu, ievēro caurskatāmības un samērīguma principus. Dalībvalstis, ievērojot iepriekš minētos principus, var noteikt maksimālos apmērus piedziņas izmaksām dažādiem parādu līmeņiem.

Likumdevējs ir atstājis tiesas ekskluzīvā kompetencē noteikt samērīgumu starp parāda summu un līgumsodu. Līdz ar to, balstoties uz taisnīguma apziņu un vispārīgiem tiesību principiem, tiesām jāizvērtē līgumsoda samērīgums. Latvijā bija izveidojusies prakse, ka līgumsodi vairākkārt pārsniedza parāda summas apmēru un kā to norādīja LR Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 14.maija spriedumā¹⁰⁵ -šādi pārmērīgi līgumsodi ne tikai kļuva par kreditora nesamērīgas iedzīvošanās avotu, bet negatīvi ietekmēja

¹⁰³ Grozījumi Civilprocesa likumā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2009.25.februāris Nr.31(4017).

¹⁰⁴ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/35/EK (2000. gada 29. jūnijs) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0035:LV:HTML>, (aplūkots 2010.gada 3.maijā).

¹⁰⁵ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 14.maija spriedums lietā Nr. SKC-212.

civiltiesisko apgrozību. Līdz ar to, vadoties pēc taisnīguma principa, kas ietverts LR Satversmes 1.pantā tiesas uzdevums ir atrast patiesu un taisnīgu lietas risinājumu – tiesas darba rezultātu, t.i. tiesas spiedumam bez šaubām ir jābūt „taisnīgam sprieduma”.¹⁰⁶

Kā to norāda prof. K.Torgāns - līgumsods ir civiltiesību institūts ar divējādu dabu. No vienas puses, tas ir saistības pastiprinājums un iedarbojas kā nelabvēlīgu seku draudi, kamēr saistība vēl nav pārkāpt. No otras puses, līgumsods kļūs par atbildības izpausmi tad, ja pastiprinājums izrādījies nepietiekams, lai atturētu parādnieku no saistības pārkāpuma.¹⁰⁷

Arī Augstākās tiesās Senāts ir norādījis uz līgumsodu divējādo dabu, minot, ka līgumsodam ir sodīšanas un zaudējumu atlīdzināšanas funkcija. Gadījumos, kad no lietas apstākļiem secināms, ka līgumsods pēc tā apmēra, salīdzinot ar iespējamajiem pārkāpuma izraisītajiem zaudējumiem, veic galvenokārt sodīšanas funkciju, tā piemērošana vērtējama atbilstoši vispārējiem sodīšanas rakstura tiesisko līdzekļu piemērošanas principiem, tostarp soda samērīguma un taisnīguma principiem. Vispārējie tiesību principi ir no tiesiskas valsts principa izrietošas vispārpieņemtas pamatnostādnes, galvenie noteikumi, uz kuriem attiecīgā tiesiskā sistēma vai nozare balstās. Vispārējie tiesību principi ir Eiropas Savienības nerakstītās primārās tiesības.¹⁰⁸

Iekļaujot normas par līgumsoda novērtēšanu saistībā ar parāda summu, Latvijas normatīvajos aktos tiek iekļauti tādi Eiropas tiesību unifikācijas projekti kā Eiropas līgumu tiesību principi¹⁰⁹, Starptautisko tiesību unifikācijas institūta (UNIDROIT) starptautisko komercilīgumu principi¹¹⁰. Nosauktajos unifikācijas dokumentos, kam nav tiesību avotu spēks, bet kas pauž autoritatīvu zinātnieku atziņas, ir iekļauts noteikums, ka tiesa var pēc puses lūguma samazināt līgumsodu, ja tas ir pārmērīgs. Līdz ar to, tiesai ir dota iespēja, izvērtēt līgumsoda samērīgumu.

Līgumsodu samērīgumu rekomendē noregulēt arī Eiropas Padomes 1978.gada 20.janvāra rezolūcijā Nr.78(3) „Par soda klauzulu civiltiesībās”¹¹¹. Tā rekomendē samazināt pārmērīgus līgumsodus.

Vadoties pēc iepriekš minētā, tiesas uzdevums ir izvērtēt līgumsoda samērīgumu. Normatīvie akti līgumsoda apmēra noteikšanu atstāj pašu līdžēju ziņā, līdz ar to tiesai ir

¹⁰⁶Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 4.februāra spriedums lietā Nr. 2002-06-01.

¹⁰⁷ Torgāns K., Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 115.lpp.

¹⁰⁸ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Cīvillietu departamenta 2008.gada 14.maija spriedums lietā Nr. SKC-212.

¹⁰⁹ Principles of European Contract Law. Part I and II.

http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm

¹¹⁰UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts

<http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm>

¹¹¹ Eiropas Padomes 1978.gada 20.janvāra rezolūcijā Nr.78(3) „Par soda klauzulu civiltiesībās”, <https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=595696&SecMode=1&DocId=660588&Usage=2>

jākonstatē nevienlīdzība pušu starpā. Izvērtējot līgumsoda samērīgumu tiesai ir jāvadās no vairākiem apstākļiem. Piemēram, vai līguma saturu lielākoties nav noteicis stiprākais līdzējs un ir ievērots labas ticības princips. Kā to min K. Mikoss savā rakstā – „Samērīgums” civiltiesiskā izpratnē būtu jāizprot tā, ka labums, ko katra puse iegūst no līguma, neatšķiras tādā mērā, ka šī atšķirība acīmredzami nav pamatota ne ar kādiem objektīviem iemesliem, un tādejādi neatbilst labiem tikumiem. Abām pusēm vajadzētu piemist vienāgai interesei izpildīt noslēgto līgumu, un šajā ziņā gan parādnieks, gan kreditors atrodas salīdzināmos apstākļos. Līdz ar to attieksmei no likuma puses vajadzētu būt vienāgai (tiesiskās vienlīdzības princips).¹¹²

Saskaņā ar CPL 405.panta ceturto daļu, tiesnesis noraida pieteicēja pieteikumu, ja izpildāmais akts satur patērētāju tiesības aizskarošus netaisnīgus līguma noteikumus. Saskaņā ar Patērētāju tiesību aizsardzības likuma¹¹³ 1.panta 3.punktu, patērētājs ir fiziska persona, līdz ar to šis nosacījums neattiecas uz juridiskās personām. Tiesai izvērtējot vai līguma nosacījumi satur patērētāju tiesības aizskarošus nosacījumus jāvadās no Patērētāju tiesību aizsardzības likuma, kur 6.pantā ir dots netaisnīgu līgumu nosacījumu uzskaitījums. Cita starpā noteikts, ka līgumam ir jābūt formulētam vienkāršā un saprotamā valodā, neskaidri un neprecīzi rakstveida līguma noteikumi tiek tulkoti par labu patērētājam. Līdz ar to Latvijā ir ieviesta Eiropas kopienas Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos¹¹⁴. Direktīvas 3.pantā minēts, ka līguma noteikumu, par kuru nebija atsevišķas apspriešanās, uzskata par negodīgu, ja, pretēji prasībai pēc godprātības, tas rada ievērojamu nelīdzsvarotību pušu tiesībās un pienākumos, kas izriet no līguma, un ir par sliktu patērētājam. Noteikumus vienmēr uzskata par negodīgiem, ja nav bijusi atsevišķa apspriešanās un ja tas sastādīts jau iepriekš un patērētājam tādēļ nav bijusi iespēja iespaidot tā saturu, jo īpaši saistībā ar iepriekš noformulētiem standartlīgumiem. Direktīvas pielikumā ir minēts uzskaitījums, ko var uzskatīt par negodīgiem, patērētāju tiesību aizskarošiem netaisnīgiem līguma nosacījumiem. noteikumu

Ņemot vērā, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtība nenosaka tikai formālu tiesas darbu, bet tā sevī ietver arī līguma noteikumu izvērtēšanu atbilstoši patērētāju tiesību aizskarošiem netaisnīgiem līguma nosacījumiem, kā arī iepriekš aprakstītā līgumsoda

¹¹² Mikoss K., Pārmērīgi līgumsodi. Tiesu prakses izvērtējums. *Jurista Vārds*, 2009. 27.oktobris, Nr.43(586).

¹¹³ Patērētāju tiesību aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999.1.aprīlis, Nr. 104/105 (1564/1565).

¹¹⁴ Eiropas kopienas Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0013:LV:HTML>, (aplūkots 2010.gada 5.maijā).

samērīgumu izvērtēšanu ar parāda summas apmēru, tiesa šajā gadījumā veic arī tiesas spriešanas funkciju. Izskatot pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, tiesa vadoties pēc patiesības principa pārbaudot lietai pievienotos dokumentus, noskaidro objektīvo patiesību.¹¹⁵ Ja kādas personas tiesības vai likumiskās intereses ir aizskartas, tai ir tiesības uz savu aizskarto interešu aizsardzību tiesā.¹¹⁶

Sabiedrībā ir izskanējis viedoklis, ka ņemot vērā tiesu lielo noslogotību, saistību bezstrīdus piespiedu institūts ir jānodod zvērinātu notāru vai zvērinātu tiesu izpildītāju pārziņā. Pēc autores domām balstoties tikai uz tiesu noslogotību šādus lēmumus nevar pieņemt neizvērtējot to likumisko pamatu. Arguments, ka pirmās instances tiesas ir noslogotas ar saistību bezstrīdus piespiedu izpildes lietām, nevar būt par pamatu šādu funkciju noņemšanai no tiesas kompetences. Vadoties no ekonomiskajiem apstākļiem Latvijā kā arī pasaulē, ir kritusies cilvēku maksātspēja un līdz ar to pieaudzis neapmierināto kreditoru skaits. Tas ir likumsakarīgs process. Ņemot vērā, ka līdz ar to tiesās ir pieaudzis parāda piedziņu lietu skaits, būtu nepieciešams domāt kā šādus procesu padarīt vienkāršākus un ātrākus. Bezstrīdus institūta atdošana tiesu varai piederīgas institūcijas pārziņā tomēr neatrisinātu parāda piedziņu apjomu un problēmas, kas saistītas ar šī institūta piemērošanu. Pētījumā „Tiesu varas neatkarības un efektivitātes palielināšanas un nostiprināšanas rezerves”¹¹⁷ minēts, ka tiesas pamatuzdevums ir spriest tiesu, t.i., taisnīgi un objektīvi uz tiesību normas bāzes atrisināt konfliktu vai sodīt ļaundari, kurš ar savu darbību apdraudējis sabiedrības locekļus.

Pētījumā minēts, ka „Ievērojamu skaitu no visām darbībām, ko Latvijā šobrīd veic tiesneši, veido lietas, kurās nav ne strīda, ne tiesību pārkāpuma. Tas nozīmē, ka, veicot šīs darbības, tiesnesis nepilda savu pamatuzdevumu, kura veikšanai no kandidāta uz tiesneša amatu tiek prasītas fundamentālas zināšanas un plaša praktiskā pieredze. Kā situāciju raksturo paši tiesneši, ir gadījumi, kuros viņi darbojas kā: "pastkastītes", "klerki". Minētais attiecas tieši uz civilprocesu. Liela daļa aptaujāto respondentu pauž viedokli, ka ir nelietderīgi uzticēt tiesnešiem darbības, kurā tiek prasīts tikai formāls tiesneša akcepts bez iedziļināšanās lietas būtībā. Tas attiecas arī uz saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. /../ Visiem ir skaidrs, ka šīs lietas pēc būtības nepiekrīt tiesai, jo nav tiesas spriešanas funkcija.”¹¹⁸

Darba autore iepriekš minētajam apgalvojuma nevar pilnībā piekrist. Izvērtējot saistību bezstrīdus piespiedu institūtu, ir redzams, ka tiesas spriešanai saistību bezstrīdus lietās ir liela

¹¹⁵ Par tiesu varu: LR likums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1993. 14.janvāris, Nr.1., 17.pants

¹¹⁶ Civilprocesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 3.novembris, Nr.326/330.

¹¹⁷ Osipova S., Strupiņš A., Rieba A., Tiesu varas neatkarības un efektivitātes palielināšanas un nostiprināšanas rezerves. *Jurista Vārds*, 2010. 9.marts, Nr.10(605).

¹¹⁸ Turpat.

nozīme. Formālā attieksme pret šādām lietām noved pie netaisnīgiem tiesas lēmumiem un aizskartām personu interesēm. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildes institūta būtība ir veicināt ātrāku lietu izskatīšanu tiesās. Šī kārtība ir, lai atvieglotu tiesas darbu, ja parāda piedziņas lietā par pamatojumu ir publiski dokumenti vai publiski ieraksti, kas nodrošina izpildāmās saistības paaugstinātu ticamību.

Lietas par saistību bezstrīdus piedziņu, tiesnesis izskata vienpersoniski, baltoties uz iesniegtā pieteikuma un tam pievienoto dokumentu pamata. Līdzīgi tiesnesis rīkojas arī lemjot jautājumu par prasības nodrošinājumu, kur lēmums tiek pieņemts tikai uz vienas puses iesniegtā pieteikuma un tam pievienoto dokumentu pamata.

Pētījumā ir minēts arī pretarguments, ka šādu lietu atrašanās tiesneša kā valsts varas nesēja kompetencē "garantē svaru pieņemtajam lēmumam". Turklāt tiesām tomēr klasiski ir raksturīga ne vien tiesas spriešanas funkcija, bet arī civiltiesiskās apsardzības funkcija, respektīvi, pienākums sekot, vai tiek ievērotas civiltiesisko attiecību dalībnieku tiesības. Lai veiktu šādu funkciju, jābūt apveltītam ar varas elementu, kura trūkst klasiskam notariātam. Līdz ar to varas funkciju nodošana notariātam nozīmētu arī notariāta institūta pamatu maiņu, un jautājums ir - vai tas ir nepieciešams.¹¹⁹

Šim viedoklim arī piekrīt darba autore. Vispirms jau saistību bezstrīdus piespiedu institūta būtība, kā jau iepriekš aprakstīts, tomēr ir saistīta ar tiesas izvērtēšanu un spriešanu par specifiskiem elementiem. Nododot šādu funkciju zvērinātu notāru vai zvērinātu tiesu izpildītāju pārziņā, šie tiesu varai piederošie orgāni tiktu apveltīti ir jaunu funkciju – tiesas spriešanu. Līgumsoda samērīgumu un patērētāju aizskaroši līguma noteikumi, pierādījumu izvērtēšana par brīdinājuma saņemšanu ir uzdevumi, ko savas kompetences ietvaros var veikt tikai tiesa. Zvērināti notāri un tiesu izpildītāji ar šādām tiesībām nav apveltīti. Saskaņā ar LR Satversmes 86. pantu¹²⁰ - tiesu var spriest tikai tie orgāni, kuriem šīs tiesības piešķir likums, un tikai likumā paredzētā kārtībā. Nodot bezstrīdus lietas iepriekš minētajām tiesu varai piederošajām personām, tiktu mainīta tiesu iekārta un tiesa zaudētu savu ekskluzīvo kompetenci – spriest tiesu. Tiesas spriešana ir specifiskas varas forma, kas izšķir strīdus un konfliktus, pamatojoties uz pastāvošajām tiesībām.

Tiesas spriedumam ir likuma spēks un visiem tas ir obligāts un pret to jāizturas ar tādu pašu cieņu kā pret likumu¹²¹, turklāt notariālas akts ir publisks dokuments¹²². Līdz ar to rodas

¹¹⁹ Osipova S., Strupiņš A., Rieba A., Tiesu varas neatkarības un efektivitātes palielināšanas un nostiprināšanas rezerves. *Jurista Vārds*, 2010. 9.marts, Nr.10(605).

¹²⁰ Latvijas Republikas Satversme: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997.13.jūnijs, Nr.143.

¹²¹ Par tiesu varu: LR likums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1993. 14.janvāris, Nr.1., 16.panta 4.punkts.

¹²² Par Latvijas Republikas 1937.gada Notāru likuma spēka atjaunošanu un grozījumiem un papildinājumiem tajā (Notariāta likums): LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1993. 9.jūnijs, Nr.48., 81.pants.

jautājums, vai, nododot saistību bezstrīdus piespiedu institūtu notāru pārziņā, notariālas akts iegūs likuma spēku, vai arī izpildes dokuments kā publisks dokuments varēs tikt apstrīdēts CPL kārtībā? Ja šo priekšlikumu vienīgais mērķis ir atbrīvot tiesas no lielās noslogotības, neizvērtējot visus argumentos, var rasties situācija, ka tiesas tikai papildus noslogos ar lietām, kurās tiek apstrīdēti notariālie akti. Personas, griežoties tiesā savu aizskarto interešu apmierināšanai, vēlas saņemt pretī taisnīgu tiesas nolēmumu, ko tiesa kā augstākais tiesu varas orgāns ir pieņēmis, izvērtējot visu lietā esošos dokumentus. Prof. V.Sinaiskais ir norādījis, ka „tiesas lēmums jeb spriedums nozīmē realizācijas tiesības – piepildījušos taisnību”.¹²³

A.Bitāns ir izteicis atziņu, ka līdz šim pārmaiņas notikušas, lai nodrošinātu tiesnešiem vieglāku lietu izskatīšanu un atvieglotu darbu, nevis rūpējoties par personu tiesību aizsardzību un piekļuvi tiesām.¹²⁴ Tiesas pieejamība ir viens no būtiskākajiem apsvērumiem, kā arī šī institūta pieejamība tās salīdzinoši mazās valsts nodevas apmēra dēļ. Lemjot jautājumi par šī institūta nodalīšanu no tiesas kompetences ir jāskatās arī ekonomiskie apsvērumi. Tieši mazās valsts nodevas dēļ, šis institūts bija ļoti pieejams. Vai tā nodošana notāru pārziņā, būtiski nesadārdzinās saistību bezstrīdus piespiedu kārtību? Kā to norāda G.Bērziņš – ir jāvērtē arī finansiālais aspekts, vai šāda piekritības maiņa neatstās iespaidu uz procesa izmaksām indivīdam? To nedrīkst pieļaut.¹²⁵

Publiskajā telpā ir izskanējis viedoklis, ka zvērināti notāri ir gatavi pārņemt saistību bezstrīdus piespiedu izpildes lietas un profesionālā ziņā ir gatavi papildināt savu pienākumu apjomu.¹²⁶ Tomēr jāatceras, ka arī bezstrīdus gadījumos tiesiskās attiecības ir jāapliecina neatkarīgam un objektīvām subjektam, kas līdz šim bija tiesa. Vai notāru institūts ir nodrošināts ar tādu pašu neatkarības garantiju un objektivitātes līmeni kā tiesa? Zvērinātu notāru oficiālajā mājas lapā ir pamudinājumi „sameklē savu notāru”¹²⁷, kas norāda uz notāra konsultatīvo un privāto dabu. Izvērtējot jautājumu par saistību bezstrīdus lietu nodošanu notāru ziņā ir jāizvērtē daudzi jautājumi, kā piemēram, piekritības jautājums, vai ar saistību aktu varēs iet pie ikviena notāra, vai neveidosies situācija, ka piedziņas lieta tiek skatīta pie vairākiem notāriem vienlaicīgi, vai nav nepieciešams bezstrīdus lietu reģistrs un daudzi citi

¹²³ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 14.maija spriedums lietā Nr. SKC-212.

¹²⁴ Gailīte D., Pleps J., Pārmaiņas tiesu varā ir vajadzīgas, bet tās nenāks viegli. *Jurista Vārds*, 2010. 9.marts, Nr.10 (605).

¹²⁵ Vai tiesas ir atbrīvotas no „tehnisku” lietu izskatīšanas. Lietpratēji vērtē notāru vēlmi pārņemt bezstrīdus lietas. *Jurista Vārds*, 2010. 16.februāris, Nr.7(602).

¹²⁶ Pilsētiece I., Jauns piedāvājums, kā atvieglot tiesas un samazināt lietu skaitīšanas termiņus. *Jurista Vārds*, 2010. 16.februāris, Nr.7(602).

¹²⁷ Latvijas Zvērinātu notāru mājas lapa. www.latvijasnotars.lv, aplūkota 2010.gada 12.maijā.

jautājumi. Šie jautājumi ir rūpīgi jāizvērtē ne tikai notāru vidū, bet arī politiķu, tiesnešu, advokātu, kreditoru un parādnieku starpā.

Tiesību zinātnieks J.Rozenbergs min, ka ja pieteikumā nav visi likumā noteiktie rekvizīti vai nav pievienoti visi nepieciešamie dokumenti, tiesnesis atstāj pieteikumu bez virzības un nosaka termiņu šo trūkumu novēršanai saskaņā ar CPL 133.pantu.¹²⁸ Šādu tiesneša lēmumu saskaņā ar CPL 133.pantu otro daļu var pārsūdzēt likumā noteiktajā kārtībā iesniedzot blakus sūdzību. Turpretim, ja ir CPL 132.panta pirmajā daļā minētie apstākļi un strīds nav pakļauts šai tiesai, vai pieteikumu iesniegusi persona, kurai nav prasības tiesības vai citi šajā pantā minētie nosacījumi, tiesnesis atsakās pieņemt pieteikumu tiesvedībā.¹²⁹

Minētajam apalvojam, gan nevar pilnībā piekrist, jo, kā to nosaka 405.panta ceturrtā daļa, ja pieteikumam nav pamats, tiesnesis pieņem lēmumu par tā noraidīšanu, nevis par atstāšanu bez virzības. CPL 405.panta pirmā daļa nosaka, ka tiesnesis septiņu dienu laikā no pieteikuma saņemšanas dienas vienpersoniski izlemj par pieteikumu, pamatojoties uz iesniegto pieteikumu un tam pievienotajiem dokumentiem. Līdz ar to, šo septiņu dienu laikā tiesnesim ir jāpieņem kāds no CPL 405.pantā minētajiem lēmumiem. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas tiesvedības mērķis ir ātrs tiesas process, nosakot, vai saistība nododama piespiedu izpildei, vai nē.

Saskaņā ar CPL 540.panta 4.punktu, lēmuma par pieteikuma apmierināšanu izpildīšanai nav nepieciešams izdot kādu atsevišķu izpildu dokumentu, jo pats lēmums tiek uzskatīts par izpildu dokumentu. Līdz ar to, kreditors ar tiesneša lēmumu var griezties pie tiesu izpildītāja lēmuma piespiedu izpildei. Saskaņā ar Tiesu izpildītāju likuma¹³⁰ 73.panta pirmās daļas 6.punktu Zvērinātam tiesu izpildītājam ir pienākums veikt amata darbības, lai izpildītu tiesas un citu institūciju vai amatpersonu nolēmumus, tajā skaitā lēmumus par saistību piespiedu izpildi.

Lēmumu par saistības nodošanu piespiedu izpildīšanai, tiesnesis triju dienu laikā nosūta pieteicējam un parādniekam. Līdz ar to, tikai tagad parādnieks saņem informāciju, ka kreditors pret viņu ir vērsies tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Lēmumu tiesnesis nosūta uz pieteicēja norādīto parādnieka adresi, saskaņā ar CPL 6.nodaļas noteikumiem. CPL 56.panta pirmā daļa nosaka, ka tikai pavēsti obligāti sūta ierakstītā pasta sūtījumā. Saskaņā ar iepriekš minētā panta otro daļu, citus tiesas dokumentus, tajā skaitā arī lēmumus, pēc tiesas ieskata var nosūtīt arī ar vienkāršo pasta sūtījumu.

¹²⁸ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. 562.lpp.

¹²⁹ Turpat, 562.lpp.

¹³⁰ Tiesu izpildītāju likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002.13.novembris, Nr. 165(2740).

Eiropas Kopienas Padomes Regula (EK) Nr. 1348/2000 par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs,¹³¹ nosaka, ka katrai dalībvalstij ir jāraugās veids kāda adresātam tiks nodoti tiesas dokumenti. Latvija šādu dokumentu nodošanai ir izvēlējusies Latvijas Pasta pakalpojumus. Tomēr lielākā problēma ar ko šeit nākas sastapties, ir personu nepieejamība. Iepazīstoties ar saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas lietām, nācās secināt, ka nereti tiesas parādniekiem adresētos lēmumus ir saņēmušas atpakaļ. Līdz ar to ir pieņemams, ka parādnieks par parāda piedziņas procedūru un tās iznākumu nav pat informēts. Iemesli tam var būt dažādi, gan parādnieka atrašanās vietas maiņa, deklarētās vai juridiskās adreses nomaiņa, gan apzināta neiešana uz pastu. Tomēr tiesas kompetences ietvaros būtu jāpārlicinās vai pieteicējs ir norādījis pareizu parādnieka adresi, saskaņā ar publiskajos reģistros pieejamo informāciju. Ja ir neatbilstība ar Iedzīvotāju reģistrā vai Uzņēmumu reģistrā norādīto adresi un pieteicēja minēto adresi, pieteicējam būtu jāpamato adrešu neatbilstību.

¹³¹ Padomes Regula (EK) Nr. 1348/2000 (200.gada 29.maijs) par tiesas un ārpustiesas civillietu un komerclietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs, <http://eur-lex.europa.eu>, (aplūkots 2010.gada 10.maijā).

6. SAISTĪBU PIESPIEDU IZPILDĪŠANAS APSTRĪDĒŠANAS KĀRTĪBA

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildes lēmums par saistību nodošanu piespiedu izpildei ir nepārsūdzams, tas saskaņā ar CPL 405.panta trešo daļu stājas spēkā nekavējoties un tam ir izpildu dokumenta spēks. Lēmumu var apstrīdēt CPL 406.panta kārtībā, sešu mēnešu laikā ceļot prasību pret kreditorā vispārējās prasības tiesvedības kārtībā. Tā ir viena no būtiskākajām bezstrīdus piespiedu institūta pazīmēm.

Saistību bezstrīdus piespiedu izpildes procesa mērķis ir ātrāka un lētāka lietas izskatīšana. Ja likumdevējs būtu paredzējis iespēju lēmumus pārsūdzēt, diez vai varētu runāt par ātru pieteikuma izskatīšanu. Tiesu noslogotības dēļ blakus sūdzības nosūtīšana otrās instances tiesai un saņemšana atpakaļ var ilgt no diviem mēnešiem līdz pat pusgadam un vairāk. Līdz ar to zustu saistību bezstrīdus piespiedu izpildes procesa būtība – šis process vairs nebūtu ne ātrs, ne arī lēts.

Bet vai lēmumu nepārsūdzēšana nav pretrunā ar LR Satversmes 92.pantu¹³² kas garantē katram tiesības aizstāvēt savas tiesības un likumiskās intereses taisnīgā tiesā? Ar līdzīgu jautājumu vairāki pieteicēji ir griezušies Satversmes tiesā un 2010.gada 17.maijā Satversmes tiesa spriedumā Nr. 2009-93-01¹³³ ir izvērtējusi CPL 400.panta pirmās daļas 1.punkta un 405.panta pirmās un trešās daļas atbilstību LR Satversmes 92.pantam.

Lai izvērtētu, vai iepriekš minētās CPL normas kā zemāka juridiska spēka tiesību normas atbilst LR Satversmes 92.pantam kā augstāka juridiska spēka tiesību normai, jānoskaidro, ko nozīmē “taisnīga tiesa” un vai visos gadījumos tas ietver tiesības pārsūdzēt tiesas nolēmumus otrajā instancē.

Kā uz to norāda LR Satversmes tiesa - ja rodas šaubas par Satversmē ietvertas cilvēktiesību normas saturu, tā tulkojama pēc iespējas atbilstoši interpretācijai, kāda tiek lietota starptautisko cilvēktiesību normu piemērošanas praksē.¹³⁴ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencijas (turpmāk – Konvencija) 6.pants¹³⁵ nosaka, ka *Ikvienam ir tiesības, nosakot civilo tiesību un pienākumu vai viņam izvirzītās apsūdzības krimināllietā pamatojumu, uz taisnīgu un atklātu lietas savlaicīgu izskatīšanu neatkarīgā un objektīvā ar likumu noteiktā tiesā.* Satversmes tiesa norāda, ka Eiropas Cilvēktiesību tiesa (turpmāk – Cilvēktiesību tiesa) vairākos spriedumos ir atzinusi, ka Konvencijas 6.pantā nav

¹³² Latvijas Republikas Satversme: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997.13.jūnijs, Nr.143.

¹³³ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā 2009-93-01.

¹³⁴ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr. 2001-08-01.

¹³⁵ Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību aizsardzības konvencija. *Latvijas Vēstnesis*, 1997. 13.jūnijs, Nr.143.

tieši norādītas tiesības uz apelācijas pieejamību un vienīgais precīzi formulētais nosacījums par apelāciju ietverts Konvencijas septītā protokola 2.pantā, kas garantē minētās tiesības tikai kriminālās tiesvedības gadījumos. [sk. *Human Rights. The 1998 Act and the European Convention. Sweet & Maxwell, London, 2000, p.231 un Cilvēktiesību tiesas spriedumus lietās Delcourt v. Belgium (1970) un Belgian Linguistic case (1968)*] Cilvēktiesību tiesa ir atzinusi, ka Konvencijas 6.pants neuzliek par pienākumu visos gadījumos ieviest apelācijas tiesu sistēmu. Ieviešot apelācijas tiesu sistēmu, valsts savā nacionālajā likumā var noteikt lietu kategorijas, kurām pārsūdzība apelācijas instancē nav paredzēta.¹³⁶ Līdz ar to, kā to norāda Satversmes tiesa - Satversmes 92.pants tulkojams, ņemot vērā Konvencijas 6.panta interpretāciju Cilvēktiesību tiesas praksē, tā spriedumos Cilvēktiesību tiesa esot atzinusi, ka tiesības pārsūdzēt tiesas spriedumu neesot ietvertas Konvencijas 6.pantā.¹³⁷

Arī citas Latvijai saistošās starptautiskās cilvēktiesību normas nesatur prasību nodrošināt iespēju izskatīt ikvienu civillietu augstākas instances tiesā. ANO Starptautiskā pakta par pilsoņu un politiskajām tiesībām¹³⁸ 14.panta 5.punkts nodrošina tiesības uz pārsūdzību vienīgi krimināllietās. Iepriekš minētā panta pirmā daļa nosaka, ka visas personas ir vienlīdzīgas tiesu un tribunāla priekšā. Katram ir tiesības, ja tiek izskatīta jebkura viņam uzrādītā kriminālpārsūdzība vai noteiktas viņa tiesības un pienākumi kādā civilprocesā, uz to, lai lietu taisnīgi un publiski izskatītu kompetenta, neatkarīga un objektīva tiesa, kas izveidota saskaņā ar likumu.

2002.gada 5.marta spriedumā Nr. 2010-10-01 Satversmes tiesas norāda, ka Satversmes 92.pantā minētais jēdziens “taisnīga tiesa” ietver divus aspektus, proti, “taisnīga tiesa” kā neatkarīga tiesu varas institūcija, kas izskata lietu, un “taisnīga tiesa” kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs process, kurā šī lieta tiek izskatīta. Pirmajā aspektā šis jēdziens tulkojams sasaistē ar Satversmes 6.nodaļu, otrajā – sasaistē ar tiesiskas valsts principu, kas izriet no Satversmes 1.panta. Satversmes 92.pants paredz gan pienākumu izveidot attiecīgu tiesu institūciju sistēmu, gan arī pienākumu pieņemt attiecīgas procesuālās normas.¹³⁹ Taisnīga tiesa kā pienācīgs, tiesiskai valstij atbilstošs tiesas process aptver vairākas savstarpēji saistītas tiesības.¹⁴⁰

¹³⁶ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr. 2001-08-01.

¹³⁷ Turpat.

¹³⁸ ANO Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, pieņemts 1966. gada 16. decembrī, stājies spēkā 1976. gada 23. martā, Latvija nosūtījusi depozitārijam 1992. gada 24. martā, <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/pptpakc.htm>, (aplūkots 2010.gada 15.maijā).

¹³⁹ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 5.marta spriedums lietā Nr. 2001-10-01.

¹⁴⁰ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2008.gada 5.novembra spriedums lietā Nr. 2008-04-01.

Tādējādi jēdziens “taisnīga tiesa” ne starptautisko cilvēktiesību dokumentu, ne Satversmes 92.panta izpratnē negarantē tiesības ikvienu civillietu pārsūdzēt apelācijas instancē,¹⁴¹ līdz ar to arī iepriekš minētos lēmumus bezstrīdus piespiedu izpildīšanas procesā.

Šaubas var rasties, vai saistību bezstrīdus piespiedu izpildes institūts nodrošina procesuālo vienlīdzību starp pusēm, ņemot vērā to, ka parādniekam nav bijusi iespēja izteikt tiesai savus iebildumus un minētais process neparedz lēmuma pārsūdzēšanu. Satversmes tiesa norāda, ka Satversmes 92.panta mērķis ir nodrošināt taisnīgumu, izmantojot procedūru tiesā. Tiesības uz taisnīgu tiesu ietver divus aspektus – institucionālo (piemēram, tiesas neatkarību un objektivitāti) un procedūras aspektu (piemēram, pienācīgu lietas izskatīšanu). Turklāt Konvencijas 6.pants sasaistē ar 5.pantu cita starpā uzliek valstīm sevišķu pozitīvu pienākumu, saskaņā ar kuru tām jāizveido un jā saglabā institucionālās infrastruktūras, kas nepieciešamas taisnīgas tiesas realizēšanai, kā arī jāizsludina un jāievieš tiesību normas, kas garantē, ka pati procedūra ir taisnīga un objektīva.¹⁴²

Tiesu sistēmā tiesības uz lietas izskatīšanu apelācijas instancē ir viens no pamatnoteikumiem civillietās, kuras izspriežamas prasības tiesvedības kārtībā. Apelācijas mērķis ir novērst iespējamās kļūdas, ko pirmās instances tiesa varētu būt pieļāvusi, izskatot lietas par aizskartām personas tiesībām un ar likumu aizsargātām interesēm. Tomēr likums nosaka ne tikai prasības tiesvedību, bet arī no tās atšķirīgus tiesvedības veidus: sevišķo tiesāšanās kārtību un saistību izpildīšanu bezstrīdus kārtībā.¹⁴³

Kā būtisks apsvērums ir arī jāmin, ka Satversmes tiesa spriedumos ir norādījusi, ka tiesības vērsties tiesā, ir cilvēktiesības, bet tās nevar uzskatīt par absolūtām.¹⁴⁴ Līdz ar to, arī pārsūdzības tiesības nevar uzskatīt par absolūtām. Ja persona ir piekritusi noslēgt saistību aktu, kura izpilde pieļaujama saistību bezstrīdus piespiedu kārtībā, tā ir piekritusi ierobežot savas tiesības. Šādu piekrišanu nevar uzskatīt par personas brīvās gribas ierobežojumu.

Satversmē ietvertās normas tulkojamas sistēmiski, tāpēc pieņēmums, ka Satversmes 92. pantā paredzētajām personas tiesībām vispār nevar noteikt ierobežojumus, nonāktu pretrunā gan ar Satversmē garantētajām citu personu pamattiesībām, gan arī ar citām Satversmes normām.¹⁴⁵ Lai pamattiesību ierobežojums atbilstu Satversmei, tam jābūt noteiktam ar likumu, attaisnotam ar leģitīmu mērķi, kā arī proporcionālam jeb samērīgam ar šo mērķi. Arī zinātniskajā literatūrā norādīts, ka atkāpes no pušu līdztiesības ir pieļaujamas

¹⁴¹ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr. 2001-08-01.

¹⁴² Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 5.marta spriedums lietā Nr. 2001-10-01.

¹⁴³ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr. 2001-08-01.

¹⁴⁴ Turpat.

¹⁴⁵ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 30.marta spriedums lietā Nr. 2010-85-01.

tikai tādā gadījumā, ja tām ir objektīvs un saprātīgs pamatojums.¹⁴⁶ Satversmes tiesa ir atzinusi, ka mērķis nodrošināt strīdu ātrāku un efektīvu izskatīšanu, mazinot tiesu noslogotību, atzīstams par leģitīmu mērķi Satversmes 92. pantā noteikto tiesību ierobežošanas gadījumā.¹⁴⁷

Satversmes tiesa 2010.gada 17.maija spriedumā Nr. 2009 – 93-01 norāda, ka saistību bezstrīdus kārtības mērķis ir nevis regulēt strīdus par tiesībām, bet noteikt vienkāršotu un paātrinātu parāda piedzīšanas procesu, veicināt apgrozību un vienkāršot parāda piedziņu nesarežģītās un neapstrīdamās lietās, aizsargājot citu personu tiesības. Spriedumā Satversmes tiesa dod saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūta definīciju nosakot, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ir civilprocesa tiesību institūts, kas nodrošina vienkāršotu un paātrinātu parāda atgūšanas procesu. Tas ir vērsts uz civiltiesiskās apgrozības veicināšanu un lietas izskatīšanas vienkāršošanu.¹⁴⁸

Satversmes tiesa spriedumā norāda, ka tiesības uz taisnīgu tiesu ierobežojamas, ja to prasa svarīgu sabiedrības interešu aizsardzība un ja tiek ievērots samērīguma princips un tam ir leģitīms mērķis. Satversmes tiesa ir secinājusi, ka jēdziens „aizstāvēt tiesības” Satversmes 92.panta izpratnē nozīmē, nevis tiesības uz neierobežoti ilgu tiesas procesu, bet gluži otrādi, tiesības uz procesu, kuram saprātīgā laikā jānoslēdzas ar spēkā stājušos tiesas spriedumu. Mērķis nodrošināt lietu ātrāku izskatīšanu, mazinot tiesas noslogotību, var tikt atzīts par leģitīmu mērķi Satversmes 92.panta noteikto tiesību ierobežošanas gadījumā.¹⁴⁹ Papildus Satversmes tiesa norāda, ka sacīkstes princips saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūtā tiek atlikts uz vēlāku laiku, jo tiek prezumēts, ka strīda nav. Uz to zināmā mērā norādot arī terminoloģija, jo procesa dalībnieki ir pieteicējs (kreditors) un parādnīks, nevis prasītājs un atbildētājs.¹⁵⁰

Taisnīguma ievērošana ir jānodrošina tiesnesim, kuram, izvērtējot iesniegtos pierādījumus un pamatojoties uz likumu, arī jāpieņem atbilstošs nolēmums. Toties Satversmes 89.panta pirmajā teikumā ir ietverts pilnvarojums likumdevējam pieņemt likumus, kas piešķirtu konkrētām valsts institūcijām tiesas spriešanas funkciju, kā arī pieņemt procesuālos likumus, kas noteiktu tiesas spriešanas kārtību. Tātad likumdevējs ir tiesīgs ar likumu noteikt, kādas lietas ir katras tiesu iestādes kompetencē un cik instancēs dažādu kategoriju lietas ir skatāmas. Tomēr jāņem vērā, ka pastāv cieša saikne starp tiesu

¹⁴⁶ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. 34.lpp.

¹⁴⁷ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 30.marta spriedums lietā Nr. 2010-85-01.

¹⁴⁸ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā 2009-93-01.

¹⁴⁹ Turpat.

¹⁵⁰ Turpat.

struktūru un iespēju nodrošināt tiesības uz taisnīgu tiesu, jo taisnīgumu nevar skatīt izolēti no efektivitātes. Tādējādi, lai veicinātu lietu ātrāku un efektīvāku izskatīšanu, valsts var noteikt īpašu procesa veidu.¹⁵¹

Kopumā jāsecina, ka CPL 405.pantā minētais ierobežojums apstrīdēt saistību bezstrīdus piespiedu izpildes lēmumu, abām pusēm vienādi neparedz tiesības to pārsūdzēt. Minētais ierobežojums ir noteikts ar mērķi padarīt ātrāku un efektīvāku civiltiesisko strīdu izskatīšanas kārtību tiesā. Lai arī atbildētājam nav dotas tiesības iesniegt paskaidrojumus, ierobežojums būtu uzskatāms par samērīgu, jo darījumu par kuru izpildi var iesniegt šādu pieteikumu, ir notariāli apliecināti un/vai zemesgrāmatā ierakstīti, tamdēļ attiecībā uz dalībnieku gribu visdrīzāk nav apšaubāmi. Otrkārt saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas process paredz parādnieka brīdināšanu, tamdēļ brīdinājuma saņemšanas brīdī, parādnieks var aizstāvēt savas tiesības civiltiesiskā kārtā vai pārrunu ceļā ar kreditoru.

Papildus jāmin, ka likums paredz parādniekam aizstāvēt savas tiesības. Ja prasījums nav pamatots pēc būtības, var apstrīdēt tiesas lēmumu CPL 406.panta kārtībā, kā arī likums paredz iespēju pārbaudīt lēmuma likumību un pamatotību, ja tas nav pārsūdzēts tādu iemeslu dēļ, kuri nav atkarīgi no lietas dalībniekiem. Par šādu iemeslu var uzskatīt gadījumu, kad likums neparedz pirmās instances tiesas nolēmumu pārsūdzēt apelācijas instancē. CPL 483-485.pants nosaka kārtību, kādā Augstākās tiesas priekšsēdētājs, Senāta Civillietu departamenta priekšsēdētājs vai ģenerālprokurors var iesniegt protestu par spēkā stājušos tiesas nolēmumu. Pamats protesta iesniegšanai par spēkā stājušos tiesas nolēmumu ir būtiski materiālo vai procesuālo tiesību normu pārkāpumi, kas konstatēti lietās, kuras ir izskatītas tikai pirmās instances tiesās, ja tiesas nolēmums nav pārsūdzēts likumā noteiktajā kārtībā no lietas dalībnieku neatkarīgu iemeslu dēļ. Turklāt protesta iesniegšanas termiņš ir 10.gadi. Lai gan tieši nav noteiktas šādas personas tiesības, tas izriet no minēto normu iztulkošanas un judikatūras. Līdz ar to šī varētu būt pieteicēju iespēja pārbaudīt tiesu pieņemto lēmumu pamatotību un likumību, ja ir pieļauti būtiski materiālo vai procesuālo normu pārkāpumi. Tomēr Satversmes tiesa arī norāda, ka protesta iesniegšana nav uzskatāma par pārsūdzību tās tradicionālajā izpratnē, jo nedod personai tiesības pašai iesniegt sūdzību tiesā.¹⁵²

Vai tiesas pieļautie tiesību normu pārkāpumi ir vai nav būtiski, tas ir fakta jautājums, kas katrā konkrētā gadījumā jāizlemj amatpersonai, kura protestu iesniedz, un tiesai, kura to izskata. Katrā ziņā tiem jābūt tādiem, kas noveduši vai varēja novest pie nepareizas lietas izspriešanas pēc būtības vai atsevišķa jautājuma nepareizas izlemšanas.

¹⁵¹ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā 2009-93-01.

¹⁵² Turpat.

Jāņem vērā tas, ka konstitucionālo tiesību ietvaros, analizējot tiesības uz taisnīgu tiesu, jēdzienus “pārsūdzēt” un “pārsūdzība” parasti lieto nozīmē “pārsūdzēt augstākā instancē” Savukārt civilprocesuālajās tiesībās jēdzienu “pārsūdzēt” lieto ne vien attiecībā uz lēmuma pārsūdzēšanu augstākā tiesu instancē, bet arī attiecībā uz iebildumu celšanu tajā pašā tiesu instancē.¹⁵³ CPL 406.pantā minēta apstrīdēšanas kārtību, ko darba autore sīkāk aprakstīt darba turpinājumā.

Bezstrīdus saistību izpildīšanas procesa izskatīšanas kārtība atšķiras no prasības tiesvedības kārtībā izskatāmajām lietām, jo tajā nav strīda par tiesībām. Ja strīds pastāv, tad šī lieta izskatāma, ceļot prasību tiesā. Bez tam šim procesam nav mērķis regulēt strīdus par tiesībām, bet gan nodrošināt neapstrīdēto kreditoru tiesību aizsardzību. Šis process ir specifisks un atšķiras no vispārējās civilprocesuālās kārtības. Saistību bezstrīdus procesā tiek novērsta ne tikai lietas izskatīšanas novilcināšana, bet tā izskatīšana ir daudz lētāka un tiek ievērots laika ekonomijas princips – ātra pieteikuma izskatīšana, lai pēc iespējas atvieglotu tiesu darbu un ātrāk stātos spēkā tiesas nolēmums.

Ja minētās lietas tiktu izskatītas prasības tiesvedības ietvaros, tas būtiski noslogotu tiesas un pagarinātu visu lietu izskatīšanas termiņus. Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana ļauj efektīvi īstenot parāda piedziņu, bet gadījumiem, kad rodas strīds par pašu saistību, ir paredzēta kārtība, kādā saistību var apstrīdēt tiesā. Apstrīdētajās normās noteiktie personu pamattiesību ierobežojumi ir samērīgi, jo labums, ko iegūst sabiedrība, ir lielāks par indivīdam nodarīto zaudējumu.¹⁵⁴

6.1. Apvērsuma prasība

CPL 406.pants nosaka, ka, ja parādnieks uzskata, ka kreditora prasījums nav pamatots pēc būtības, viņš sešu mēnešu laikā no lēmuma noraksta nosūtīšanas dienas var celt prasību pret kreditoru, lai pastrīdētu prasījumu. Prasība ceļama šajā likumā noteiktajā kārtībā. Ceļot prasību, parādnieks var lūgt apturēt bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, bet, ja piedzinējs šādā kārtībā jau saņēmis apmierinājumu – lūgt nodrošināt prasību.

Pret parādnieka vērsto saistības bezstrīdus piespiedu izpildi viņš var apstrīdēt prasības tiesvedības kārtībā. Atkarībā no tā, vai tiesneša lēmums par saistības bezstrīdus piespiedu izpildi uz tās apstrīdēšanas brīdi ir izpildīts, vai nav, parādnieks var izmantot savu tiesību un likumīgo interešu aizsardzībai vienu no divām iespējamām prasībām. Ja tiesneša lēmums vēl

¹⁵³ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā 2009-93-01.

¹⁵⁴ Turpat.

nav izpildīts, parādnieks var celt tiesā t.s. apvērsuma prasību, lūdzot atcelt tiesneša lēmumu, atbrīvojot no saistības piespiedu izpildes un pret viņu vērsto prasījumu noraidīt. Ja tiesneša lēmums izpildīts, parādnieks iesniedz atpakaļ izpildīšanas prasību, lūdzot turklāt vēl piedzīt no kreditora visu to atpakaļ, ko viņš saņēmis saistības piespiedu izpildes rezultātā.¹⁵⁵

No likuma izriet nosacījums, ka parādnieks prasību pēc būtības var celt un lūgt apturēt saistību piespiedu izpildīšanu pēc lēmuma pieņemšanas. Bet ja prasība ir celta pirms saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas nodošanas tiesai un lēmuma pieņemšanas, vai tās ietvaros var lūgt apturēt saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu?

Līdz ar to rodas jautājums, vai parādnieka celtā prasība pret kreditoru pirms saistību izpildes tiesas ceļā ir uzskatāma par apvērsuma prasību? Iepriekš darbā runājot par pieteikuma atstāšanu bez virzības, tika apskatīta civillietā,¹⁵⁶ kur tiesnesis, pirms pieteikuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu celtu prasības pieteikumu, uzskatīja par pietiekošu pamatu, lai pieteikumu noraidītu, uzskatot, ka starp pusēm ir strīds. Tomēr jāatzīst, ka tas bija gadījums, kad atbildētājs uzzināja par iesniegto pieteikumu no paša pieteicēja, līdz ar to varēja informēt tiesu par strīda esamību starp pusēm un iepriekš iesniegto prasības pieteikumu. Tomēr saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas procesā tiesa neizformē parādnieku par iesniegto pieteikumu. Parādnieks par minēto procesu uzzina tikai tad, kad saņem lēmumu par saistību nodošanu piespiedu izpildīšanai un tas ir stājies spēkā.

Kā uz to norāda Satversmes tiesa, CPL 404. pants garantē parādniekam tiesības celt iebildumus pret saistību bezstrīdus piespiedu izpildes kārtību un šāda strīda gadījumā izšķirt to prasības tiesvedības ietvaros. Šāda kārtība nodrošina ātrāku lietas izskatīšanu, jo strīda gadījumā parādnieks var celt iebildumus vēl pirms saistības bezstrīdus piespiedu izpildes. Ja parādniekam būtu iespēja saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas procesa ietvaros informēt tiesnesi par strīdu, tad, apturot vai atliekot saistības izpildi un ļaujot izšķirt strīdu, saistību izpildes termiņš tiktu atlikts un tāad būtiski pagarinātos. To nevarētu uzskatīt par efektīvāku līdzekli salīdzinājumā ar parādnieka tiesībām savus iebildumus darīt zināmus kreditoram uzreiz pēc brīdinājuma saņemšanas, respektīvi, pirms saistību bezstrīdus piespiedu izpildes uzsākšanas.¹⁵⁷

Tomēr likums neparedz kreditoram pienākumu obligāti tiesai par pušu starpā radušos strīdu un celto prasību paziņot. Kā jau minēts darba 1.nodaļā, bezstrīdus nosacījums ir ietverts

¹⁵⁵ Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. 563.lpp.

¹⁵⁶ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 2010.gada 19.janvāra lēmums lietā Nr.3-12/255/9,2010.g.

¹⁵⁷ Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā 2009-93-01.

tikai panta nosaukumā un izriet no likuma mērķa, bet ne no pantā teiktā. Lai rastu atbildi uz iepriekš izvirzīto jautājumu, jāaplūko tiesu prakse.

Pieteicējs (turpmāk tekstā – Banka) Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesā iesniedza pieteikumu par saistību bezstrīdus izpildīšanu pret parādnieku (turpmāk tekstā – Uzņēmums), lūdzot tiesu nodot saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai saistību, kas izriet no starp pusēm noslēgtā Kredīta līguma. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa 2009.gada 8.septembrī¹⁵⁸ pieņēma lēmumu pieteikumu apmierināt un nodot saistību bezstrīdus piespiedu izpildei Bankas prasību pret Uzņēmumu.

Uzņēmums jau iepriekš, 2009.gada 8.aprīlī, Rīgas apgabaltiesā bija iesniedzis prasības pieteikumu pret Banku par atsvabināšanu no nokavējuma saistībām atliekot aizdevuma atmaksas termiņu, kas izriet no starp pusēm noslēgtā Kredīta līguma. Saņemot Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesas 2009.gada 8.septembra lēmumu, Uzņēmums Rīgas apgabaltiesā iesniedza prasības pieteikuma papildinājumus, lūdzot pieņemt lēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas apturēšanu. Rīgas apgabaltiesa 2009.gada 8.oktobrī pieņēma lēmumu¹⁵⁹ pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu noraidīt. Tiesa savā lēmumā min, ka CPL 406.panta pirmā daļa nosaka, ka, ja parādnieks uzskata, ka kreditora prasījums nav pamatos pēc būtības, viņš sešu mēnešu laikā no lēmuma noraksta nosūtīšanas dienas var celt prasību pret kreditoru, lai apstrīdētu prasījumu. Prasība ceļama CPL noteiktajā kārtībā. No prasības pieteikuma izriet, ka prasītājs neapstrīd savu prasību pēc būtības, jo nav apstrīdēts Kredīta līgums kā tāds, tikai lūgts atsvabināt no līguma izrietošo saistību izpildes nokavējuma neizdevīgajām sekām, atliekot aizdevuma samaksas termiņu. Par Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 8.oktobra lēmumu Uzņēmums iesniedza blakus sūdzību. LR augstākās tiesas Civillietu tiesas palāta 2009.gada 16.oktobrī¹⁶⁰ blakus sūdzību noraidīja un Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesneša 2009.gada 8.oktobra lēmumu atstāja negrozītu, norādot, ka Uzņēmums nav apstrīdējis prasījumu, jo nav apstrīdēts Kredīta līgums. Civillietu tiesas palāta atzīst, ka pieteikums atsvabināt no līguma izrietošo saistību izpildes nokavējuma neizdevīgajām sekām uz laiku un pagarināt termiņu, nav atzīstams par kreditora prasījumu, kas ir apmierināts ar tiesneša lēmumu un nodot bezstrīdus piespiedu izpildei, apstrīdēšanu pēc būtības. Tā kā nav celta prasība par kreditora prasījuma apstrīdēšanu CPL 406.panta kārtībā, nav pamats lemt jautājumu par bezstrīdus piespiedu izpildīšanas apturēšanu.

¹⁵⁸ Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 2009.gada 8.septembra lēmums lietā Nr.3-12/3789/1, 2009.g.

¹⁵⁹ Rīgas apgabaltiesas 2009.gada 8.oktobra lēmums lietā Nr.C04238409, C-2384-09/7.

¹⁶⁰ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesas palātas 2009.gada 16.oktobra lēmums lietā Nr. PAC-2184.

Uzņēmums sekojoši griezās Rīgas apgabaltiesā ar prasības pieteikumu par kreditora prasījuma apstrīdēšanu un pieteikuma par bezstrīdus piespiedu izpildes apturēšanu CPL 406.panta otrās daļas kārtībā. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas tiesnese 2010.gada 3.martā¹⁶¹, pamatojoties uz CPL 406.pantu, pieņēma lēmumu pieteikumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas apturēšanu apmierināt. Rodas jautājums, vai šis lēmums ir apstrīdams? Ja vadās no CPL 405. un 406.panta, tad secināms, ka tie ir vienīgie panti CPL, kas regulē lēmumu par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, tā stāšanos spēkā un apstrīdēšanu, un šie panti neparedz iespēju pārsūdzēt lēmumu, ar kuru apturēta saistības piespiedu izpildīšana. Līdz ar to uzskatāms, ka Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 3.marta lēmums nav pārsūdzams.

No iepriekš minētajiem tiesu lēmumiem izriet, ka prasību CPL 406.panta kārtībā var celt tikai pēc lēmuma par saistību nodošanu bezstrīdus piespiedu izpildīšanai. Gramatiski tulkojot CPL 406.pantu, var izveidoties situācija, kurā atkārtoti tiek celta prasība, kas pēc būtības ir tāda pati, kā jau iepriekš celta prasība, tikai formāli pievienojot klāt arī norādi uz veikto piedziņu saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtībā. Tomēr šādā gadījumā saskaņā ar CPL 132.panta pirmās daļas 4.punktu, tiesai ir pamats atteikt pieņemt prasības pieteikumu, ja tās pašas vai citas tiesas tiesvedībā ir lieta par strīdu starp tām pašām pusēm, par to pašu priekšmetu un uz tā paša pamata.

CPL 406.panta pirmā daļa nosaka, ka ja parādnieks uzskata, ka kreditora prasījums nav pamatots pēc būtības, viņš var celt prasību pret kreditoru, lai apstrīdētu prasījumu. Vadoties pēc likuma mērķa, parādniekam ir tiesības celt prasību, ja uzskata, ka kreditora prasījums nav pamatots. Likums neparedz, ka kreditora prasījuma apstrīdēšana pēc būtības ir iespējama, vienīgi ceļot prasību par paša darījuma, uz kura pamata saistība radusies, atzīšanu par spēkā neesošu vai atcelšanu. Arī J.Rozenbers uzskata, ka parādnieks var celt tiesā t.s. apvērsuma prasību un lūgt atbrīvot no saistību piespiedu izpildes un pret viņa vērsto prasījumu noraidīt.¹⁶² Līdz ar to darījuma spēkā esamības apstrīdēšana nevar tikt uzskatīta par vienīgo kreditora prasījuma apstrīdēšanas veidu CPL 206.panta pirmās daļas izpratnē. Par prasījuma apstrīdēšanu pēc būtības ir uzskatāma jebkāda prasības celšana, kas izbeidz bezstrīdus piespiedu izpildīšanai nodotās saistības izpildīšanas pienākumu. Arī F.Konradi ir minējis, ka „Atbildētājs, pret kuru vērsta piespiedu izpildīšana pēc akta, nav spiests celt obligatoriski prasību taisni par atsvabināšanu no piedzenuma, bet viņš savu prasību var formulēt arī citādi,

¹⁶¹ Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 3.marta lēmums lietās Nr. C04228310, arhīva Nr. C-2283/12, 2010.gads.

¹⁶² Civilprocesa likuma komentāri. Trešais pildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006. 563.lpp.

pie kam tikai prasāms, lai šī prasība tiktu vērsta uz piedzinēja prasījuma apgāšanu pēc būtības.”¹⁶³

Likumā nav skaidri noteikts, vai ceļot apvērsuma prasību ir vai nav jālūdz atcelt iepriekš pieņemto lēmumu. Vadoties no CPL normām ir secināms, ka nav pamatots lūgums atcelt iepriekš pieņemto lēmumu par saistību piespiedu izpildīšanu. Visupirms, lēmums par saistību nodošanu piespiedu izpildīšanai ir stājies spēkā. Otrām kārtām, tādejādi var veidoties absurda situācija, ka rajona (pilsētas) tiesa atceļ savas vai citas rajona (pilsētas) tiesas lēmumu. Arī LR Augstākās tiesas Senāts 2009.gada 11.februāra spriedumā lietā Nr. SKC-47¹⁶⁴, norādījis, ka Civillietu tiesu palātai nebija likumīga pamata atcelt Madonas rajona tiesas tiesneses lēmumu, jo šāds lēmums stājas spēkā ar tā sastādīšanu un parakstīšanu. Tas nav pārsūdzams ne ar blakus sūdzību, ne arī ar apelācijas sūdzību. Parādnieks CPL 406.panta noteiktajā kārtībā, ceļot apvērsuma prasību pret kreditoru, var apstrīdēt tikai kreditora prasījumu un lūgt vai nu apturēt bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, vai lūgt nodrošināt prasību, ja piedzinējs šādā kārtībā jau saņēmis apmierinājumu.

Līdz ar to ir jānoskaidro, kādam būtu jābūt tiesneša nolēmuma, lai tas būtu izpildāms un nebūtu pretrunā 406.panta jēgai? Lai tiesneša lēmums par saistību nodošanu bezstrīdus piespiedu izpildīšanai nebūtu izpildīdams neraugoties uz to, ka tas nav atcelts? Izskatot apvērsuma prasību, tiesa var atzīt, ka saistība nav pamatota vai ir pamatota daļēji, un attiecīgi atbrīvot prasītāju no pienākuma veikt saistības izpildi pēc rajona tiesas tiesneša lēmuma par saistības izpildi bezstrīdus kārtībā pilnībā vai daļēji. Gadījumā, kad prasība nav pierādīta, apvērsuma prasība par saistību apstrīdēšanu pēc tiesneša lēmuma par saistības bezstrīdus piespiedu izpildījumu ir noraidāma.¹⁶⁵

Valsts nodeva par prasības pieteikumu maksājama saskaņā ar CPL 34.pantu pilnā apmērā. Kā to norāda V.Bukovskis Latvijā līdz 1940.gadam ceļot prasību par apvērsumu vai atpakālizpildījumu, tāpat kā lūdzot par piespiedu izpildīšanu pēc aktiem, tiesu nodeva jāmaksā pusapmērā.¹⁶⁶ Līdz ar to par apvērsuma prasības iesniegšanu bija jāmaksā tikai puse no valsts nodevas, turklāt tādā pašā apmērā kā iesniedzot pieteikumu par piespiedu izpildīšanu.

Arī Satversmes tiesa norāda, ka „Likumdevējs varētu apsvērt minēto jautājumu un izvērtēt, vai pastāvošā kārtība nodrošina procesa dalībniekiem vienlīdzīgas tiesības uz pieeju tiesai.”ⁱ

¹⁶³ Konradi F., Zvejnieks T., u.c., Cīvilprocesa likums (1938.g.izd., 1939.g.iespeid.) ar paskaidrojumiem. Rīga: Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939. 239.lpp.

¹⁶⁴ Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2009.gada 11.februāra spriedums lietā Nr. SKC-47.

¹⁶⁵ Gailīte V., Par saistību izpildes apstrīdēšanas kārtību. *Jurista Vārds*, 2009. 15.decembris, Nr.50(593).

¹⁶⁶ Bukovskis V., Cīvilprocesa mācības grāmata. Rīga, Autora izdevums, 1933. 537.lpp.

KOPSAVILKUMS

Pētījuma rezultātā darba autore aizstāvēšanai izvirza šādas tēzes:

[1] Lai CPL 50.nodaļas nosaukums atbilstu nodaļā ietverto normu mērķim un būtībai, CPL 50.nodaļas nosaukumu būtu nepieciešams izteikt sekojošā redakcijā:

„50.nodaļa. Saistību piespiedu izpildīšana pēc aktiem.”

[2] Saistību bezstrīdus daba nosakāma ne tikai pēc saistību akta veida, bet arī pēc pušu savstarpējām attiecībām, līdz ar to CPL 400.panta otrā daļa papildināma ar punktu nosakot saistību bezstrīdus raksturu. Līdz ar to CPL 400.pants būtu papildināms ar sekojošu nosacījumu:

„Saistības nav pakļautas bezstrīdus piespiedu izpildīšanai, ja starp pusēm pastāv strīds par pirmā daļā minēto saistību pēc būtības, par ko iesniegt pieteikums tiesā.”

[3] Lai novērstu CPL 400.panta pirmās daļas 2.punkta un 3.punkta neatbilstību Notariāta likuma 82.pantam, CPL 400.panta pirmās daļas 2.punktā un 3.punktā, terminu „notariāli apliecināti”, aizstāt ar terminu „notariāli akti”, tādejādi precizējot, ka saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana pieļaujama pēc notariāliem aktiem vai tiem juridiskā ziņā pielīdzinātiem terminētiem līgumiem par naudas samaksu vai par kustamas mantas atdošanu, vai īpašuma nomas vai īres līgumiem.

[4] Lai novērstu CPL 401.panta 3.punkta neatbilstību Notariāta likuma 82.pantam, CPL 401.panta 3.punktā terminu „notāra apliecinājums”, aizstāt ar terminu „notariāls akts” tādejādi precizējot, ka iesniegt pieteikumu par bezstrīdus piespiedu izpildīšanu var minēto personu mantinieki, ja viņu mantojuma tiesības pierādītas ar notariālu aktu, ar kuru atzīts, ka viņš mantojumu pieņēmis.

[5] Lai novērsu atšķirīgo tiesu praksi un precizētu, ka tiesnesis pieņem lēmumu, kāda saistība un kādā apmērā nododama saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai, CPL 405.panta otro daļu papildināma ar vārdu „nododama”, izsakot CPL 405.panta otrās daļas pirmo teikumu sekojošā redakcijā:

„Tiesnesis, pārbaudījis iesniegtā pieteikuma pamatotību un atzinis, ka tas apmierināms, pieņem lēmumu, ar kuru nosaka, kāda saistība un kādā apmērā ir nododama izpildīšanai bezstrīdus piespiedu kārtībā.”

[6] Lai novērstu atšķirīgo tiesu praksi, precizējami CPL 405.panta ceturtās daļas nosacījumi, nosakot, ka lēmums, ar kuru noraidīts pieteikums par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu, nav pārsūdzams.

[7] CPL 404.panta trešā punktā uzskaitītais pieteikumam pievienoto dokumentu klāsts ir nepilnīgs, kas liedz tiesai pilnvērtīgi izvērtēt saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas pieteikuma pamatotību. Tāpēc ir jāparedz, ka pieteikumam nepieciešams pievienot arī brīdinājuma norakstu un piedzenamās summas (galvenā parāda, līgumsoda, procentu) aprēķinu.

[8] Ņemot vērā, ka likums neparedz speciālus gadījumus, kad brīdinājuma izsniegšana parādniekam nav nepieciešama, no CPL 404.panta trešās daļas 3.punkta svītrojams vārds „likums”.

[9] Lai novērstu brīdinājuma formas nevienādo saturu, būtu nepieciešams CPL noteikt brīdinājuma obligātās sastāvdaļas:

- vārds, uzvārds/iestādes nosaukumus, personas kods/reģistrācijas numurs un adreses - pusēm un, vajadzības gadījumā, pušu pārstāvjiem;
- izteikts brīdinājums griezties ar pieteikumu tiesā saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanai un tiesa, kurā pieteikumu plāno iesniegt;
- prasījuma apjomu, vajadzības gadījumā, procentus, līgumsodus, kā arī to aprēķināšanas kārtību;
- pieteikuma iesniegšanas iemeslu, tostarp to apstākļu aprakstu, kas ir pieteikuma pamatā;
- to pierādījumu aprakstu, kas pamato pieteikumu;
- normatīvo aktu uz kura pamata tiks sniegts pieteikums;
- iebildumu iesniegšanas vieta un termiņš.

Brīdinājuma satura elementus būtu ieteicams izstrādāt veidlapas veidā un apstiprināt ar Ministru kabineta noteikumiem.

[10] Situācijās, kad ir vairāki parādnieki, papildus tiesību normā jānosaka, ka brīdinājums izsniedzams katram parādniekam atsevišķi nosakot konkrēti par kādu saistību un kādā apmērā kreditors plāno vērsties ar pieteikumu tiesā par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu.

[11] Ir izvērtējams jautājums, cik lielā mērā kreditoram ir uzlikta atbildība meklēt parādnieku, ja tas izvairās no savu saistību pildīšanas. Ņemot vērā saistību akta īpašo dabu, kā pierādījumi par brīdinājuma izsniegšanu uzskatāmi - parādnieka paraksts uz brīdinājuma noraksta vai apliecinājums par brīdinājuma nosūtīšanu ierakstītā vēstulē parādniekam uz saistību aktā norādīto parādnieka adresi.

[12] Ņemot vērā, ka brīdinājuma izsniegšana tiek uzskatīta par vienīgo parādnieka iespēju celt pret kreditoru iebildumus ir nosakāms konkrēts laiks, cik iepriekš pirms pieteikuma par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu iesniegšanu tiesā, par to jābrīdina parādnieks. Kā minimālais laiks būtu nosakām, vismaz divas nedēļas pirms pieteikuma iesniegšanas tiesā.

ANOTĀCIJA

Straujas finanšu situācijas pasliktināšanās rezultātā Latvijā ir pieaudzis parādu piedziņas lietu skaits, kas rosināja veikt pētījumu un izstrādāt maģistra darbu „Saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana”. Darba mērķis ir noskaidrot saistību bezstrīdus piespiedu institūta normu saturu, to nepilnības un trūkumus, kā arī to atbilstību saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas institūta būtībai un mērķim, un starptautisko normatīvo aktu regulējumam.

Lai sasniegtu darbā izvirzīto mērķi, tika pielietotas tiesību teorijā sastopamās tiesību normu iztulkošanas metodes, ar kuru palīdzību tika analizēti Latvijas un Eiropas Savienības normatīvie akti, tiesu prakse un vairāku autoru zinātniskās publikācijas.

Darbs sastāv no sešām nodaļām. Pirmajā nodaļā tiek apskatīta saistību bezstrīdus piespiedu institūta būtība, mērķis un tā vēsturiskā attīstība. Darba otrās nodaļas piecās apakšnodaļās tiek apskatīti saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas pieļaujamie veidi un to normatīvais regulējums. Trešajā nodaļā aprakstītas puses lietās par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Ceturtā nodaļā tiek analizēts pieteikuma saturs, sīkāk apakšnodaļā pievēršoties brīdinājuma tiesiskai analīzei. Darba piektā nodaļā ir apskatīti tiesneša lēmumi, to saturs un veidi lietās par saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanu. Darba sestā nodaļā ir izvērtēta saistību bezstrīdus izpildīšanas apstrīdēšanas kārtība, izvērtējot pārsūdzības neesamības atbilstību Latvijas Republikas Satversmes 92.pantam un apvērsuma prasības būtību.

Darba noslēgumā izdarīti secinājumi un izvirzīti priekšlikumi saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšanas kārtības un tiesiskās reglamentācijas pilnveidošanai.

ANNOTATION

Economic recession in Latvia has recently led to a growing numbers of debt claims in Latvian courts which encouraged developing and researching the master thesis “Undisputed Compulsory Execution of Obligations”. The aim of the thesis is to research legislation acts of abovementioned institute and problems thereof, and how they match with goal and essence of the institute. Accordance of the national legislation with international regulations has been researched as well.

In order to achieve the aim of the thesis, methods of interpretation of the law has been used which helped to analyze Latvian and EU law, judicial practice and doctrines.

Thesis consists of six chapters. The First Chapter comprises description of essence, goal and historical development of the institute of compulsory disputeless performance of obligations. The Second Chapter has five sub-chapters where all kinds of compulsory disputeless performance of obligations have been described, including legal regulations thereof. Parties of cases have been described in the Third Chapter. In the Chapter Four the content of application has been analyzed and in separate sub-chapter described warning legal aspects in details. Decisions of judge and its content and kinds have been analyzed in the Chapter Five. The Chapter Six – analyze of appealation, lack of it and its accordance with the article 92 of Constitution of the Republic of Latvia, reverse claims.

In the end of the research there have been made conclusions and suggestions for the improvement of compulsory disputeless performance of obligations procedure and judicial reglamentation.

Аннотация

В результате ухудшения экономической ситуации в Латвии возросло количество дел, связанных с взысканием долгов. В связи с этим возникла необходимость исследовать и написать магистерскую работу по теме «Безоговорочное принудительное исполнение обязательств». Цель работы – выяснить содержание норм института безоговорочного принуждения, их недостатки, а также их соответствие сущности и цели института безоговорочного принудительного исполнения обязательств, и соответствие регулированию международных нормативных актов.

Для написания работы использованы существующие в теории права методы интерпретирования правовых норм, с помощью которых были проанализированы нормативные акты Латвии и Европейского Союза, а также использованы материалы судебной практики и научные публикации разных авторов.

Работа состоит из шести глав. В первой главе рассмотрена сущность и цель института безоговорочного принуждения, а также его историческое развитие. В пяти подглавах второй главы автор работы рассматривает допустимые способы безоговорочного принудительного исполнения обязательств и их нормативное регулирование. В третьей главе описаны стороны, участвующие в делах о безоговорочном принудительном исполнении обязательств. В четвертой главе анализируется содержание заявления, особое внимание уделено правовому анализу предупреждения. В пятой главе рассмотрены решения судьи, их содержание и виды решений по делам, связанных с безоговорочным принудительным исполнением обязательств. В шестой главе дана оценка порядку оспаривания безоговорочного принудительного исполнения на основании анализа о несоответствии апелляции 92. статье Конституции Латвийской Республики (Сатверсме) и на основании сущности просьбы.

В заключительной части работы сделаны выводы и предложены варианты по усовершенствованию порядка безоговорочного принудительного исполнения обязательств и по усовершенствованию правового регламентирования.

IZMANTOTĀ LITERATŪRA UN NORMATĪVO AKTU

SARAKSTS

Literatūra

1. **Bukovskis V.**, Civīlprocesa mācības grāmata. Rīga, Autora izdevums, 1933. 528.-539.lpp.
2. **Krauze R., Gencs Z.**, Latvijas Republikas Civillikuma komentāri, Mantojuma tiesības. Rīga: Mans Īpašums, 1997. 392.lpp.
3. **Konradi F., Zvejnieks T.**, u.c., Civīlprocesa likums (1938.g.izd., 1939.g.iespeid.) ar paskaidrojumiem. Rīga: Valsts tipogrāfijas izdevums, 1939. 653.lpp.
4. **Lejiņš P.**, Civilprocess, [B.v.],1949, 142.lpp
5. **Matuzāle I.**, Notariālā akta kā autentiska dokumenta pierādījums un izpildes spēks. Civilprocesa aktuālie jautājumi. 2007.gada zinātniskās konferences materiālu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007., 135-156.lpp.
6. **Neimanis J.**, Ievads tiesībās. Rīga: zv.adv.J.Neimanis, 2004, 214.lpp.
7. **Ose D.**, Tiesas paziņojumi un izsaukumi, tiesas dokumentu izsūtīšana. Civilprocesa aktuālie jautājumi. 2007.gada zinātniskās konferences materiālu krājums. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2007., 107-120.lpp.
8. **Rozenfelds J.** Ķīlas tiesības. Rīga: Zvaigzne ABC, 1998, 44.lpp.
9. **Saulīte R.**, Tiesu prakse pieteikumu izskatīšanā par saistību bezstrīdus piespiedu izpildi. Juristu žurnāls, 1998, Nr.8, 227-232.lpp.
10. **Torgāns K., Grūtups A., Balodis K., Višņakova G., Petrovičs S., Kalniņš E., Bitāns A.**, Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Saistību tiesības. Rīga: Mans Īpašums, 1998. 688.lpp
11. **Torgāns K.**, Maksājiet parādus, negaidot brīdinājumu. No: Civiltiesību, komerciesību un civilprocesa aktualitātes, Raksti 1999-2008. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2009. 502.-508.lpp.
12. **Torgāns K.**, Saistību tiesības. I daļa. Mācību grāmata. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006, 315.lpp.
13. **Višņakova G., Balodis K.**, Latvijas Republikas Civillikuma komentāri. Lietas. Valdījums. Tiesības uz svešu lietu. Rīga: Mans Īpašums, 1998, 158.- 235 lpp.
14. Civilprocesa likuma komentāri. Trešais papildinātais izdevums. Sagatavojis autoru kolektīvs prof. K.Torgāna vispārīgā zinātniskā redakcijā. Rīga: Tiesu namu aģentūra, 2006.,550-581.lpp.

15. Juridisko terminu vārdnīca. Rīga: Nordik, 1998. 302.lpp.
16. Latvijas padomju sociālistiskās republikas Civilprocesa kodekss, Oficiālais teksts ar pielikumiem, kuros izvietoti pa pantiem sistematizēti materiāli. Rīga: „Avots”, 1982, 487.lpp.
17. Saistību izpildes juridiskais nodrošinājums: LU zinātniskie raksti. Prof.K.Torgāna redakcijā. Rīga, Latvijas Universitāte, 1999, 110.lpp.
18. **Gailīte V.**, Par saistību izpildes apstrīdēšanas kārtību. *Jurista Vārds*, 2009. 15.decembris, Nr.50(593).
19. **Gailīte D., Pleps J.**, Pārmaiņas tiesu varā ir vajadzīgas, bet tās nenāks viegli. *Jurista Vārds*, 2010. 9.marts, Nr.10 (605).
20. **Mikoss K.**, Pārmērīgi līgumsodi. Tiesu prakses izvērtējums. *Jurista Vārds*, 2009. 27.oktobris, Nr.43(586).
21. **Osipova S., Strupišs A., Rieba A.**, Tiesu varas neatkarības un efektivitātes palielināšanas un nostiprināšanas rezerves. *Jurista Vārds*, 2010. 9.marts, Nr.10(605).
22. **Pilsētniece I.**, Jauns piedāvājums, kā atvieglot tiesas un samazināt lietu skaitīšanas termiņus. *Jurista Vārds*, 2010. 16.februāris, Nr.7(602).
23. Vai tiesas ir atbrīvotas no „tehnisku” lietu izskatīšanas. Lietpratēji vērtē notāru vēlmi pārņemt bezstrīdus lietas. *Jurista Vārds*, 2010. 16.februāris, Nr.7(602).
24. Principles of European Contract Law. Part I and II., http://frontpage.cbs.dk/law/commission_on_european_contract_law/PECL%20engelsk/engelsk_partI_og_II.htm, (aplūkots 2010.gada 11.maijā).
25. UNIDROIT Principles of International Commercial Contracts, <http://www.unidroit.org/english/principles/contracts/main.htm>, (aplūkots 2010.gada 11.maijā).
26. Green Paper on a European order for payment procedure and on measures to simplify and speed up small claims litigation, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52002DC0746:EN:HTML>, (aplūkots 2010.gada 2.maijā).

Normatīvie akti

1. Eiropas Cilvēktiesību un pamatbrīvību konvencija. Latvijas Vēstnesis, 1997.13.jūnijs, Nr.143.
2. ANO Starptautiskais pakts par pilsoniskajām un politiskajām tiesībām, pieņemts 1966. gada 16. decembrī, stājies spēkā 1976. gada 23. martā, Latvija nosūtījusi depozitārijam

1992. gada 24. martā, <http://www.humanrights.lv/doc/vispaar/pptpakc.htm>, (aplūkots 2010.gada 15.maijā).
3. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1896/2006 (2006. gada 12. decembris), ar ko izveido Eiropas maksājuma rīkojuma procedūru, <http://eur-lex.europa.eu>,(aplūkots 2010.gada 10.maijā).
 4. Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (EK) Nr. 1348/2000 (2000.gada 29.maijs) par tiesas un ārpustiesas civillietu un komercietu dokumentu izsniegšanu Eiropas Savienības dalībvalstīs, <http://eur-lex.europa.eu>,(aplūkots 2010.gada 10.maijā).
 5. Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva 2000/35/EK (2000. gada 29. jūnijs) par maksājumu kavējumu novēršanu komercdarījumos, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:32000L0035:LV:HTML>, (aplūkos 2010.gada 3.maijā).
 6. Eiropas kopienas Padomes Direktīva 93/13/EEK (1993. gada 5. aprīlis) par negodīgiem noteikumiem patērētāju līgumos, <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:31993L0013:LV:HTML>, (aplūkots 2010.gada 5.maijā).
 7. Eiropas Padomes 1978.gada 20.janvāra rezolūcijā Nr.78(3) „Par soda klauzulu civiltiesībās”,
<https://wcd.coe.int/com.instranet.InstraServlet?command=com.instranet.CmdBlobGet&InstranetImage=595696&SecMode=1&DocId=660588&Usage=2>
 8. Latvijas Republikas Satversme: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1997.13.jūnijs, Nr.143.
 9. Bāriņtiesas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2006.7.jūnijs, Nr.107(3475).
 10. Civillikums. Ievads: LR likums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, Nr.29. Civillikums.
 11. Civillikums. Otrā daļa. Mantojuma tiesības: LR likums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, Nr.29.
 12. Civillikums. Trešā daļa. Lietu tiesība: LR likums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1992. 30.jūlijs, Nr.29.
 13. Civillikums. Ceturtā daļa. Saistību tiesības: LR likums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1993. 24.septembris, Nr.1.
 14. Civilprocesa likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 3.novembris, Nr.326/330.
 15. Diplomātiskā un konsulārā dienesta likums.: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995.10.oktobris, Nr.155 (438).
 16. Dzīvesvietas deklarēšanas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002.1.jūnijs, Nr.104(2679).

17. Grozījumi Civilprocesa likumā: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2009.25.februāris Nr.31(4017).
18. Jūras kodekss: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2003.18.jūnijs, Nr. 91(2856).
19. Konsulārais reglaments: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1994. 18.jūnijs, Nr.72(203).
20. Komerķīlas likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1998. 11.novembris, Nr.337/338.
21. Komerclikums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2000.4.maijs, Nr.158/160 (2069/2071).
22. Latvijas Administratīvo pārkāpumu kodekss: LR likums. *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1984.20.decembris, Nr.51.
23. Par Latvijas Republikas 1937.gada Notāru likuma spēka atjaunošanu un grozījumiem un papildinājumiem tajā (Notariāta likums): LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1993. 9.jūnijs, Nr.48.
24. Par bāriņtiesām un pagasttiesām: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995.23.novembris Nr.182 (465).
25. Par tiesu varu: LR likums, *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1993. 14.janvāris, Nr.1.
26. Par valsts un pašvaldību dzīvojamo māju privatizāciju: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1995.11.jūlijs, Nr. 103 (386).
27. Patērētāju tiesību aizsardzības likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 1999.1.aprīlis, Nr. 104/105 (1564/1565).
28. Tiesu izpildītāju likums: LR likums. *Latvijas Vēstnesis*, 2002.13.novembris, Nr. 165(2740).
29. Vekseļu likums: LR likums. *Latvijas Republikas Saeimas un Ministru kabineta Ziņotājs*, 1992. 24.septembris, Nr.37.
30. Dokumentu izstrādāšanas un noformēšanas noteikumi : 23.04.1996. MK noteikumi Nr.154, *Latvijas Vēstnesis*, 1996.30.aprīlis Nr.74/74 (559/560).
31. Noteikumi par saistību piespiedu izpildīšanas brīdinājuma kārtībā izmantojamām veidlapām: 21.07.2009. MK noteikumi Nr.792. *Latvijas Vēstnesis*, 2009. 28.jūlijs, Nr. 118 (4104).
32. Noteikumi par valsts nodevu par īpašuma tiesību un ķīlas tiesību nostiprināšanu zemesgrāmatā: 27.10.2009. MK noteikumi Nr.1250. *Latvijas Vēstnesis*, 2009.4.novmbris, Nr.175(4126).
33. Pasta noteikumi: 21.06.2005. MK noteikumi Nr.445. *Latvijas Vēstnesis*, 2005.7.jūlijs Nr.105(3263).
34. Vekseļu izrakstīšanas un apgrozības noteikumi: 21.02.1995. MK noteikumi Nr.40. *Latvijas Vēstnesis*, 1995. 28.februāris, Nr.31 (314).

Tiesu prakse

1. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 17.maija spriedums lietā Nr. 2009-93-01.
2. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2010.gada 30.marta spriedums lietā Nr. 2010-85-01.
3. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2008.gada 5.novembra spriedums lietā Nr. 2008-04-01.
4. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2005.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr. 2004-10-01.
5. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2003.gada 4.februāra spriedums lietā Nr. 2002-06-01.
6. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 5.marta spriedums lietā Nr. 2001-10-01.
7. Latvijas Republikas Satversmes tiesas 2002.gada 17.janvāra spriedums lietā Nr. 2001-08-01.
8. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2009.gada 11.februāra spriedums lietā Nr. SKC-47.
9. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 12.novembra spriedums lietā Nr. SPC-85.
10. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 27.augusta spriedums lietā Nr. SPC-49.
11. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 14.maija spriedums lietā Nr. SKC-212.
12. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 16.aprīļa spriedums lietā Nr. SPC-30.
13. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 20.februāra spriedums lietā Nr. SPC-14.
14. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 9.janvāra spriedums lietā Nr. SPC-3.
15. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2008.gada 9.janvāra spriedums lietā Nr. SPC-2.
16. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2007.gada 3.janvāra lēmums lietā Nr. SPC-16.
17. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Senāta Civillietu departamenta 2006.gada 25.janvāra lēmums lietā Nr. SPC-7.

18. Latvijas Republikas Augstākās tiesas Civillietu tiesas palātas 2009.gada 16.oktobra lēmums lietā Nr. PAC-2184.
19. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 3.marta lēmums lietās Nr. C04228310, arhīva Nr. C-2283/12, 2010.gads.
20. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2010.gada 12.februāra lēmums lietās Nr. 3-12/255/9, CA-2659-10/26.
21. Rīgas apgabaltiesas Civillietu tiesas kolēģijas 2009.gada 8.oktobra lēmums lietā Nr.C04238409, C-2384-09/7.
22. Rīgas pilsētas Zemgales priekšpilsētas 2010.gada 11.februāra lēmums lietā Nr. 3-12/0379-2010.
23. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 2010.gada 19.janvāra lēmums lietā Nr.3-12/255/9,2010.g.
24. Valmieras rajona tiesas 2009.gada 23.novembra lēmums lietā Nr.3-12/249809.
25. Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas 2009.gada 8.septembra lēmums lietā Nr.3-12/3789/1, 2009.g.
26. Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 16.oktobra lēmums lietā Nr.3.12-2030/1, 2009.
27. Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 11.septembra lēmums lietā Nr.3.12-1876/10, 2009.
28. Rīgas pilsētas Centra rajona tiesas 2009.gada 25.augusta lēmums lietā Nr.3.12-1759/10, 2009.

Elektroniskie informācijas avoti

1. Eiropas Savienības tiesību aktu portāls. <http://eur-lex.europa.eu>, aplūkots 2010.gada 10.maijā.
2. Tieslietu ministrijas mājas lapa. <http://www.tm.gov.lv>, aplūkota 2010.gada 14.aprīlī.
3. Latvijas tiesu portāls. <http://juridika.tiesas.lv/>, aplūkots 2010.gada 16.aprīlī.
4. Latvijas Republikas Satversmes tiesas mājas lapa. <http://www.satv.tiesa.gov.lv>
5. „Latvijas Vēstneša” tiesību aktu portāls. www.likumi.lv, aplūkots 2010.gada 20.aprīlī.
6. Latvijas Zvērinātu notāru mājas lapa. www.latvijasnotars.lv, aplūkota 2010.gada 12.maijā.
7. UNIDROIT portāls. <http://www.unidroit.org>, aplūkota 2010.gada 11.maijā

Darba autores apliecinājums, ka darbs uzrakstīts patstāvīgi un nav plagāts

Ar savu parakstu apliecinu, ka pētījums veikts patstāvīgi, izmatoti tikai tajā norādītie informācijas avoti un iesniegtā darba elektroniskā kopija atbilst izdrukai.

Autore: Kristīne Kalniņa

Izziņa par maģistra darba aizstāvēšanu

Maģistra darbs aizstāvēts:

Valsts pārbaudījumu komisijas sēdē

2010.gada ____.

un novērtēts ar atzīmi _____

Komisijas priekšsēdētājs _____
